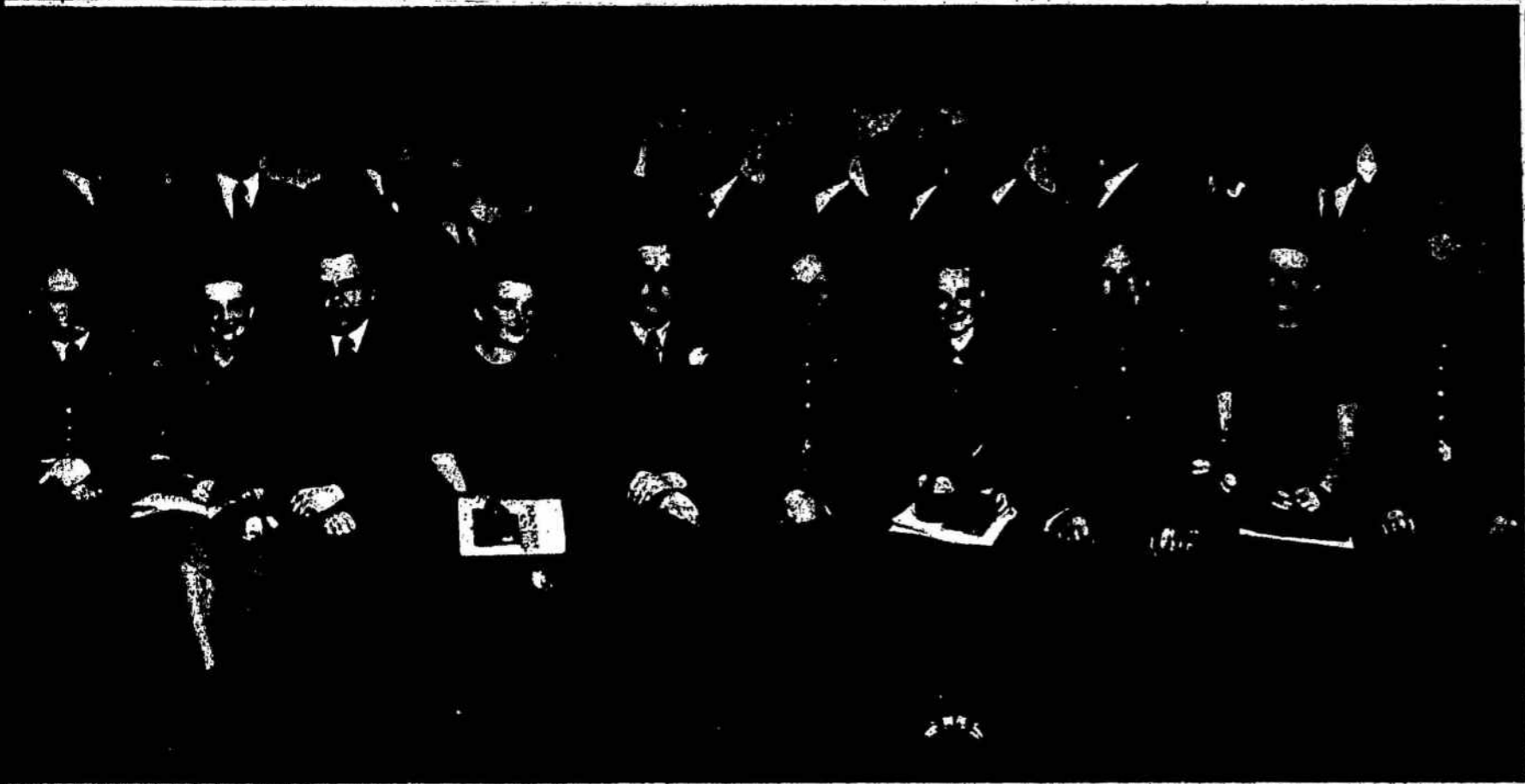

1940

KARLS 23

Viršulėje: Pirmosios žirginio sporto rungtynės Kauno hipodrome, 1940 m. rugpjūtis. Žemiau: Vilniaus lietuvių „Vaidilos“ teatro kolektyvas su kariuomenės Štabo ir Spaudos ir Švietimo Skyriaus atstovais, po vaidinimo „Replese“ Kauno įgulos kariams, 1940 m. rugpjūtis. Reprezentaciniai vyriausybės rūmai Vilniuje, 1940 m. rugpjūtis. Apačioje: Lietuvių karių kapų tvarkymo darbai Rasų kapinėse Vilniuje, 1940 m. rugpjūtis.

Nr. 23 (1103). 1940. VI. 6.

**Lietuvos kariuomenės
savaitinis laikraštis**

Kaunas, M. Škėgėlių 18. K. A. N. Y. 10.
Telefonas: K. A. 11. 26.

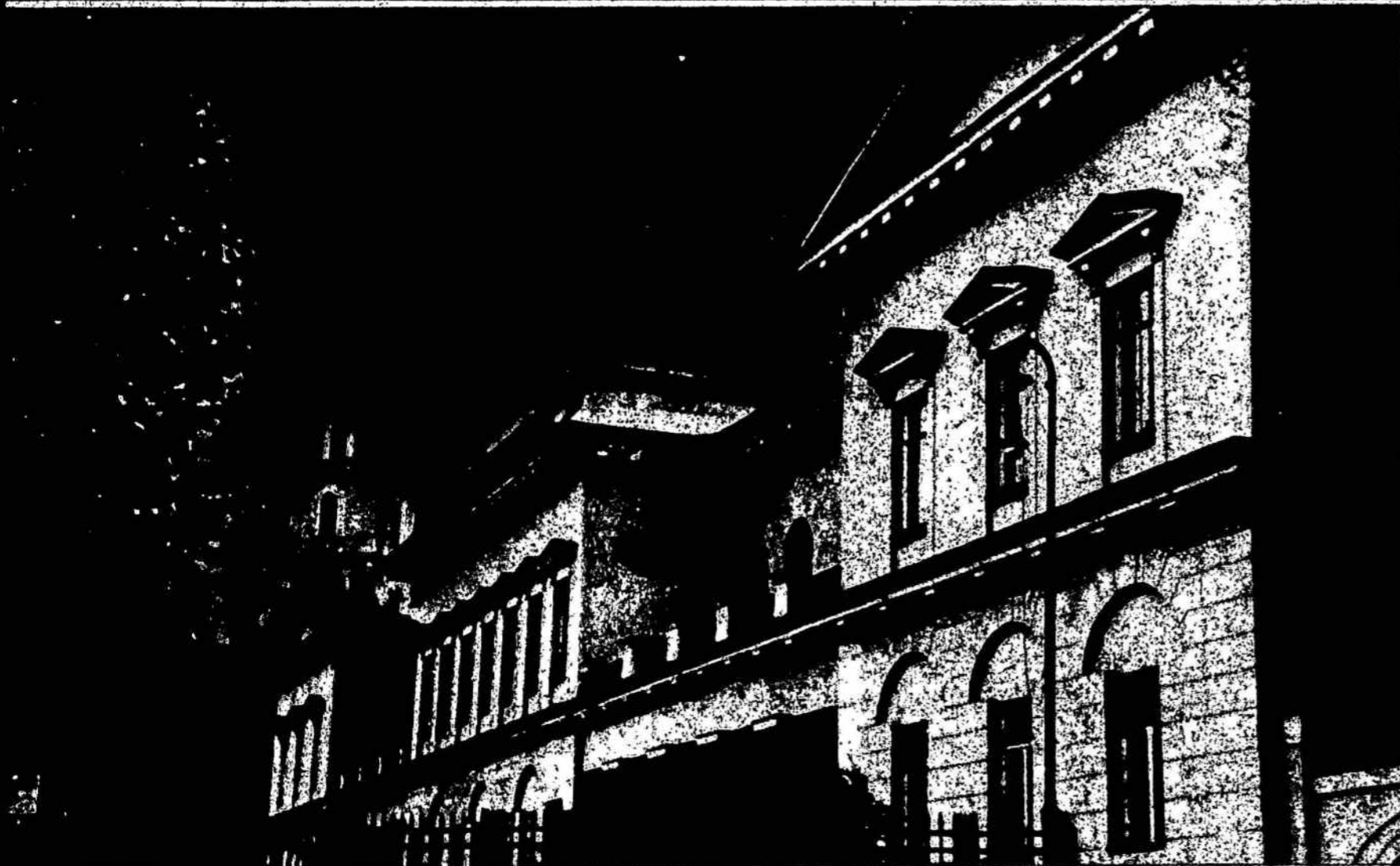
Kar. Št. Spaudos ir Šviet. Skyr.

kpt. Simas Urbonas

Redakcija: M. Škėgėlių 18, Kaunas.
Kiekvieną savaitę išleidžiama.
Draugai: „Lietuvos kariuomenės“ laikraštis
vyskiai, kareiviai, kaimo ir miesto
— 1940 m. rugpjūtis. —
Spausdinti „Lietuvos kariuomenės“ spaustuose.
Spausdinti „Lietuvos kariuomenės“ spaustuose.

Visuomenės žiniasklaidos

Kaina 30 ct.

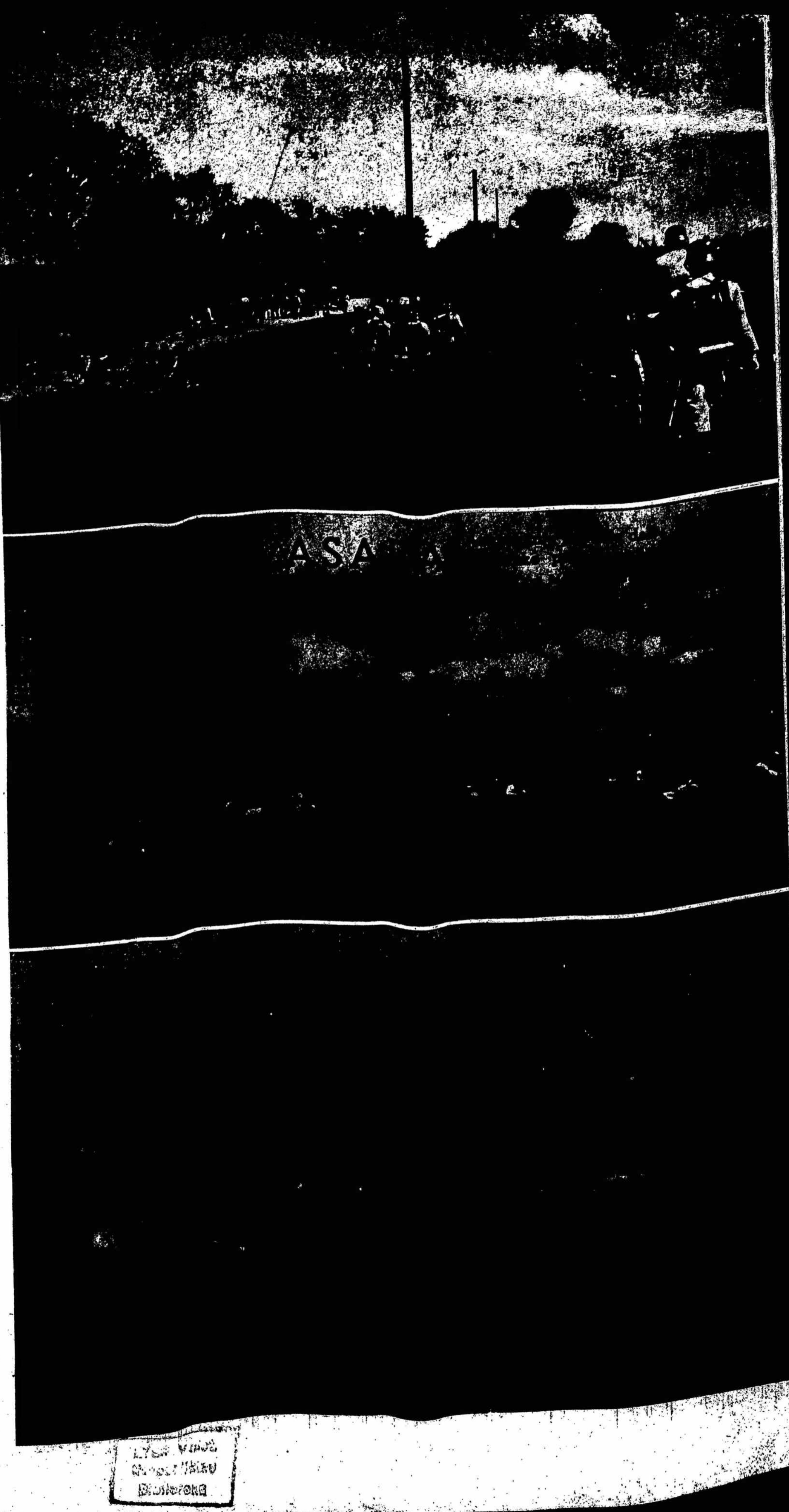
DRAUSMĖ

Kiekvienas šviesesnis, sąmoningesnis tautietis, nekalbant jau apie karį, dabar, atrodo, pakankamai supranta svarbų būtiniausios drausmės reikalą. Juk be paprasčiausių drausmės ir tvarkos nuostatų laikymosi šiandien neįmanomas bet kokis organizuotas, mažesnė ar didesnė žmonių bendruomenė apimamas, darbas. Nors pasitaikytų tik vienas kitas palaidas, nesudrausmintas bet kurio atsakingesnio kolektyvo narys, bendras darbas būtų jau gero-kai trukdomas ar net griauinamas. Keleto žmonių nesubrendimas ar bloga valia kenktų visai drausmingai, gerų norų ir svarbų darbą dirbančiai bendruomenei.

Svarbiausia ir didžiausia tautoje organizacija — kariuomenė visiškai pamatuotai reikalauja iš kiekvieno savo nario ypatingo susidrausminimo ir griežtos tvarkos, kuri vadinama karinės drausmės vardu. Sudėtingas, sunkus ir labai atsakingas kariuomenės gyvenimas ir darbas visiškai griežtai verčia kiekvieną karį nuolatos laikytis visų karinės drausmės nuostatų, prižiūrėti kiekvienam prideramą jų vykdymą, o jiems nusižengus, vykdyti ar pildyti už drausmės nusižengimą priklausančią pabaudą.

Kad pabaudų baimė ir rodomos pastangos vien tik tai viršininkų akyse kariuomenėje nebūtų svarbiausiu karinės drausmės akstinu, keliamas ir sąmoninamas sąmoningos drausmės supratimas. Jeigu išorinė drausmė greičiausiai laiku sukuria reikalingiausias karinio darbo ir kareivių gyvenimo formas, tai sąmoninga, vidinė drausmė, kylanti iš gilesnio savo pareigų supratimo, iš savojo pilietinės ir karinės garbės pajautimo, nejučiomis kuria tą tamprų ryšį tarp viršininkų ir valdinių, tarp kareivių ir karininkų. Šio sąmoningos, gilios, vidinės drausmės ryšio galingumas, jo nuolatinumas ir sudaro tą svarbiausią vadinamąją kariuomenės moralinę bei dvasinę jėgą, kuri yra dar daugiau reikalinga šalia moderniausių šių dienų ginklų, šalia naujausių ir lanksčiausių karybos formų.

Šiuo istoriniu tautų grumtynių momentu, kada aplink mus gaudžia fizinė ir moralinė propagandi-

ne Europos galingųjų kova, iš kiekvieno piliečio, o jo labiau iš kiekvieno kario, labai griežtai reikalaujama, galima sakyti, dar vienos drausmės rūšies — žodžio ir pergarsaus, palaido galvojimo drausmės. Šiuo metu, kada rinktiniai didžiųjų kraštų vyrai milijonais kausi istorijoje iki šiol negirdėtose grumtynėse, kada įtemptai vyksta nematoma moralinė bei propagandinė kova dėl įtakų ir apsisprendimo dar nekariaujančiuose kraštuose, kada visų tautų jautrumas yra pasiekęs aukščiausio laipsnio, — nevalia atskiram bet kurios bendruomenės nariui lengvai švaistytis įvairių „kategorinių vertinimų“ ir „pranašavimų“ žodžiais, nerimta ir nedrausminga „karštai“ domėtis kiekvienu pigiausiu gandeliu, kiekvienu kvailu išmislu ar tiesiog pikta propaganda, galinčia visai bendruomenei ar net ir tautai turėti bet kurių nemalonumų, sunkumų ar dar rimtesnių pasekmių. Įtemptas dvasinis bei psichologinis tautų gyvenimas šiandien daugiau negu bet kada būtinai reikalauja pakankamai griežto ir santūraus atskiro žmogaus liežuvio sudrausminimo, nes ir mažiausia dvokiančios smalos puta užtersia kartais visą švauraus, skaidraus vandens upelį.

Taigi šiuo norima trumpai ir aiškiai pasakyti, kad karinė drausmė šiuo metu visu griežtumu iš kiekvieno kario reikalauja ne tik pildyti visus jos nuostatus, ne tik tą drausmingumą giliai, sąmoningai jausti savo pareigingume ir vidiename nusiteikime, bet taip pat įpareigoja drausmingai kalbėti ir palaidai, pranašingai, pergarsiai negalvoti. Gyvendamas vykstančio karo nuotaika, bet kurio laipsnio karys neturi jokio reikalo daryti įvairias „toli einančias“ išvadas, „drąsius“ spėliojimus ar girtis: „matai, ar aš nesakiau, kad tas ir tas laimės, kad taip bus“... Nedrausmingas švaistymasis tuščiais žodžiais nedera ne tik savųjų tarpe, bet juo labiau su kitais pašaliniais žmonėmis. Iš kario išgirstas žodis dažnai gali būti išpučiamas, iškraipomas ir dar didesniu neigiamu svoriu svaidomas į palaidą gandų ir išmislių balą, kad tuo būdu sukeltų dar didesnių bangavimų draugingame atskirų žmonių, bendruomenių ar net draugingų kaimyninių tautų gyvenime. Visuomet reikia atsiminti tą neginčijamą tiesą, kad bet kuriomis kalbomis,

MOKYMAS GERAI IR TAIKLIAI ŠAUDYTI

I. Šaudymo mokymo tikslas: Parengti gerus šaulius ugnies kautynėms! Taigi reikia siekti: a) išmokyti paleisti greitą šūvį iš šautuvo, b) greitai paleisti šūvių eilę iš lengvojo kulkosvaidžio.

II. Staigus ugnies smūgis apima: a) pasirengimą paleisti ugnį ir užimti ugniavietę (vieninis kovotojo mokymas), b) greitą ugnies paleidimą (parengiamieji šaudymo veiksmai), c) veiksmus po ugnies paleidimo (vieninis kovotojo mokymas).

Vieninis kovotojo mokymas vykdomas natūralioje vietovėje, kur kareiviai išmoksta teisingai judėti ir tiksliai naudoti savo ginklus. Kovotojo mokymas ir šaudymo mokymas turi būti vienas su kitu suderinti mokymo planu. Pradžioje tikslu mokyti atskirus staigaus ugnies smūgio ruožtus. Tada dar liks pakankamai laiko pereiti prie ugnies kautynių pratimų.

III. Techninio ginklų naudojimo mokymas: 1. Ginklų pažinimas veda prie tikrojo tikslo: kautynių šaudymo pratimų.

2. Veiksmų su ginklais jaunos kareivius reikia mokyti iš eilės, kad įprastų juos atlikti mechaniškai ir visai tobulai. Naują dalyką galima tik tada mokyti, kai bus išmoktas anksčiau pradėtas ir pakartotas išeitasis.

3. Kovotojų mokymui, arti kareivinių ar jų kieme turi būti įrengta eilė uždangų, kokių pasitaiko natūralioj vietovėj: uždangos, slepiančios gulinti, klūpanči, stovinti, duobės, grioviai, įdubimai, granatų duobės, kelmai, kupačiai ir panašiai.

4. Kiekviena uždanga su instruktorium, 1—2 j. kareiviais ir lengv. kulkosvaidžiu sudaro postą. Kuopa tokių mokymo postų vienu metu gali sudaryti tiek, kiek turi lengv. kulkosvaidžių ar instruktorių.

5. Jauni kareiviai turi išmokti eilinio šaulio, kulkosvaidininko (Nr. 1 ir 2) pareigas.

6. Kiekvieną dieną reikalingų išmokti žinių kiekis negali viršyti jauno kareivio sugebėjimų. „Ne per daug! — Nesugrūsti ir nesumaišyti! — Nuo lengvesnio prie sunkesnio!“

7. Pratimų ir tikrinamieji įrankiai (lengv. kulkosvaidis, taikymo įtaisai, mokomi šoviniai, lengv. kulkosv. modelis) turi būti tvarkoje.

IV. Postų sistemos gerosios pusės mokant šaudyti: Geriausiai sunaudojamas laikas, įrankiai, mokomasis personalas. Vienodas jaunųjų kareivių ir žemesniųjų vadų mokymas. Realizuojamas individualis mokymas.

bet kuriais „protingiausiais“ planais, spėliojimais ir pranašavimais nei pasaulio santvarkos, nei karo eigos — mes ne per plauką kita linkme nepakreipsime; na, o blogo sau tuo galime padaryti labai daug. Pats negaibiausias veikiančios kariuomenės viršininkas yra šimtą kartų gudresnis už visą eilę tuščių „filosofuojančių“ intelektualų, už palaidai, nedrausmingai politikuojančius „strategus“, nes jis savo darbui yra atsidėjęs, juo persisunkęs ir nuolatiniame mirties pavojuje vykdamas savo pareigą. Tuo tarpu visi lengvai „kariaujantieji“ liežuviai visuomet yra labai gudrūs, nedrausmingai švaistosi žodžiais tik tam, kad už save negudresniems sukeltų pigaus smalsumo, kad pademonstruotų savo „karinius“, „politinius“ ar pranašiškus sugebėjimus ir tuščiai plepėdami trukdytų brangų laiką.

Kariai, sudėtingas, platus ir painus šių dienų tautų gyvenimas reikalauja iš mūsų vyriško santūrumo, veiksmų, minčių ir žodžių reikiamo sudrausminimo ir įtempto kasdieninio darbo. Viena, kuo mes turime vykstančio karo metu domėtis, tai narsumo, karžygiškumo ir didvyriško pareigos atlikimo pavyzdžiais, kurių gausu šiame moderniame kare. Turime visu atsidėjimu sekti ir suprasti taip pat ir naujuosius karybos dėsnius, nes kas iš gyvenimo nesimoko, tą jis labai skaudžiai nubaudžia.

V. Ginklo pažinimo ir šaudymo mokymo metodas:

1) Instruktorius pavyzdinčiai atlieka parodomą veiksmą (sūdominimas, pavyzdys, noras pabandyti pačiam).

2) Instruktorius veiksmą atlieka iš lėto. Trumpai aiškina, kaip reikia veikti, kas pasiekama, kada, kur ir kokiam tikslui daroma (pamokymas, pažinimas).

3) Instruktorius iš lėto pats daro veiksmą ir įsako aiškinti jį jaunam kareiviui (supratimas).

4) Įsako j. kareiviui iš lėto daryti ir aiškinti (įsidėmėjimas).

5) Vykdomas iki įpratimo, kol veiksmas bus atliktas tobulai (sugebėjimas, įsidėmėjimas, mechaniškumas, savarankiškumas).

6) Stebėti ar teisingai suprasta. Priešingu atveju dar kartą parodyti ir paaiškinti (metodas: „klaidingai — teisingai“ nevisada tinka. Rodyti tik „teisingai“. Klaidas tada parodyti, kada kartojasi). Mokinys turi įsidėmėti veiksmo esmę ir klaidų pats vengti.

7) Auklėti! Pagirti, padrasinti, pakelti garbės jausmą. Katras geriau sugeba? Geriau sugebančiam leisti kitiems parodyti ir paaiškinti. Kantrybės! Neatimti jaunam kareiviui pasitikėjimo savimi. Silpnesnį mokyti rodant ir liepiant jam kartoti.

8) Gilesnis nagrinėjimas. „Kokiam tikslui to mokomės? Kur taip darysime? Kur mokėmės ko nors panašaus? Koks skirtumas? Koks tarp jų ryšis? Įrodyti, kad... teisinga, klaidinga. Ką iš to išmokstam?“ ir kt.

9) Tas geras instruktorius, kuris veiksmą tobulai atlieka, trumpai aiškina, kaip jis atliekamas, ir labai daug dirba.

Remtis: pakartojimui 5 minutės, paaiškinimui 5 minutės, dirbti — 20 minučių.

10) Svarbiausios klaidos mokant: a) instruktoriai „plepa“ per daug ir dirba per mažai. Netaiso klaidų! Reikia: iškelti kiekvieno kareivio svarbiausią klaidą, priversti j. kareivį patį savo klaidą pašalinti. b) Nedaroma taip: instruktorius dirba su visais, būrininkas su silpnesniais, būrio vadas nuolat stebi, vadovauja ir vieną kitą j. kareivį pats pamoko, o tai kaip tik pats geriausias metodas.

Pagrindinis reikalavimas: Kuo greičiau prieiti prie veiksmų. Reikia ne „pasakoti“, bet „veikti“. **Visus veiksmus jaunas kareivis turi atlikti po tūkstantį kartų!**

VI. Įremties mokymas. Pirmutinė sąlyga gerai šaudyti yra gera įremtis! Instruktorių parengimas ir nuolatinis jų vadovavimas yra viena iš svarbiausių kuopos vado pareigų. Kiekvienas įremties būdas turi būti asmeniškai kuopos vado patikrintas.

a) Instruktoriai turi gerai žinoti: ko kiekvienu įremties būdu siekiama, kokios klaidos dažniausiai pasitaiko, įremčių eilė ir atskiras veiksmų dalis kiekvienai įremčiai. b) Instruktoriai turi būti igudę greitai pastebėti kiekvieną klaidą. c) Mokyti j. kareivius savo klaidas greitai šalinti. Čia tinka parodyti „kaip nereikia daryti“. Naudinga visą dalinį mokyti įremties veiksmų.

VII. Greito šūvio mokymo pagrindai: 1. Tikslas ne greitai iššaudyti ir atsikratyti savo šovinių ir skubiai lįsti uždangon, bet greitai ir taikliai veikti ugnimi.

2. Greitojo šūvio priešai taikos metu yra truktelėjimas nuleidžiant ir mirktelejimas šūviui įvykstant, karo metu — baimė. Mokymo metu pirmoje eilėje pratinti šūviui įvykus „žiūrėti paskui lekiančią kulka“ ir ramiai nuimti nuo peties buožę.

3. Šautuvu šaudyti mokymo tikslas: pirmų tarnybos metų kareiviai turi sugebėti paleisti gerai nutaikytus 5—7 šūvius per minutę, antrų tarnybos metų kareiviai — 8—9 šūvius per minutę, puskarininkiai — 10—12 šūvių.

4. Kulkosvaidžiu šaudyti mokymo tikslas: per 30 sekundžių paleisti 60—80 gerai nutaikytų šūvių. Ugnies smūgiai po 5—8 šūvius.

5. Greito šūvio pirmiausia mokyti gulom nuo atamos, vėliau nuo rankos ir galiausiai klūpom (arba sėdom).

Z. R.

mos ir Mažino linija

nepamiršti, jog Prancūzijos siena su Vokietija sudarė 360 km, su Liuksemburgu — 40 km, su Belgija 350 km. Taigi, be įtvirtinimų, daug ir labai daug reikėjo kliūčių įrengti. Pvz., „Voennaja Mysl“ žurnale Karbyševas teigia, esą 1 km ginamojo ruožo reikėjo net 5 km kliūčių. Viena, kad kliūčių įrengimas brangiai atsieina, o antra — tokios kliūtys demaskuoja pačius įtvirtinimus. Prieš tankus statomi 3 m gilio grioviai, o pėstininkams pagauti — iki 10 m. Be to, griovio kontreskarpinė siena apvelkama betonu. Tačiau ir nuo brangiai atsieinančių griovių statybos, didesnio masto įtvirtinimams apsaugoti neatsisakoma. Tokie grioviai flankuojami automatiniiais ginklais. Griovius saugojantieji ugnies lizdai aprūpinti šarviniais bokštais. Kalbami ugnies lizdai apsaugoja griovius nuo galimo priešo pionierių ir pėstininkų įsiveržimo. Todėl šie grioviai apnarpliojami vėlinėmis kliūtimis.

Brangiai atsieina prieštankiniai grioviai ne visoje Mažino linijoje įrengti. Tad jų vietoje įrengtos, Mažino li-

nijai būdingos, bėgių kliūtys. Kliūčių juostos plotis — 4 m (5 eilės). Kliūtys įrengiamos keliomis juostomis. Kalbamą kliūčių juostą lengvieji tankai negali įveikti, bet sunkieji milžinai gali praeiti. Pėstininkams sulaukyti, be griovių, įrengtos paprastos vielinės kliūtys. Kur galima, vielinės kliūtys pritaikytos įelektrinti. Įtvirtintų sričių sparnų saugumui užtikrinti įrengiamos naikiamosios bei užtvindomosios užtvartos. Šio pobūdžio kliūtys ir užtvartos įrengtos Saarbruckenų pietų-vakaruose. Be to, nevengiama įvairių spastų, vilkduobių, minuotų laukų rengimo. Tačiau nežiūrint į tai, Mažino linijoje kliūtys laikomos nepakankamomis.

(Pabaiga)

VI. Mingėla

Pieš. 10. Spėjamų Mažino linijų įtvirtinimų grupės bendras vaizdas

KARIO PAREIGOS KITIEMS

Susipažinę su kario pareigomis sau (žiūr. š. m. „Karys“ Nr. 15), šį kartą pažiūrėkime, kokios yra kario pareigos kitiems. Svarbiausios kario pareigos kitiems bus šios:

I. Pareigos viršininkams: 1) Karys turi klausyti viršininkų ir uoliai, neatidėliodamas pildyti jų įsakymus bei paliepiamus. Gautą įsakymą žodžiu pakartoja jį davusiam viršininkui. Tik tokį įsakymą karys gali nevykdyti, kurio vykdymas verčia sulaužyti priesaiką arba padaryti aiškiai nusikalstamą darbą. Šiuo atveju karys apie tai tuojau praneša aukštesniam tiesioginiam savo viršininkui.

2) Karys, įvykdes gautą įsakymą, turi pranešti įsakymą davusiam viršininkui.

3) Kariui neturi rūpėti aukštesnių viršininkų dažnai jam gal nesuvokiamų ir nesuprantamų sumanymų tikslingumas, todėl be kritikos ir be abejonių turi įvykdyti įsakymą, nepaisydamas jokių sunkumų ir pavojaus gyvybei.

4) Kiekvienas karys, supratęs ir pastebėjęs ką nors kenksmingo ar pavojingo Tėvynei, tuojau apie tai turi

pranešti betarpiškam tiesioginiam savo viršininkui.

5) Karys tarnybos ir asmeniniais reikalais turi kreiptis į savo betarpišką viršininką ir tik šiam leidus gali kreiptis į aukštesnį viršininką.

II. Pareigos valdiniam: 1) Būk teisingas. Kiekvienas karys viršininkas ir vadas, kokio jis bebūtų laipsnio ir užimamos vietos, turi būti nepaprastai teisingas. O kaip ir kuo turi pasireikšti viršininko ir vado teisingumas? Svarbiausia: a) Visiems vienodai taikyti įstatymus, statutus ir savo asmeninius įsakymus bei paliepiamus. b) Nė vieno nusizengimo ir apsileidimo, juo labiau nusikaltimo, nepraleisti pro pirštus, bet atitinkamai reaguoti ir pritaikyti sankcijas, o kiekvienas sąžiningas ir uolus pareigų atlikimas turi būti taip pat pastebėtas, iškeltas ir tinkamai įvertintas. c) Gerai pažinti savo valdinius ir pagal jų gabumus bei pajėgumą skirstyti ir pareigas. d) Gerbti ir mylėti savo valdinius kaip žmones, nes jie juk taip pat su siela ir širdimi, su jausmais, savo rūpesčiais ir siekimais, tokie pat piliečiai, kaip ir pats viršininkas. e) Burti ir pastabas daryti su taktu, nežeidžiant valdinio asmenybės, jojo „aš“. f) Nepere-

kioti valdinio ir be pagrindo neieškoti progos jį nu-
bausti, jei kuo nors nusižengė viršininkui ar kada nors
jį ižeidė. g) Viešai nerodyti savo pykčio, karščiavimosi
ir keršto, nes tatai žemina viršininko-vado autoritetą
valdinių akivaizdoje.

2) Įsigyk valdinių pasitikėjimą. Kiekvie-
no valdinio yra šventa pareiga pasitikėti savo viršininku,
tačiau tas pasitikėjimas faktiškai pasireiškia tik tada,
kada pats viršininkas to pasitikėjimo užsipelno ir kada
valdiniai įsitikina, kad viršininkas to pasitikėjimo tikrai
yra vertas. Tad išsikrovoti iš valdinių pasitikėjimą vir-
šininkas turi mokėti ir sugebėti savo pavyzdžiu. Tik
pastoyus, tvirto būdo ir nepalaužiamos valios, energin-
gas, taktiškas, gerai mokąs savo dalyką viršininkas įgys
valdinių pasitikėjimą! O kas įgyja pasitikėjimą, tas tuo
pačiu yra gerbiamas ir mylimas. Tokio viršininko įsaky-
mai yra maloniai ir uoliai vykdomi, visiškai pasiduodant
jo valiai.

Įsigyti valdinių pasitikėjimą yra be galo svarbu ir bū-
tina, nes „kovotojų skaičius, jų parengimas, medžiagi-
nių priemonių gausumas ir jų galybė patys savaime dar
pergalės neužtikrina. Ir galingiausios priemonės negali
laiduoti visiško priešų sunaikinimo. Galutinai kautynės
nulemia dvasinių jėgų persvara. Gi dvasinis kariuome-
nės patvarumas visų pirmiausia yra pasitikėjimo daly-
kas. Joje turi būti pasitikėjimas savimi, pasitikėjimas
savo vadais, pasitikėjimas savo ginklu, pasitikėjimas sa-
vo draugais“, sako „Pėstininkų Statuto“ II dalis 159—
160 str. Todėl kiekvienas viršininkas ir vadas turi bū-
tinai įsigyti savo valdinių pasitikėjimą ir pagarbą. O
norint įsigyti tą pasitikėjimą ir pagarbą, pirmiausia rei-
kia: a) Gerbti savo valdinius ir pasitikėti jais, o taip
pat skaitytis ir su jų žmoniškais jausmais, tačiau žiūrėti,
kad viršininko pasitikėjimas nebūtų valdinių piktam ir
blogam išnaudojamas. b) Tėviškai rūpintis savo valdi-
niais, kaip vienos šeimos nariais, užjausti juos, reikiant
paguosti, suraminti. Kiek viršininkas prisiriš prie valdi-
nių, tiek ir valdiniai pamils jį ir atsiduos jo valiai, atlik-
dami, kad ir sunkiausius bei pavojingiausius įsakymus.
c) Rūpintis savo valdinių sveikata. Sergančius aplan-
kyti, nes tada valdinys įsitikina, kad viršininkas juo rū-
pinasi, nepamiršta jo ir ligoje. Iš čia meilė viršininkui ir
pasitikėjimas juo. d) Rūpintis savo valdinių maistu, nes,
kaip sako karo genijai, į kario širdį lengviausia įeiti per
jo pilvą. e) Rūpintis protiniu ir moraliniu savo valdinių
išsilavinimu.

„Vadas visada visų pirma rūpinasi ne savo asmens,
bet savo valdinių gerove. Jis veikia karių širdis ir jų
protą, visur ir visada pabrėždamas, kad kare Tėvynės
likimas priklauso nuo karių pasiryžimo kantriai kęsti
visus karo vargus ir aukoti savo gyvybę“, — sako „Pė-
stininkų Statuto“ II d., 166 str.

3) Būk asmens pavyzdžiu. Viršininkas turi
būti visur ir visada gyvas pavyzdys savo valdiniams. Tai
bus bene pati sunkiausiaji ir svarbiausiaji viršininko pa-
reigal!

Gyvas viršininko pavyzdys yra vienas galingiausių ir
svarbiausių auklėjimo, mokymo bei valdymo priemonių.
Jau senovėje romėnai sakydavo: „Žodžiai skatina, o pa-
vyzdžiai patraukia“. Ši tiesa nenustojo savo reikšmės ir
dabar, nors kitais žodžiais išreiškiama. Juk šiandien tei-
giama: „Nežiūrėk ką sako, bet žiūrėk ką daro!“ Tai
modernu! Ir iš tikrųjų, gyvas pavyzdys žmogaus sieloj
daug ilgiau pasilieka, negu gražūs žodžiai — pasakymas
ar skaitymas!

Ypač šiais laikais be pavyzdžio visas auklėjimas virsta
sausomis, šabloniškomis, be dvasios taisyklėmis ir vi-
sos auklėjimo priemonės veikia silpnai, neatnešamos
pageidaujamo vaisių. Juk nepaslaptis, kad valdiniai
nuolat seka savo viršininkus ir linkę daugiau matyti jų
klaidas, neigiamas savybes, ir ne tiek pastebi jų gerąsias
puses bei ypatybes. Į kiekvieną neigiamą viršininko sa-
vybę valdiniai dažniausiai reaguoja pajuoka, kuri pra-
džioje, atrodo, nekaltai, bet kariuomenėje pavojinga: kas
pajuokiamas, tas neberbiamas. O be pagarbos, be
prestižo viršininkas — nebe viršininkas! Todėl virši-

ninko elgesys, jo pavyzdys valdinių tarpe turi sudaryti
tik gerą nuomonę ir jų tarpe kelti pagarbą ir pasitikė-
jimą.

Norėdamas būti asmeniniu pavyzdžiu savo valdiniams,
kad tas pavyzdys auklėjančiai veiktų, viršininkas turi
turėti kilnią kario dvasią, būti išsilavinęs, išsiauklėjęs,
išsimokslinęs, ypatingai gerai pasirengęs kariškai, žo-
džiu, žymiai pranašesnis savo protinėmis ir moralinėmis
savybėmis. **Viršininko erudicija, nuojauta, sumanumas,
taktas, rūpestingumas, mokėjimas valdyti, energija ir
tvirtas būdas sudaro gyvą pavyzdį, o ne turimas laips-
nis, užimamoji vieta ir jos teisės!**

Būdo privalumų tarpe pirmąją vietą užima atsako-
mybės nebijojimas. Viršininkas turi nebijoti
atsakomybės už savo padarytą sprendimą, duotą įsaky-
mą ar paliepimą ir iš to išplaukiančias pasekmes. Ne-
aiškiais įsakymais nesistengti maskuoti savo atsakomy-
bės baimę, nes tai užmuša pasitikėjimą valdiniuose ir
griauna dvasinį kariuomenės patvarumą.

Tik savo asmeniniu pavyzdžiu viršininkas gali įkvėpti
savo valdiniams pasišventimo Tėvynei jausmą, pasiryži-
mą, klusnumą, drausmingumą, karių mandagumą, suma-
numą, narsumą, puolimo dvasią, tvirtą būdą, nepalaužia-
mą valią ir atkaklumą, žodžiu, tas savybes, kurios rei-
kalingos geram šių dienų kariui. Tačiau gyvas pavyzdys
neturi būti brukamas ir niekuomet negalima rodyti pa-
vyzdžiu savęs. Tegu patys valdiniai pasirenka savo vir-
šininką pavyzdžiu, tegu jie patys šiuo reikalu padaro
atitinkamą išvadą.

III. **Pareigos draugams:** 1) Kary, brangink karių šeimą
ir kiekvieną jos narį laikyk savo geriausiu draugu ir
broliu. 2) Padėk žodžiu ir darbu, kuo ir kaip sugebi bei
pajėgi savo draugui. 3) Mokyk draugą gero, o sulaukyk
nuo blogo ir pikto. 4) Pavojuje ar kautynėse, nesigailė-
damas savęs, jį gelbėk ir jam padėk. 5) Gyvenk vieny-
bėje ir bičiuliškoje santaikoje su draugais, atsimindamas,
kad jūsų visų aukščiausias tikslas yra Tėvynės gerovė!
6) Gerbk gero kario vardą, būk atlaidus ir mandagus,
nes tuo išvengsi ginčų, skriaudos ir draugo vardo ter-
šimo. 7) Be pagrindo neįtarinėk ir neįskųsk draugų. Apie
draugo nusikaltimą pranešk asmeniškai arba raštu, pa-
sirašydamas savo pavardę. Pranešimas be parašo kariui
netinka, nes tatai rodo kario bailumą ir nedrąsą. 8) Ne-
būk pavydus ir nesistenk pakenkti draugui, jei jis savo
gabumais ir trūsu stovi aukščiau už tave ir labiau yra
įvertinamas, nei tu. 9) Būk dėkingas tiems, kurie padarė
gero tau arba Tėvynei ir tais savo darbais užsitarnavo
pagyrimo ir pagarbos. 10) Būk visur ir visada draugiš-
kas. Tasai draugiškumas pasireišk tada, kada tu my-
lėsi, gerbsi ir branginsi draugus. „Pats žūk, bet draugą
gelbėk“, — tai aukščiausio laipsnio draugiškumas!

IV. **Pareigos savo tautiečiams ir priešui:** 1) Santy-
kiaudamas su tautiečiais ir Tėvynės piliečiais, visada ir
visur elkis teisingai, garbingai ir mandagiai, ypač su
moterimis, vaikais, senais žmonėmis ir vyresniais visuo-
menės ir tarnybos padėties asmenimis. 2) Būk nuolaidus,
bet tik tiek, kiek nepakenkia tarnybos pareigoms ir ka-
rio garbei. 3) Gerbk ir labai brangink svetimą turtą,
vengdamas jam daryti bet kokią žalą. Atsimink, kad ža-
lodamas ir naikindamas piliečių turtą, darai skriaudą ne
tik jiems, bet ir sau ir visai valstybei! Kiekvienas krašto
turtas yra vienu ar kitu būdu ir visų krašto gyventojų
turtas, todėl jis negali būti naikinamas. Be to, piliečių
turtas yra valstybės turtas, piliečių gerovė — valstybės
gerovė, ir atvirkščiai. Tad nuo valstybės gerovės pri-
klauso ir kiekvieno piliečio asmeninė gerovė! 4) Ne-
skriausk gyventojų nei savo, nei priešų šalyje. Visur
stenkis palikti gyventojų tarpe kuo geriausią atsimini-
mą, nes to reikalauja garbingo ir kilnaus kario vardas.
5) Santykiaudamas su priešų šalies gyventojais, vado-
vaukis šiais prancūzų filosofo žodžiais: „Taikos metu
tautos viena kitai turi daryti kuo daugiausia gero, o
karo metu — kiek galima mažiau blogo“. Šias pareigas
galėtume apibūdinti vienu mūsų liaudies priežodžiu:
„Nedaryk kitiems to, kas tau pačiam nemielia!“

Ign. Venckus

NARSIEJI VYRAI

VISUOMET BŪDAVO PIRMAS

Nedidelio ūgio, gyvų blizgančių akių, judrus vyras. Prie jo krūtinės du Vyčio kryžiai. Kai pradedi kalbėti apie Nepriklausomybės karus ir žygius juose, šis vyras neperdaug šnekus, bet žodis po žodžio ir vienas mūsų narsiųjų pasineria praeitin.

Antanas Jankauskas daug išgyvenęs ir buvęs dviejuose karuose — Didžiajame ir Nepriklausomybės. Tai kietas ir užsigrūdinęs kareivis, kuris savo pareigas vykdavo ligi galo.

Jis gimęs 1886 m. kovo 2 d. Buvo paprastu darbininku ir ilgą laiką gyveno Latvijoje. Didžiojo karo audra pašaukė į rusų pulkus daug lietuvių. Jų tarpe buvo ir Antanas Jankauskas.

„Buvo smarkios kautynės su vokiečiais, — pasakoja Jankauskas. — Mes lietuviai turėjome gerų kareivių vardą ir mums duodavo sunkiausių uždavinius.

Štai ties Grajevu, Gardino gubernijoje, vokiečiai persekiojo rusų atsitraukiančią dalį. Padėtis kvepėjo katastrofa. Kas nors turėjo pasiaukoti ir likti užpakalyje, kad dengtų atsitraukiančius.

11 kareivių buvo palikta gintis, kad kiti būtų išgelbėti. Jų tarpan patekau ir aš.

Prie plytinės gynėmės ligi paskutinio šovinio. Iš vienuolikos vyrų belikome tik 4. Tada vokiečiai apšautė ir patekome nelaisvėn.

3 metus kentėjau belaisvio dalią. 1918 m. lapkričio 10 d. grįžau Lietuvon. Buvau panašus į skeletą. Iš nuovargio vos besilaikiau ant kojų.

Kupiškyje buvo bolševikai. Birželio 1 d. jį išlaisvino Lietuvos kariuomenė. Pirmą kartą pamaciau savus karius ir tuoj įstojau savanoriu, kad ir aš galėčiau nešti lietuvių-kario pareigas ir prisidėčiau prie savos Tėvynės ateities sukūrimo“.

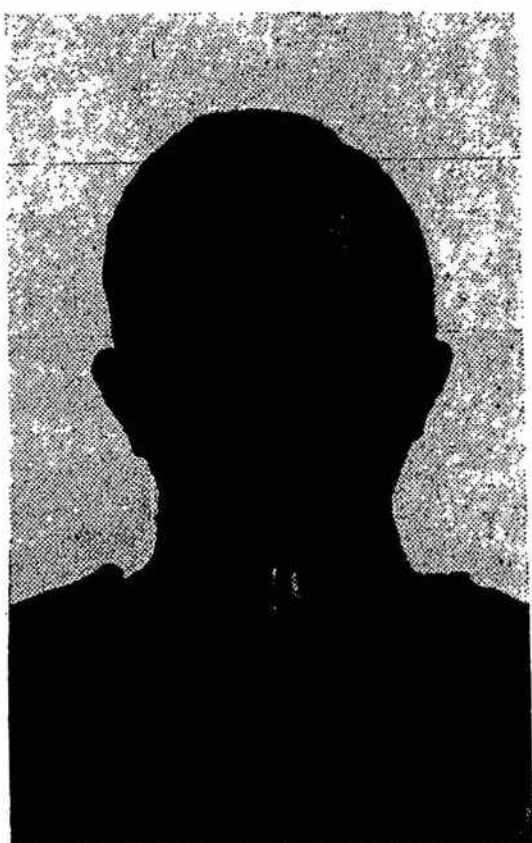
Jankauskas padeda mokyti gausiai plaukiančius savanorius. Iš Kupiškio išvyko 100 savanorių frontan, o Jankauskas lieka kitus lavinti. Bet jis nori frontan ir netrukus su 16 vyrų atvyksta Kriaunų rajonan.

„Čia buvo mano pirmasis susidūrimas su priešu. Tai buvo kovos prie Kriaunų ežero. Tose grumtynėse, kaip ir visada, parodėme, kad drąsa, greitas smūgis ir atkaklumas duoda laimėjimą.

Kuopa užėmė poziciją Gaidiškių vienkiemyje, o aš išitvirtinau prie Kriaunų ežero. Viso tada turėjome 70 vyrų, iš jų trisdešimts buvo mano žinioje.

Iš nelaisvės parsigabenau žiūroną. Ant kalnelio užslinkęs dairausi po apylinkes. Staiga pamatau priešą. Jis anapus ežero. Stato kulkosvaidį pozicijon, laužia alksnių šakas, maskuojasi ir, kaip matyti, kažkam ruošiasi.

Daug jų... suskaičiau apie 200.

Psk. A. Jankauskas

Iškirs mus — dingtelėja mintis. Kastuvėlių nebuvo, o bent kokį apkasą reik pasidaryti. Kimbam į darbą ir kasame rankomis. Pasidarom duobutes. O priešo dar daugiau pasirodo. Jis, be abejo, netrukus pradės mus spausti.

Pasiunčiu 4 žvalgus. Ežeras siaurutis ir per jį priešo ugnis bus mums pavojinga. O turiu įsakymą žūt-būt tose pozicijose išsilaikyti.

Grįžta žvalgai. „Ruošias kovon, — praneša šie. O mano galvoj knieti mintis, kaip tuos priešus sudoroti. Bet be vado įsakymo nieko negaliu daryti. Siunčiu pasiuntinį pas vadą ir klausiu, ar galiu pulti.

Greit grįžta mano pasiuntinys ir atgabena popieriaus raštelį. Skaitau: „Aš jums duodu laisvę. Ką norite, tą darykite savo atsakomybe“.

Pagalvoju. Na, sakau, pulsiau, nes drąsumas mums padės ir mus iš visų pavojų ištrauks.

Palieku 4 vyrus rezerve, o su kitais šliaužiame į miškelį. Visi mano kareiviai buvo kaimiečiai, o su kaimiečiais, kaip įsitikinau, nežūsiu ir visad iš pavojų išlįsiu.

Pro ežero galą į miškus. Iš ten per krūmus artyn priešo. Tankūs alksniai dengia; šliaužiame kaip katės grobio ir tvirtai laikome rankose šautuvus.

Dar pasižiūriu į savo vyrus. Visi jie pasiryžę ir nesitrauks nei pėdos atgal.

Jau matyti pro krūmus priešo siluetai ir girdėti kalba. Dar ir dar šliaužiame. Atsirandame jo šone. Ant kiekvieno šautuvo durtuvas, pilna šovinių spy-na ir tvirta širdis.

Nei 100 metrų neliko ligi priešo. Kareivių būreliai matyti kaip ant delno. Dar kiek pašliaužiame, o tada trenkiame į juos, paskui šokame su durtuvais...

Kas pasidarė priešo kuopoj — sunku ir nupasakoti. Jie šoko bėgti į visas puses ir visa dalis tuoj iširo. O kad jie būtų žinoję, kad mūsų net penkis, šešis kartus mažiau, negu jų. Tikrai iš to puolimo nebūtume sausi išėję.

Vakare bataliono vadas Petraitis pagyrė. Fronte gauti gerą žodį iš savo vado — didžiausias atlyginimas. Nusprendžiau ir toliau būti nepaskutinis.

Rugpiūčio mėn. turėjau rimtas kautynes prie Križovkų kaimo. Daugelio kulkosvaidžių remjamas, priešas spaudėsi į mūsų pozicijas, o pas mus tebuvo tik pusšimtis vyrų. Būtime prakisę, jei mūsų pozicijos sparną nedengtų miškas. O jis labai trukdė priešui.

Priešinomės nuo ryto ligi pietų. Taikli ugnis ir nei žingsnio atgal priešą įtikino, kad jis čia nepraeis.

Kautynės kiek aprimo. Kaip būrininkas, nusprendžiau padaryti į Križovkos kaimą žvalgybą.

Ėjau su Šimonėčiu. Perslinkom tuščią kaimą, tiltelį ir už jo pamatėm rūkstančius dūmus. Dūmai ky-la iš už kalnelio. Ehe!... Čia priešas.

Slenkam toliau. Didelis priešo būrys verda arbata. Jie, išsirinę sau prieglobstį už linų žardo, po kautynių ilsisi. Tuojau atgal pas draugus. Sušaukiu.

— Pradedam puolimą, — sakau. O mano drąsiems vyrams to ir reikia.

Puolam nuo vieškelio pusės ir užtvaram nutrinam nuo kelio.

Dabar mintis kyla ir toliau pulti. Palieku 23 vyrus užpakalyje, rezerve. Pasiimu 8 drąsiausius būrio kareivius. Sulendam į Križovkos folivarko sodą ir matom didelę priešų masę tą pačią, kuri puolė mus nuo ryto ligi pietų.

Šautuvus patogiai pasidedam ant šakų, rūpestingai nusitaikom ir tada — ugnis!

(Žiūr. „Kario“ Nr. 22)

Kai kareivių kaktos nudžiūvo, leitenantas vėl įsakė būrininkui tęsti būrio tankinę rikiuotę.

— Baigt taisytis! — Nuskambėjo komanda.

Būrys sujudėjo ir nurimo.

— Ramiai! Lygiuok!.. Ramiai!

Visi dirbo, kaip vienas, išskiriant eilinį Kriauciūną. Jis būrininko akyse buvo, kaip griaužantis krislas. Bet jis vis dar kentė dantis sukandęs, žinodamas, kad čia nepadės jokios pastabos, o bus sugadintas visas vaizdas, nes tuo atkreips vado dėmesį į pačią silpniausią būrio vietą. Komanduojuantis puskarininkis būtų davęs dešimtį litų už tai, kad eilinis Kriauciūnas būtų nematomai dingęs iš akių. Bet Kriauciūnas niekur nedingo ir tarsi tyčia kiekvieną bendrą judesį taip „sąžiningai“ gadino, lyg būtų papirktas.

Negirdėdami „linksniuojant“ Kriauciūno pavardės, kas būdavo įprasta kiekvienos komandos pavardės metu, kareiviai net ėmė galvoti, kad jų „nepataisomasis tinginys“ paliktas kur nors prie darbų, kad negadintų bendro vaizdo. Dėl jo buvimo rikiuotėje visai kuopai buvo tekę ne kartą nukentėti. Gerieji kareiviai tiesiog nepakentė tokios negarbės, kylančios iš vieno vieno ir vis to paties šaltinio. Todėl, negirdėdami pastabų, krintančių į šeštąją gretą kairiajame sparne, jie buvo patenkinti, nes manė, kad tą dieną Kriauciūno visiškai nėra rikiuotėje. Bet kitaip reikalas atrodė eilinio Kriauciūno kaimynams. Jie matė, kad jis yra, kad viską daro atsilikdamas, eina kaip sulaužytas, o nei pabaudų, nei pastabų ne-

gauna. Pradžioje jie manė, kad būrininkas tyčia nieko nesaiko ir kad naujasis būrio vadas dar nepastebi, tačiau per pirmą pertraukėlę jie negalėjo nematyti, kaip atidžiai leitenantas keletą kartų pasižiūrėjo į Kriauciūną.

Keistoka buvo ir pačiam Kriauciūnui, kad jo niekas nebara, neuja, kaip anksčiau. Jis net ėmė manyti, kad gal jis jau per gerai viską atlieka, kad gal jau nebesiskiria iš kitų ir nebėra už ką jį barti.

Paslaptis buvo paties vado rankose. Jis tyčia nedavė nė vienos pastabos eiliniui Kriauciūnui, nors, kaip jau minėta, puikiai matė jo daromas klaidas rikiuotėje.

— Senais metodais aš čia nieko nepadarysiu. Ypatinga liga, ypatingas ligonis, tai turi būti ir ypatingas gydymo būdas, ypatingi vaistai, — galvojo leitenantas Radžiūnas.

Pasibaigus vienai pratimų valandai, būrys susstatė šautuvus į gubas ir išsiskirstė pasitaisyti. Kareiviai būreliais po tris, po penkius ir po daugiau susimetė, klegėjo, suko bankrutkes, niūniavo dainas bei pasakojo vienas už kitą linksmesnius dalykus. Leitenantas stovėjo pamiškėje. Su dideliu pasigėrėjimu žiūrėjo jis į savo būrio kareivius.

— Puikūs vyrai! Gyrė jis juos savo mintyse.

— Bet kodėl gi tas Kriauciūnas toks išsiskyrėlis?

Kriauciūnas sėdėjo patvoryje ant nedidelio akmens ir neskubėdamas krapštėsi, ieškodamas rūkyti. Jis buvo vienas vienas. Netoli jo stovinčioje grupėje buvo girdėtis pašaipia pagarba minima jo pavardė, tačiau jis į tą pusę nė akių nepakreipė.

— Na, ką čia, eilini Kriauciūne, veiki? — Staiga paklausė jo šalia atsiradęs naujasis būrio vadas Radžiūnas.

Kriauciūnas, kaip sunkų akmenį, pasuko savo galvą į leitenantą ir mieguistomis akimis pažvelgė

Kas pasidarė — sunku ir nupasakoti. Priešas staigiai iš arti šaudomas, panikos apimtas, greit traukėsi. Jis visai apleido šį rajoną.

Vadas mus bučiavo ir sakė: „Už tai jūs, vyrai, būsite apdovanoti“. Bet tada mums ne kryžiai rūpėjo, o tik susitikti su priešu ir jį blokti toliau iš Lietuvos. Tačiau jis neatsisukdamas, mūsų vyrų minamas ant kulnų, dūmė Kalkūnų link. Tik ten štaptelėjo ir bandė pasipriešinti.

Čia susitikome su lenkais. Du latvių bolševikų pulkai išmušė lenkus iš jų pirmų ir antrų linijų. Pasipylė pilni laukai lenkų ir visi jie spaudė atgal.

Kitą dieną priešas puola lenkų linijas. Pralaužia jas ir stumiąsi ligi mūsų. Atrodo, kad turės lūžti ir mūsų pozicija. Pilni laukai priešo karių, kuriems be galo daug padeda jo artilerija ir kulkosvaidžiai. Ugnis tiesiog nenutilsta, sukeldama parako dūmų, švilpiančių skeveldrų ir žemės stulpų viesulą...

Priešas artėja su atkištais durtuvais. Jis viskam

pasiryžęs. Tačiau ir mes mokame būti kieti, kaip mūsų plienas.

Vadas Puzinas duoda komandą su durtuvais šokti kontrataką. Aš komandą pakartoju ir patį išpuolu, veddamas savo vyrus. Iš dešinės ir kairės kitos kuopos taip pat sukilo ataką.

Sutriuškinom puolančius savo priešpuoliu. Pilni laukai buvo jų nukautų ir sužeistų“.

Teko grumtis Jankauskui ir bermontininkų fronte ties Radviliškiu.

Išėjęs iš kariuomenės, ūkininkauja žemėje, kurią su draugais savo laiku ginklu apgynė. Kautynėse už narsumą ir gero kareivio pavyzdį apdovanotas II-jo ir III-jo laipsnio Vyčio kryžiais.

Vyčio kryžiaus kavaliarius Antanas Jankauskas, baigęs pasakoti tuos kelis atsiminimus, pabrėžė: „Dar esu sveikas ir visuomet pasirengęs, pavojų gresiant, Lietuvos motinos žemelę ginti!“

Donatas

pirma į batus, paskui į milinę, pagaliau į veidą, ir tik po to pajudėjo iš savo vietos — atsistojo.

— Ką beveiki, mielas? — Vėl pakartojo klausimą leitenantas.

— Nieko... — Galvą nuleidęs, lyg tikėdamasis gausias barti, atsakė eilinis.

— Tur būt, rūkyti ieškojai? — Vado balsas toks draugiškas, malonus.

— Taip...

— Na tai prašau. — Išsitraukęs iš kišenės pokelį papirosų, pasiūlė leitenantas.

Kriaučiūnas keistai sukrotėjo. Vietoje griežtų žodžių, gauti papirosą — buvo didelis netikėtumas. Ir dargi pirmutinis jo visame gyvenime. Porą kartų jam teko rūkyti iš jaunesniojo puskarininkio gautus papirosus, bet niekada neatsitiko gauti pasiūlymo nei iš viršilos, nei iš bet kurio karininko. Jis buvo girdėjęs, kad pasiuntiniai kartais rūko savo vadų papirosus, bet jo manymu, tai galėjo būti tik patiems vadams apie tai nieko nežinant...

— Na, kogi galvoji, prašau, imk. — Paragino leitenantas.

Kriaučiūnas nedrįsdamas pakėlė ranką prie atkištos dėžutės. Jį visą išpylė prakaitas, kol ištraukė vieną papirosą. Ištraukęs nežinojo, kas daryti toliau.

— Degtukų neturi?

— Turiu...

— Na, tai ir rūkyk.

Dabar Kriaučiūnas veikė greičiau, lyg skubėdamas. Netrukus jo gerklėje buvo pilna tabako dūmų. Jis traukė juos giliai į plaučius, ir jo akys blizgėjo, kaip patenkinto vyro.

Iš tos pačios dėžutės papirosą užsirūkė ir pats leitenantas.

— Ar seniai tarnauji kariuomenėje? — Lyg taip sau ėmė klausinėti eilinį Kriaučiūną būrio vadas, kai jie abu rūkydami stovėjo vienas prieš kitą.

— Tai jau seniai...

— Ar nusibodo?

— Tai jau nusibodo...

— O kodėl gi nusibodo?

... Kriaučiūnas nepritapdavo prie draugų ir būdavo vienas...

— Tai, kad sunku. Kasdien stovėk su šautuvu, kasdien plauk kareivines, šluok rajoną, eik budėti, valyk tą šautuvą, o geros dienos taip ir nematai.

— O namuose argi nereikia sunkiai dirbti?

— Namuose tai jau vis lengviau: dirbt tai dirbi,

bet padirbęs ir pailsėt gali.

— Ar daug brolių, seserų turi?

— Tris brolius ir dvi seseris.

— Ką jie dabar veikia?

— Tai ot, kiekvienas sau eina per žmones ir uždarbiauja.

— Ar savo žemės neturite?

— Yra apie penkiolika hektarų, bet viskas tėvo labai praskolinta, tai niekas nenori su juo gyventi. Tegu žinosi pats vienas.

— Ar broliai vyresni, ar jaunesni už tamstą?

— Vienas vyresnis, o du tai jaunesni.

— Seserys?

— Seserys jaunesnės.

— Ką veikia seserys?

— Viena tai tarnauja pas kaimynus už pusmergę, o antroji tebėra prie tėvų, padeda motinai.

— Kiek arklių tėvas turi?

— Viena, bet ir tas pats šlubas.

— O kiek gi karvių?

— Karvių būdavo dvi, bet šią žiemą viena, rodos, padvėsė nuo peršalimo.

— Ar jūsų ūkyje trobos geros?

— Kas ten duos geras, laužas ir tiek. Kad būtų geros, tai karvės nesušaltų.

— Na, tai sakyk, kas gi per vienas tas jūsų tėvas, kad taip viską apleido? Ar jūs jam nieko nesa-kote?

— Ką mes jam galim pasakyt? Jei imi ką sakyt, tai jis atsako, kad jei mes norime, tai jis su visom skolom tą ūkį mums atiduos, bet mes jį turėsime išlaikyt. O mūsų tėvą išlaikyt nelengva. Jei kasdien duosi jam po pusbonkį išlakti, tai busi geras, o jei ne, tai su žemėm sumaišys.

— Vadinasi, smarkus vyras jis, a?

— Kai pasigeria, tai labai smarkus, o kai negirtas, tai vos pasivelka.

— Ar daug skolų turite, kad bijote jūs, vaikai, paimti jį savo globon?

— Skolų tai jau daug. Vien Žemės Bankui keli tūkstančiai, o kiek dar šiaip iš visur priimta vekseliais, tai nė pats tėvas gerai nežino. Būtų jau seniai iš varžytynių pardavę, jei būtų atsiradęs nors vienas pirkėjas.

— O gaila, tur būt, tamstai savo tėviškės?

— Kad jau nėra ko ir besigailėti, vis tiek nieko neišeis.

— Žemė gera?

— Žemė tai jau gera, tas teisybė. Ką pasėja, tas užauga. Bet kai pats negali apdirbti, tai ir naudos mažai.

— O kaip motina — sutinka su tėvo ūkininkavimo tvarka?

— Motina mažai ką begali. Ūkis pirktas vieno tėvo vardu, tai taip ir eina viskas šunius ant uodegos.

— Ir jūs šeši vaikai taip leisite nueiti savo tėviškei, a?

— O ką mes bepadarysime? Jei dar visi eitų iš vieno, tai gal kas ir išeitų, o kai kiekvienas žiūri tik-tai sau, tai nieko ir neišeina.

— Ar susirašinėji su namiškiais?

— Ne.

— Nei su vienu? Nei tėvams, nei broliams, nei seserims — niekam neparašai, a?

— O ką aš jiems rašysiu, kad gi niekam nerūpi, kas su manim darosi.

— Kaip tai nerūpi? Argi motina negalvoja, kaip jos sūnui sekasi?

— Gi žino, kad nesiseka.

— Iš kur gi ji žino, jei pats nieko nerašai?

— Kiti parašo apie mane. Kaimynai. Jie parašo savo namiškiams, o tie papasakoja mano tėvui.

— O kas tamstai tokius dalykus papasakojo, jei su namiškiais nesusirašinėji?

— Vieną laišką gavau iš Veronikos, tai ir sužinojau.

— Iš kokios Veronikos?

— Iš savo sesers. Iš tos, kuri dirba namuose.

— Tai iš sesers vis dėlto gauni laiškų?

— Vieną gavau per visą tarnybos laiką.

— Pinigų neprisiunčia?

— Ką jau ten siųs, kad patys neturi.

— Ar seseriai atsakei į jos laišką?

— Ne...

Taip tai kalbėjosi leitenantas Radžiūnas su eiliniu Kriaučiūnu pratimų aikštėje per pertrauką. Kiti kuopos kareiviai tuojau pastebėjo tą nepaprastą įvykį, ir daug akių sužiūro į tą pusę, kur susmukęs eilinis stovėjo prieš tiesų karininką. Vaizdas buvo neįprastas. Drausmingi vyrai buvo pripratę prieš patį žemiausią viršininką, prieš savo skyrininką, stovėti pasitempę, o čia jie matė sukiužusiai stovintį eilinį prieš patį būrio vadą. Dar keisčiau buvo tai, kad Kriaučiūno rankoje smilko papirosas.

Iš eilinio Kriaučiūno atsakymų leitenantas Radžiūnas įsitikino, kad tai gana protingas vyras. Už-

tat jam buvo dar labiau nesuprantama, kodėl jis toks blogas kareivis. Staiga jam pasirodė, kad užčiuopęs kažką svarbaus, pagavęs siūlo galą, kuris gali priversti iki dalyko išaiškinimo. Tai buvo kaip tik tuo momentu, kai Kriaučiūnas pasisakė neatsakęs į sesers laišką. Atidžiai žiūrėdamas į kareivio akis, jis tėviškai susirūpinusiu balsu paklausė:

— O sakyk man tikrą tiesą, ar esi per visą savo tarnybos laiką kariuomenėje nors vieną laišką išsiuntęs? Kam nors: pažįstamiems, draugams, kuriai merginai?..

Kriaučiūnas, kaip tuo momentu pasirodė leitenantui, paraudo ir, droviai žvilgtelėjęs į vado akis, dar daugiau nuleido galvą. Tylėjo.

Kas gali suprasti, ką reiškė tas kareivio tylėjimas. Gal jis mąstė apie pačią didžiausią savo gyvenimo paslaptį, gal pasijuto pagautas, kaip koks vaigis prie brangenybių dėžės, gal keikdamas savo gyvenimo nedalią, verkė ir raudėjo širdyje, o gal jis tylėjo visiškai nieko negalvodamas, nieko nejausdamas ir nenumanydamas, kodėl tokių dalykų klausinėja leitenantas, nes juk tai nieko bendro neturi nei su rikiuote, nei su statutais, nei su ginklais...

Ilgai tylėjo eilinis Kriaučiūnas. Tylėdamas jis porą kartų iš padilbų pažiūrėjo į leitenantą, tuojau pat nuleisdamas žvilgsnį, kai jo akys susidurdavo su atviru, tiriančiu, bet geru, pasitikėjimą keliančiu, vado žvilgsniu.

(B. d.)

J. N.

ŠIS TAS APIE DŽIOVĄ

Norint sėkmingai kovoti ir nugalėti priešą, reikia vispusiškai jį pažinti: numatyti išsiskverbimo kelius, jo pajėgumą, atkaklumą, klastingumą ir galimus kovos būdus. Toks klastingas, be galo atkaklus, niekad nepavargstęs priešas yra džiova, viena dažniausių, labiausiai išsiplatinusių ir labiausiai naikinančių ligų. Kitos ligos, kaip, pvz., cholera arba maras, užaina staiga, kaip audra, nušluoja tūkstančius gyvybių, bet taip pat staiga ir praūžia. Džiova gi niekad nenutraukia savo žudomojo darbo. Jau tūkstančiai metų kaip ji mažai pastebima, tyliai, bet su nenuilstamu atkaklumu žudo žmones. Tai pavojingas žmonių sveikatos priešas ir su juo reikia susipažinti. Deja, šio žurnalo skiltyse, skirtose ne sveikatos reikalams nagrinėti, plačiau apie džiova kalbėti nėra įmanoma ir tenka tik paviršutiniškai susipažinti su šia baisiąja žmonijos rykšte.

Džiova, kaip jau anksčiau minėta, yra labai paplitus užkrečiama liga, dažniausiai paliečiant plaučius: 90% visų džiovininkų serga plaučių džiova ir tik 10% turi kaulų, sąnarių, inkstų arba liaukų džiova. Bendrai tariant, reikėtų pasakyti, kad mes visi esame trupučiuką džiovininkai, o konkrečiau — kas 4—5 ligonis serga džiova. Džiova jau buvo žinoma gilioj senovėj, tačiau tik devynioliktojo šimtmečio pabaigoj susektas jos sukėlėjas. 1882 m. Robertas Kochas surado džiovos bacilą ir įrodė, kad tik ši, jo vardu pavadinta, lazdelė yra vienintelė ir tikroji susirgimo priežastis, nepaisant to, kokia forma džiova bepasireiškų.

Kyla klausimas, kodėl gi tiek daug džiovininkų? Atsakymas dvejopas. Viena, Kocho bacila yra labai patvari, tariant, pakliuvusi į aplinkumą gali būti labai ilgai pavojinga. Antra, civilizuotuose kraštuose džiovos plitimo sąlygos yra labai palankios: sausakimšai prigrūsti dideli

miestai, mokyklos, masiniai žmonių susibūrimai, greitos susisiekimo priemonės — visa tai prisideda prie džiovos plitimo.

Svarbiausias džiovos šaltinis yra džiova sergantis žmogus. Užsikrėsti galima tik tada, kai gyvos ir pakankamai stiprios džiovos bacilos iš sergančiojo patenka į sveiką, bet dėl kurių nors priežasčių nusilpnėjusį, organizmą. Iš to pakto, kad džiovininkų tėvų vaikai dažniausiai taip pat serga džiova, seniau buvo daroma išvada, esą džiova perduodama paveldėjimu. Tačiau pasirodė, kad tai netiesa. Džiova nėra paveldima liga. Paveldimas tiktai palinkimas į džiova. Ir tai suprantama, kadangi fiziškai silpni tėvai negali gimdyti stiprių kūdikių, o silpnas organizmas, kaip kitoms ligoms, taip ir džiovos antkryčiui atsišpirti negali.

Pats svarbiausias kelias, pro kurį Kocho bacilos patenka į organizmą, yra kvėpuojamieji organai. Žinoma, pirminiai džiovos židiniai gali atsirasti ir ne plaučiuose, tačiau plaučiai yra mėgstamiausia tuberkulozo bacilų vieta. Vadinasi, džiova dažniausiai įkvėpuojama su oru, arba, tiksliau sakant, su oro dulkėse esančiomis Kocho bacilomis. Minėjau, kad tuberkulozo bacilos yra labai patvarios išorinių įtakų atžvilgiu ir gali būti pavojingos ligi ½ metų. Infekuotiems džiovininko skrepliams išdžiūvus, džiovos antkrytis kartu su dulkėmis gali labai ilgai plaukioti ore ir kiekvienu metu patekti į sveikojo plaučius. Suaugusių žmonių beveik visuomet pirmiausia suseraga plaučių viršūnės, paskui jų užpakalinės dalys ir kartais žemiausios apatiniųjų skilčių dalys. Šitas vietinis palinkimas, matyti, priklauso nuo to, kad plaučių viršūnės ir apatinės skiltys mažiausiai ventiliuojasi (vėdina) ir dėl to nepajėgia pašalinti įkvėptųjų bacilų. Yra įrodyta, kad ypač dažnai džiova užsikrečiama tiesioginiai iš sergan-

čiojo iškosėtais ir ore kabančiais mažais skreplių lašeliais, kuriuose, suprantama, pilna bacilų. Kaip tik dėl to, jau nekalbant, kad tai yra neestetiška, nereikia kosėti arba čiaudėti kitam tiesiai į veidą, bet kosint burna turi būti pridengiama nosine arba, jos neturint, bent ranka. Pravedamieji oro takai, kaip gerklė ir bronchai, užsikrečia dažniausiai tik antriniu būdu, būtent, su atkosimomis iš užkrėstų plaučių bacilomis.

Liga gali plėstis ir per virškinamąjį traktą. Tuo atžvilgiu tarp visų valgomųjų daiktų tuberkulozinių karvių pienas užima pirmąją vietą. Tuberkulozinių gyvulių mėsa yra jau ne taip pavojinga, nes ją valgome beveik visada virtą arba keptą. Gyvulių džiova savo lytimi skiriasi nuo žmonių tuberkulozo, tačiau ji lygiai pavojinga, kaip ir žmonių džiova. Sergančių karvių pienas arba kitas koks užkrėstas maistas, įalsuotos ir paskui prarytos džiovos bacilos normaliai veikianči skrandį užkrečia labai retai. Dalis bacilų čia žūsta nuo skrandyje esančių rūgščių, o kita dalis pereina į žarnas, čia sukeldama pirminių pakitėjimų. Tačiau tokie atsitikimai dažnesni tikta vaikams. Kur kas dažniau, ypač suaugusiems, atsiranda antrinis žarnų tuberkulozas, kai asmenys, jau sergą plaučių džiova, praryja pilnus bacilų savo skreplius.

Kiti užsikrėtimo būdai, lyginant su infekcijos dažnumu per kvėpavimo takus ir virškinamąjį traktą, vaidina nežymų vaidmenį. Tuberkulozinė žaizdų infekcija pasitaiko retai. Žaizdos gali užsikrėsti tuberkuloziniais skrepliais arba tuberkulozinėmis žmonių bei gyvulių dalimis. Čia didesnis pavojus yra tikta tam tikrų specialybių žmonėms, kaip, pvz., anatomams, lavoninių sargams ir mėsininkams. Tokios tuberkulozinės odos infekcijos paprastai neturi palinkimo plėstis į bendrą susirgimą. Tačiau jų pasitaiko, ypač žydų tarpe, po ritualinių apipiaustymų, kai žaizdą nučiulpia koks nors džiovininkas. Tik šiuo atveju pirminis ligos židinis esti ne pačioje odoje, o podžio jungiamųjų audinių sluoksnyje. Džiovos bacilos per nesužeistą odą į organizmą neįeina.

Susirgimas oro keliu (su dulkėmis arba skreplių lašeliais) plaučių džiova atsitinka dažniausiai mažiems vaikams. Tyrimų daviniai rodo, kad per 90% mažamečių kūdikių yra apsikrėtę džiova. Tačiau tokia pirminė infekcija, atsirandanti ankstyboj kūdikystėj, arba net ir vėliau, greitai išgyja. Ją inkapsuliuoja jungiamieji audiniai: ji susiraukšlėja, susitraukia ir pavirsta maždaug žirnio didumo sukalkėjusiu arba net sukaulėjusiu margeliu. Bet labai dažnai pasitaiko, kad šituose židiniuose pasilieka gyvų, tikta nusilpusių ir neaktyvių džiovos bacilų, kurios, susidarius atitinkamoms sąlygoms — nusilpus organizmui dėl ligų, blogų higienos ir mitybos sąlygų arba alkoholio, vėl pradeda daugintis ir pasireiškia vėlybesnio amžiaus džiova, kuri dėl pasilikusio nuo pirmojo apsikrėtimo tam tikro organizmo atsparumo, vadinamo imunitetu, vystosi gana lėtai. Dar dažniau pirminis židinis visai pagyja ir organizmas vėlybesniame amžiuje užsikrečia iš naujo.

Džiovininkų išvaizda yra charakteringa: liesi, šonkauliai nusileidę, kaklas ilgas, mentis atsikišusios, veidas išblyškęs. Temperatūra paprastai esti pakilusi, ypač vakarop, ligi 37,5°—37,8°; pulsas padažnėjęs; naktimis prakaituoja. Vis dėlto reikia pastebėti, kad labai aiškių simptomų, bent ligos pradžioje, nėra ir kad liga gali pasireikšti įvairiais sutrikimais, pirmuoju atžvilgiu nieko bendro su džiova neturinčiais. Pvz., dažnai sumažėja apetitas, nenori riebių valgių, atsiranda nuolatinis vidurių užkietėjimas. Vadinasi, reikėtų galvoti apie kokią nors virškinamojo trakto ligą. Tačiau šie reiškiniai, kaip ir galvos skaudėjimai, nemiga naktimis ir pan., pareina tiesioginiai dėl besivystančios džiovos. Mat, džiovos bacilos išdirba tam tikrus nuodus, kurie neigiamai veikia nervų ir kitų organų funkcijas. Paprastai manoma, kad džiovininkas būtinai turi kosėti. Tai netiesa. Kosulys gali būti,

bet jo gali ir nebūti, jeigu procesas neprieina prie bronchų. Esant įtarimui, naudinga ištirti skreplius, tačiau bacilų neradus dar negalima teigti, kad džiovos nėra. Šiuo atveju gali būti taip vadinama uždara džiovos forma, vadinasi, džiovos bacilos iš plaučių dar neišsiskiria — jos yra lyg ir inkapsuliuotos ir toks ligonis kitiems dar nėra pavojingas. Jeigu skrepliuose bacilų jau randama, tada ligonio kambarys ir visa jo gyvenamoji aplinka yra jomis užkrėsta. Tokį žmogų tuojau reikia izoliuoti nuo sveikųjų.

Nors yra daugybė progų užsikrėsti ir retas tegali išvengti infekcijos, tačiau daugiau ar mažiau aktyvi džiova pasitaiko, imant bendrą apsikrėtusių skaičių, gan retai. Vadinasi, tuberkulozinės bacilos, patekusios organizman, ne visada gali žalingai veikti. Reikia tam fikrų sąlygų, palengvinančių jų augimą, kad vyktų tolimesnis ligos procesas. Viena iš pirmųjų tokių sąlygų yra ta, kad į organizmą patektų pakankamas skaičius stiprių džiovos lazdelių ir kad jos galėtų ten išsilaikyti. Bet gamta yra pastačiusi daug kliūčių. Pvz., daug bacilų susilaiko nosies landoje, daug jų užkliūva viršutiniuose kvėpavimo keliuose, daugelį jų su gleivėmis iš kvėpuojamųjų takų išstumia laukan šių takų virpamojo epitelio blakstienėliai. Tariant į plaučius patenka nežymus bacilų skaičius ir tai dažniausiai silpnos virulencijos (pajėgumo vystytis). Daug svarbesni yra tie momentai, kurie glūdi pačiame organizme, nes esant visai vienodoms aplinkybėms, džiova susergera tik tam tikros individų grupės. Svarbiausią vaidmenį čia vaidina paveldėjimas — ne pačios džiovos, nes individui negimus džiovos bacilos neperduodamos, o tikta įgimtas bei paveldėtas į džiova palinkimas. Tokią paveldėjimo našta velka 1/3—2/3 visų sergančiųjų džiova.

Padidintas palinkimas į džiova gali būti įgytas ir begyvenant. Tai įrodo, viena, ypatingai dažni susirgimai darbininkų, dirbančių dulkėtame ore, antra, kad tuberkulozu dažnai susergera nusilpę asmenys, kaip, pav., gyveną nehygieniškose sąlygose, blogai mintą, kaliniai, liguisti asmenys (sergą cukraus liga, girtuokliai, psichiniai nesveiki), moterys po gimdymo ir t. t.

Bendrai imant, vėlesniame amžiuje paveldėjimo svarba mažėja ir pirmon eilėn stoja įgytas palinkimas. Juo didesnis organizmo palinkimas į džiova, juo mažiau reikia bacilų sukelti jame ligos procesui. Ar džiova pagydoma? Ir taip ir ne — žiūrint to, kaip toli yra pažengęs ligos ardomasis darbas tuo metu, kada ligonis kreipėsi į gydymo įstaigą ar gydytoją. Džiova geriausiai ir sėkmingiausiai gydyti tam tikru režimu, atseit, reikia pritaikyti sanatorinį gydymą, apie kurį kalbėti čia nėra reikalo. Profilaktiškai gi reikia vengti visa to, kas silpnina organizmą ir, atvirkščiai, daryti visą tą, kas jį stiprina. Protingas darbas ir sportas, geras maistas, tyras oras ir saulė yra didžiausi džiovos priešai. Turint norą, ypač pastarųjų dviejų gėrybių niekad nepritrūksime. V. Deltuva

PRATĖSIAMAS KONKURSAS

Daugeliui dailininkų pageidaujant, Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyriaus kareivių tarnybos atsiminimo paveikslo konkursas pratėsiamas ligi liepos 1 d. 12 val.

Konkurso sąlygos ir bendrieji nuostatai liekasi tie patys, kaip paskelbta š. m. „Kario“ 16 nr., „Lietuvos Aido“ 173 nr. (IV.15), „XX Amžiaus“ 84 nr. (IV.15) ir „Lietuvos Žinių“ 84 nr. (IV.15).

Nepriimti projektai turi būti atsiimti ligi š. m. liepos 30 d.

POLITIKOS APŽVALGA

SOVIETŲ SAJUNGOS KOMUNIKATAS LIETUVAI

Gegužės 29 d. „Tassas“ atsiuntė telegramą, kurioj pranešama, kad SSSR užsienių reikalų komisariatas savo komunikate pabrėžia, jog paskutiniu laiku įvyko tam tikras skaičius įvykių, kada dingdavo Sovietų Sąjungos igulų, esančių Lietuvoje, kariai. Keletas tokių faktų komunikate pažymima. Sovietų vyriausybė pareikalavo, kad Lietuvos vyriausybė tuoj imtųsi priemonių padaryti galą tokiems provokaciniams aktams ir kad tuoj imtųsi ieškoti dingusių Sovietų karių.

„Elta“ praneša, kad Lietuvos vyriausybė dėl jai daromų iš SSSR vyriausybės pusės priekaištų yra jau davusi paaiškinimą ir pasižada duoti jų papildomai. Šiems įvykiams Lietuvos vyriausybė paskyrė specialią komisiją ir surastus kaltininkus nubaus visu griežtumu. Minima komisija dirba tiesioginėje teisingumo ministro priežiūroje. Be to, Lietuvos vyriausybė sustiprina policinę kontrolę rajonuose, esančiuose apie Sovietų kariuomenės dalinius Lietuvoje.

LIKE SSSR PUSĖJE LIETUVIAI GALĖS PERSIKELTI Į LIETUVĄ

Lietuvos vyriausybė prieš kiek laiko buvo kreipusis į Sovietų Sąjungos vyriausybę, prašydama leisti likusiems SSSR pusėje lietuviams, kurie pareiškė norą, persikelti Lietuvon. Gegužės 26 d. SSSR užsienių reikalų komisara pavaduotojas pranešė Lietuvos pasiuntiniui Maskvoje, kad Sovietų Sąjungos vyriausybė, atsižvelgdama į draugingus santykius, sutiko patenkinti Lietuvos vyriausybės prašymą.

MINISTRAS PIRMININKAS APIE PADĖTĮ VILNIUJE

Gegužės 31 d. ministras pirmininkas A. Merkys, atsakydamas į Seimo narių grupės paklausimą, kokia yra tolimesnė vyriausybės politinė programa Vilniaus reikalų tvarkyme ir kokių priemonių ir žygių ji mano imtis, kad Vilnius ir jo sritis buvo trumpiausiu laiku būtų visiškai organiškai įjungti į mūsų bendrą lietuvišką gyvenimą, padarė platų pareiškimą.

Ministras pirmininkas, tarp kitko, pabrėžė, kad dabar, išnykus užtvaram, kuri buvo atskyrusi žymią lietuvių tautos dalį nuo jos kamieno, pastebimas džiuginantis tautinės sąmonės atbudimas plačiuose Vilniaus krašto gyventojų sluoksniuose. Krašto gyventojų dauguma — ūkininkai dabar turi tokias sąlygas kelti žemės ūkio kultūrą ir gerinti savo medžiaginę būklę, kokių neturėjo ir, gal būt, negalėjo turėti lenkų okupacijos metu. Darbininkų reikalai taip pat žymiai pagerėjo. Patenkinaama būklė yra ir pirklių, amatininkų, pramonininkų ir laisvųjų profesijų žmonių. Lieka negausingas, bet triukšmą kelia, vadinamų lenkų intelektualų sluoksnis, kurį sudaro buvusieji lenkų tarnautojai ir pensininkai. Iš jų išeina visi tie gandai, savotiški nusiskundimai ir gąsdinimai, kuriais norima paveikti vyriausybę ir atitinkamai nuteikti užsienį. Prie jų yra prisidėjusi ir Vilniaus srities dvasiškių dalis. Tačiau žymi šios grupės dauguma yra ateiviai, atkelti politiniais sumetimais.

Ministras pirmininkas priminė, kad jis jau vasario 16 d. kalbėdamas Vilniuje šią lenkų grupę išspėjęs ir kartu pareiškęs, kad vyriausybė kviečia visas tautines mažumas, taigi ir lenkų, į bendrą valstybės darbą. Jeigu tas kvietimas nebūs išgirstas ir suprastas, tai tas darbas bus atliktas ir be jos, o šiandien aš priduriu, — pasakė ministras pirmininkas, — jei aplinkybės ir Respublikos interesai reikalaus — ir prieš ją (t. y. lenkų mažumą). Valstybės organai budriai seka šios lenkų grupės užsimojimus ir nesustos prieš jokiais priemonėmis, kad užkirstų kelią ardyti valstybės vidaus rimtį. Su kitomis mažumomis jokių sunkumų vyriausybė neturi ir ateityje nenumato turėti.

Toliau ministras pirmininkas priminė mokyklų, spaudos ir bažnytinius reikalus. Dėl centro įstaigų perkėlimo į Vilnių pabrėžė, kad tas kėlimas turi būti planingas, nėsstaigus, kad be reikalo nebūtų mėtomos valstybės išdo lėšos. Be to, reikia techniškai pasiruošti. Savo pareiškime apibūdino ir politinių fantastų ir svetimojo nacionalizmo romantikų (lenkų) grupę, kurie gyvena praeitimi ir yra nepatenkinti dabartine būseną.

Kalbėdamas apie karo atbėgėlius pabrėžė, kad jų buvo įregistruota apie 26.000 žmonių, kurių dauguma susibūrė Vilniaus mieste. Opesnis klausimas yra vadinamųjų ateivių, kurie buvo atgabenti okupacinės lenkų valdžios, daugiausia lenkinimo sumetimais. Šiandien dar sunku nustatyti, kiek jų iš viso yra, nes ateivių registracija baigsis tik liepos 1 d. Iš turimos medžiagos galima spėti, kad jie sudarys apie 80.000 žmonių. Karo atbėgėlių ir ateivių dalis, apie 8000 žmonių, jau gražinta į jų kilimo vietas. Vyriausybė rūpinasi ir toliau jų gražinimu į jų kilimo vietas, tačiau tam tikra dalis negalės greitu laiku išvykti. Pasilikusius vyriausybė rūpinasi sunaudoti viešiesiems darbams.

Tiek karo atbėgėliai, tiek ir ateiviai traktuojami kaip svetimšaliai. Tad jiems vyriausybė neleidžia kištis į Lietuvos reikalus, politikuoti ir daryti tokius veiksmus, kurie galėtų pakenkti mūsų santykiams su kitomis valstybėmis. Dėl visųomenės daromų priekaištų vyriausybei, kad ji peršvelniai traktuoja karo atbėgėlius ir ateivius, ministras pirmininkas pabrėžė, kad tokie priekaištai gali būti daromi tik žmonių, kurie arba nėra pakankamai susipažinę su tais reikalais, arba yra suklaidinti piktos valios žmonių, kurie gudriai panaudoja mūsų žmonių pakilusius patriotinius jausmus. Vyriausybė daro tik tai, kas yra reikalinga paprasto žmoniškumo ir tarptautinės teisės pripažintos prieglaudos suteikimo sumetimais.

ANGLŲ ŽURNALISTO ISPĖJIMAS LENKAMS

Londonė leidžiamas svarbus politinis anglų žurnalas „Contemporary Review“ įsidėjo garsaus anglų publicisto Džordžo Glasgovo straipsni, pavadintą „Patarimai Lenkijai“. Savo straipsnyje autorius pareiškia, kad nors Lenkijai, kaip patekusiškai nelaimė, esą jaučiama didelė simpatija, tačiau grėta jos, dar reikalingas ir sveikas patarimas dėl ateities.

Autorius pabrėžia, kad lenkai svajoja apie milžiniškus planus atstatyti Lenkiją „nuo jūros iki jūros“. Jau prieš 20 metų tikrieji lenkų draugai buvo išpėję ją dėl išpūstų sienų, kurios ir buvo svarbiausias lenkų silpnumo šaltinis. Argi lenkai pasiryžę ir dabar pakartoti tas pačias klaidas? Autorius apgailėstauja, kad esą emigracijoje lenkai vėl kelia Vilniaus klėtisimą, kaip pagrindinį dalyką. Argi lenkai vėl nori sukurti naujai Lenkijos tragedijai pagrindą?

Toliau autorius sako, kad istorijoje po Didžiojo karo ir aplamai agresijos istorijoje naujaisiais laikais, pirmoji agresija buvo Vilniaus pagrobimas 1920 metais. Autorius primena Vilniaus istoriją nuo D. L. K. Gedimino laikų iki Suvalkų sutarties, gen. Želigovskio smurtą, anglų ministrų ir Tautų Sąjungos pareiškimus Lenkijai dėl Vilniaus pagrobimo dabartinius laikus, kada SSSR gražino Lietuvai Vilnių ir tuo pripažino Lietuvos suverenitetą Vilniuje ne tik 1920 m., bet ir dabar, kai visur viešpatauja jėga.

Autorius sako, kad atrodo, jog lenkai vis dar nesupranta jiems duotos pamokos. Tačiau lietuviškai, toliau autorius kalba, Lenkijos nelaimės momentu parodė savo gerą širdį buvusiam priešui — lenkui. Nors ilgą Vilniaus okupacija pažeidė lietuvių jausmus, bet jie priglaudė pabėgėlius lenkus, gerai su jais elgėsi ir viskuo aprūpino. O tuo tarpu naujojo lenkų Skorskio vyriausybė, įsikūrusi Prancūzijoje, nesiliauja kursuosi prieš Lietuvą. Toliau autorius pamini Lietuvos vyriausybės suimtus lenkus, pas kuriuos rasta nusikalstamos medžiagos ir dokumentų iš užsienio. Instrukcijos, kaip veikti prieš Lietuvą ir kaip agituoti prieš ją, buvusios gaminamos dabartinės lenkų vyriausybės Andžere (Prancūzijoje).

Autorius mano, kad tokie dalykai niekuomet negalėsia sukelti draugiškumo jausmų Lenkijai, jeigu kada nors ji ir prisikeltų. Lenkija nuskriaudusi Lietuvą, nes ji buvusi mažesnė už Lenkiją. Dabar Lenkija susilaukė savo likimo iš didesnės už save. Autorius pataria lenkams galutinai atsisakyti nuo senų klaidų ir kad jie turi suprasti, jog negalima reikalauti sau laisvės, kai kitiems bandoma ją paneigti.

POPIEZIAUS KALBA

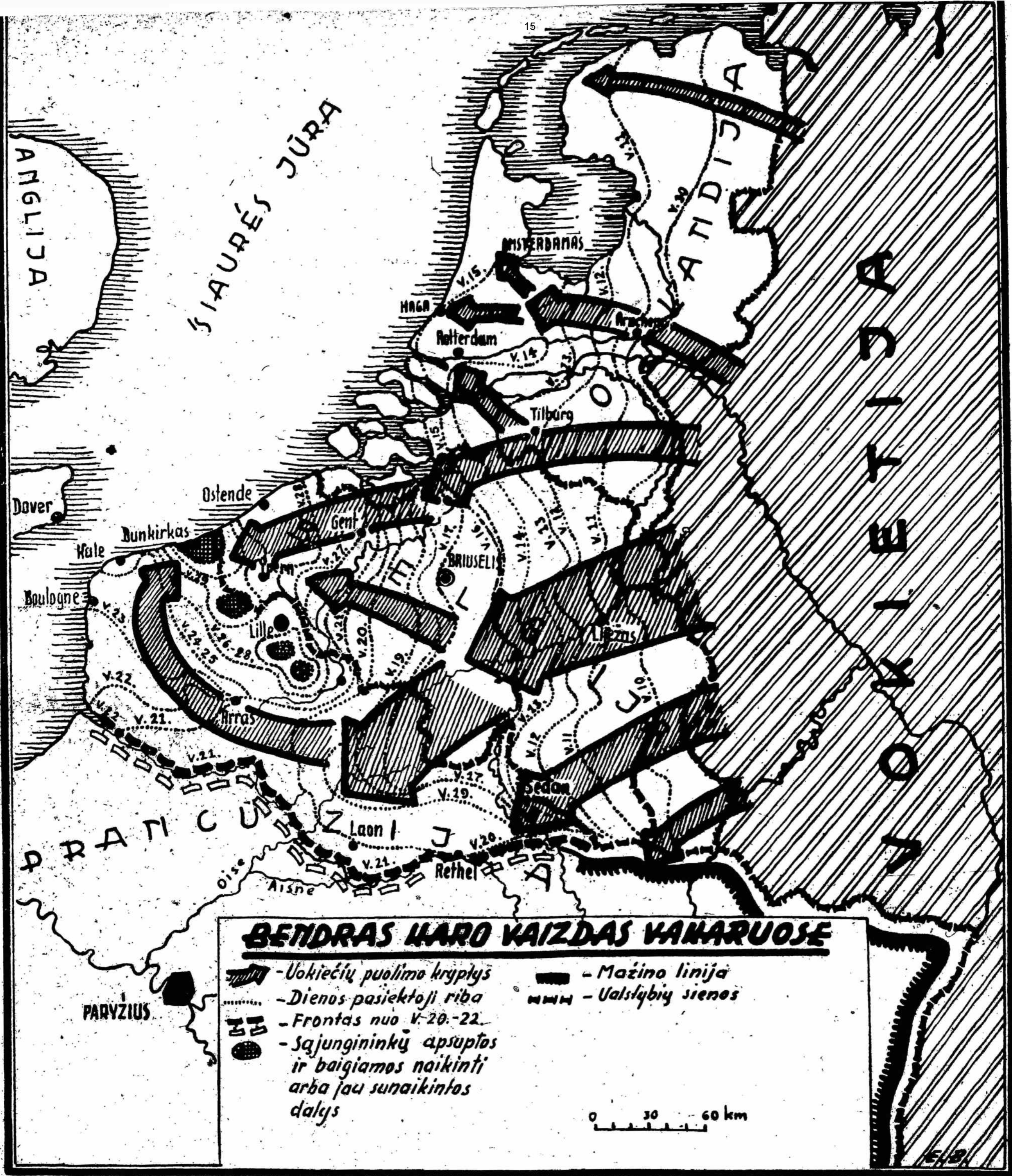
Birželio 2 d. Popiežius Pijus XII, atsakydamas į Šv. Kolegijos narių sveikinimus, pasakė kalbą, kurioj, tarp kitko, pareiškė, jog iš Šv. Sosto pusės buvo stengtasi atkalbėti vyriausybes, kad jos nesigriebtų smurto, ir buvo norima jas palenkinti prie taikingo, teisingo ir garbingo susitarimo. Toliau savo kalboje pabrėžė, kad kariaujančios šalys neturėtų pamiršti žmoniškumo prievolių. Popiežius pareiškė apgailėstvimą dėl to elgesio, kurį tenka patirti nekariaujantiems ir kuris toli gražu nesiderina su žmoniškumo taisyklėmis. Teisingumas reikalauja, kad užimtosios sritys būtų traktuojamos taip, kaip jas užėmusieji norėtų matyti traktuojant savo pačių teritorijas.

FLANDRIJOS IR ARTOIS KAUTYNĖS BAIGTOS

Birželio 5 d. ryto žinios skelbia, kad kovos Flandrijoje ir Artois srityje pasibaigė. Vokiečiai užėmė Dunkerque. Anglijos ministras pirmininkas Churchillis pareiškė, kad 335.000 prancūzų ir anglų karių buvo išgelbėta — evakuota, tačiau teko palikti apie 1000 patrankų, visus tankus ir vežimus.

Vokiečiai skelbia, kad į jų nelaisvę pateko 1.200.000 prancūzų, anglų, belgų ir olandų karių. V.10—V.13. laikotarpyje vokiečiai numušė 1.843 sąjungininkų lėktuvus. Vokiečių nuostoliai nuo V.10. iki V.11. buvę tokie: 10.252 kariai žuvo ir 8.463 dingę be žinios. Per tą laiką vokiečiai netekę 432 lėktuvų. Paskutinėmis dienomis vokiečių aviacija smarkiai puolė Paryžių ir jo apylinkes.

Italijos ministrų kabinetas birželio 4 d. posėdyje priėmė dekretą, kuriuo tautos organizavimo karo metui įstatymas išplečiamas ir Italijai Afrikoje.

KARO VEIKSMAI

Pasibaigus trečiai didžiosios vokiečių ofensyvos Vakaruose savaitei, vokiečių DNB savo pranešimuose apibrėžia kovų duomenis. Tarp kitko pabrėžia, kad per šias paskutiniąsias kautynes, per didįjį naikinamąjį mūši Flandrijoje ir Artoise, buvo sutriuškintos ir likviduotos pirmoji, trečioji, septintoji ir devintoji prancūzų armijos. Mažino linijos tęsinys į vakarus prie kranto, tarp Dunkerque iki Montmedy, buvo sumuštas ir yra vokiečių rankose. Naujas vokiečių frontas eina nuo prancūzų Kanalo kranto prie Abbeville, aukštyr Somma upe paliai Oise ir Aisne iki Maaso, į pietus nuo Sedano. Į Prancūziją pasiūstas ekspedicinis anglų korpusas buvo sunaikintas Flandrijoje. Svarbiausi keliai ir geležinkeliai Belgijoje ir šiaurės Prancūzijoje yra vokiečių rankose. Tuo būdu

trečiosios ofensyvos savaitės pabaigoje vokiečių kariuomenė yra sunaikinusi visą anglų ir prancūzų puolamąją armiją ir pastūmėjusi savo frontą daugiau kaip 300 km nuo Vokietijos sienos į vakarus. Anglų kariuomenė dar ginasi pajūrio juostoje prie Kanalo, tarp Dunkerque ir Nieuporto, turinčioje apie 45 km pločio. Anglų vadovybė, kaip matyti, stengiasi kuo daugiausia išgelbėti savo kareivių.

Prie Dunkerque vokiečiai be paliovos puola. Vokiečių kariuomenės žygiavimą pirmyn smarkiai trukdo vandeniu užlietos vietos ir blogas oras. Vokiečiai mini, kad iki šiol jie yra paėmę į nelaisvę 330.000 sąjungininkų, tačiau šis skaičius dar nėra galutinis. Be to, dar reiktų priskaičiuoti 500.000 kaptuliuosius belgų ir 400.000 olandų. Paimti į nelaisvę prancūzų pirmosios armijos vadas gen. Prioux ir devintosios armijos vadas gen. Girand su savo štabų karininkais.

Norvegijos fronte anglai užėmė Narviko miesta, dėl kurio ilgą laiką ejo kautynės.

APSUPIMO REPLĖS VAKARUOSE

Staigūs karų veiksmai vakaruose, pradėti gegužės 10 d., vėliau išsivystė į didžiulio masto grumtynes, kuriose iš abiejų pusių dalyvavo milijoninės kariuomenės, tūkstančiai kovos vežimų ir lėktuvų, žodžiu, geriausios techninės ir moralinės abiejų pusių karinės pajėgos.

Veiksmai Vakarų fronte pasižymėjo keliomis atskiromis fazėmis, kurios pagaliau baigėsi Flandrijos kautynėmis, apie kurias trumpai sakoma, kaip apie tokias, kokių dar istorija nežino.

Flandrijos kautynės pasižymi apsupimo replių taktika, kurią tuojau populiariai nušviesime.

Vokiečiai, pradėję žygiuoti Olandijon ir Belgijon, pasistengė per 5 dienas nugalėti Olandiją. Tuo pačiu metu jie pasistūmė ir gilyn Belgijon, staigiai išeidami į Prancūzijos žemę.

Pralaužę įtvirtinimų linijas, kurias prancūzai pastatė jau karų metu, kaip tąsą stipriosios Mažinos linijos, vokiečiai giliai, ligi 70—100 km, įžygiavo Prancūzijon.

Paskui jie, aviacijos ir šarvuotų dalių padedami, staiga pralaužė frontą prie Cambre. O iš čia staigiai pasuko ir nužygiavo prie Lamanšo kanalo, tuo būdu uždarydami didelę sąjungininkų kariuomenę pusračiu, kelių šimtų kilometrų plote.

Visa didžiulė ir rinktinė prancūzų, belgų ir anglų kariuomenė beturėjo laisvą tik užnugarį, atsirėmusį į Atlanto krantą.

Vokiečiai panaudojo čia savo žirklių taktiką. Jie pradėjo skaldyti didžiulę santarvininkų masę atskiromis dalimis ir jas vieną po kitos likviduoti. Visai taip, kaip buvo daryta Lenkijos kare. Spausti galingomis — aviacijos, šarvuotųjų, artilerijos ir pėstininkų replėmis, kad sutriuškintų...

Šios kautynės, vykusios Flandrijos lygumose, pasižymėjo ypač dideliu atkaklumu iš abiejų pusių. Vokiečiai galingais smūgiais naikino atskiras dalis, o santarvininkai gynėsi puolami ne tik iš trijų, bet kai kur ir iš visų keturių pusių ir norėjo prasimušti pro apsuptą žiedą arba prie jūros arba į pietus, Prancūzijon.

Flandrijoj, kur paskutinis šūvis turės nuaidėti prie Diunkirche uosto, per kelio-

lika dienų buvo sukurta pasigėrėtinų kovos, narsos, karinio sumanumo ir geležinio žmogaus atkaklumo pavyzdžių.

Apie juos čia kiek ir pakalbėsime.

NEI ŽINGSNIO ATGAL

Anglai atskirus savo dalinius įstiprino Diunkirche rajone. Šie turėjo, kaudamiesi ligi paskutinio, laikytis nustatytose gynybos pozicijose ir tuo būdu leisti didžiulei anglų ekspedicinio korpuso masei bandyti susėsti į laivus ir išplaukti Anglijon.

Daliniai, kurie pridengė atsitraukimą link uosto, o iš čia laivais per jūrą, parodė nepaprasto narsumo ir atkaklumo.

„Tikras pragaras virė visame Diunkirche plote, pasakoja išlipusieji Anglijos krantan.

Jūroje susispietęs galingas santarvininkų karų laivynas. Jis savo toli šaudančių pabūklų ugnimi šaudė žemynan, dengdami besiginančių pozicijas.

Šimtai mažų ir didesnių laivelų dieną ir naktį siuva tarp Anglijos ir Diunkir-

cheno, Prancūzijos uosto, kad tik išvežtu kaip galima daugiau karių.

Be paliovos priešlėktuvinės baterijos šaudė viršun, kad apsaugotų karų laivus ir plaukiantį laivyną.

Šimtai vokiečių lėktuvų didelėmis eskadrilėmis puola ir smigdami mėto bombas. Tarp jų švaistosi iš anapus kanalo atskridusios „Spitfire“ (Ugnim spiaudantis) ir „Hurricane“ (Uraganas) geriausių naikintuvų eskadrilės, medžiodamos vokiečių bombonešius, o taip pat ir kaudamosios su jų naikintuvais.

Anglai, jų žodžiais, momentais atsidurdavo ore vienas prieš penkis, bet vis tiek grumdavosi.

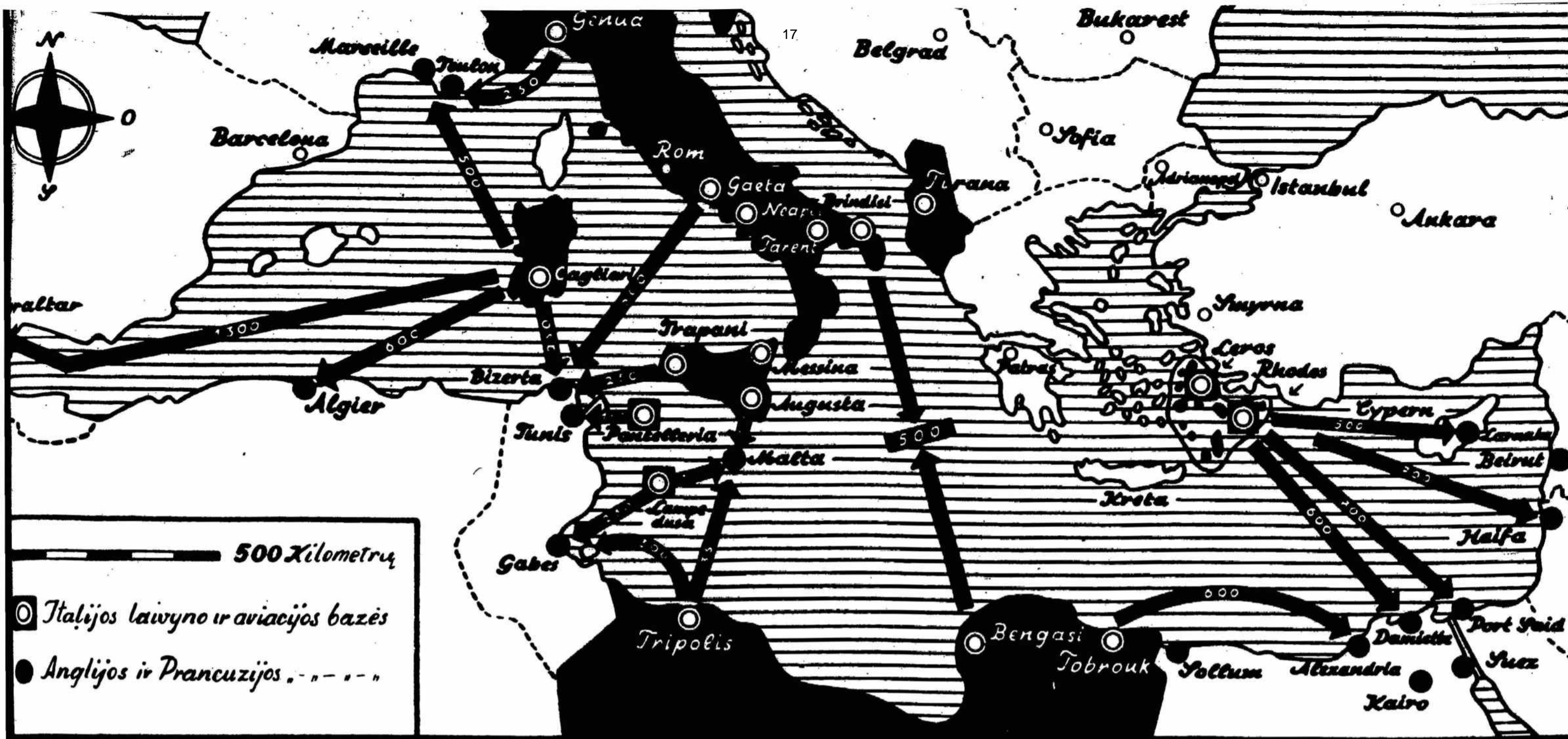
Vokiečiai geležinkeliais atsigabeno savo toli siekiančias didžiąsias patrankas ir iš jų taip pat šaudė į uostą.

Kadangi pats uostas (prieš karą jis buvo vienas didžiausių ir stambiausių Prancūzijos uostų) sugriautas, jo krantinės surdytos, tai dideli laivai net negali priplaukti prie kranto. Jie priversti sustoti toliau.

Tuo tarpu maži laiveliai, kaip musės, siuva į krantą, o anglų kariai net šoka vandenin, plaukia ir iš čia išgraibstomi į laivelius.

NAUJI KARIAVIMO BŪDAI VAKARŲ FRONTE. Ši nuotrauka iš lėktuvo rodo, kaip vokiečių desantinės dalys, oro keliu įsiveržusios giliai Olandijon, užėmė Rotterdamo Waalhafeno aerodromą. Frontas tuo metu buvo už 150 km. Skaiciais nuotraukoje pažymėta: 1 — skrenda vokiečių transporto lėktuvai su oro pėstininkais ir municija. 2 — Waalhafeno aerodrome nespėję pakilti olandų lėktuvai. Šalia tų dviejų mašinų matyti daug nusileidusių vokiečių transporto lėktuvų, iš kurių jau išlipo atvykusios dalys. 3 — bombų išmuštos duobės, nes anglų bombonešiai netrukus puolė užimtą aerodromą. 4 — degantieji olandų lėktuvų angarai, padegti nusileidusių parašiutininkų. Balti taškeliai, apvesti apskritimais, rodo, kur buvo paleisti iš oro parašiutininkai, kurie pirmieji įsiveržė aerodroman ir jį parėngė nusileisti saviesiems transporto lėktuvams.

Dangus ir žemė maišosi nuo galingųjų sprogimų. Bombų ir artilerijos gaudimas sumišęs į didžiulį kurtų chaosą. Tačiau jame be paliovos plaka žmonių širdys ir jos nepasiduoda ir nepalūžta.

Anglai, kad paskubintų išgabenimą iš to uosto, mobilizavo visus civilinius laivelius, žvejų kuterius, garlaivius ir visą, kas tik gali plaukti.

Šiuos laivus aptarnauja ne kariai, bet civiliai, kuriems tame Diunkirchės pragarė toks pat pavojus.

Tuo būdu Flandrijos kautynės, modernios, šiandieninės kautynės, parodo, kaip jos išplečiamos ir apima visus, kokio jie amžiaus ir pareigos bebūtų.

Sunkiausia ir atsakingiausia pareiga tiems, kurie turi dengti atsitraukimą ir ligi paskutinės akimirkos žinoti tik vieną įstatymą: „Nei žingsnio atgal“, — ir visą laiką likti savo pozicijose.

NAKTIES ŠMEKLOS KANALE

Vokiečiai savo veiksmams kanale pavartojo labai mažus ir greitus laivelius, kurie teturi tik pora kulkosvaidžių gintis nuo lėktuvų, du vamzdžius leisti torpedas, o taip pat mažo kalibro pabūklą.

Šie laiveliai, sugebą labai greit manevruoti, pasirodė dideliu ir pavojingu priešu didiesiems laivams, nemažiau kaip ir povandeniniai laivai, tuo tik skirtumu, kad šie po vandeniu lėtai slenka ir lengvai sunaikinami.

Apie tų laivelių darbą pasakoja vienas karo korespondentų.

„Matyti, kad naktis bus liūdna ir sunki. O tai geriausias darbo laikas mums.

Lietaus pilni debesys nusileido žemyn ir po jais jautėmės visai saugūs. Jei tik galima priešą pamatyti kaip galima iš arčiau, o paskui staigiai išnykti į nematomybę — puikiausiai dera tai greitųjų laivų flotilija.

Naktį esame saugūs taip pat ir nuo lėktuvų puolimo pavojaus, kurių bombos dėl mūsų greičio nors netokios pavojingos, bet vis dėlto įkyrios. Bė to, jie gali iš anksto laivus perspėti apie mus.

Kiek po vidurnakčio mūsų laivas jau stovėjo prieš vieną priešą rankose esanti uostą.

Migla ir tamsa priešais. Laukiame akis ir ausis ištempę, lyg vaiduokliai tylioje jūroje.

Visi įgulos žmonės savo vietose ir visi pasirengę kiekviena sekunde atlikti savo pareigas kaip galima greičiau ir tiksliau.

Greitajame laive nuo įgulos greitų veiksmų priklauso pasisėkimas.

Staiga arti iškyla šešėlis. Prieš tai jo nebuvo galima matyti, bet tik kiek girdėti.

Trumpą akimirką laukia komendantas, ligi priešas pateks į reikalingą šūviui poziciją. Sekantį akimirksnį jis spūstelėjo mygtuką ir torpeda šovė pirmyn.

Net žiūrėti ilgai negalima į jį. Naujas priešas pasirodo... ir visu greičiu į ten, aštriais zigzagais sukliudydami jiems mus pagrobtį į šviesosvaidžių juostą.

Milžiniškas, staigus spindėjimas ir tuo pačiu braškesys ir trenksmas. Liepsnos grybas žybtelėja ir pasidaro šviesu, kaip dieną. Griausmas suaidi jūroj.

Vienas įgulos vyras pastebėjo, kad didelis priešas naikintuvas plyšo pusiau, lygiai per vidurį. Po kelių sekundžių vanduo prarijo abi dalis.

Ir didelis džiaugsmas buvo iš ryto mums grįžti, o ant savo greitojo laivo stiebo pakelti laimėjimo vimpilą!

KETURI ŠARVUOČIAI IŠ MIGLOS

Flandrijoje abi pusės labai gausiai naudojo tankus ir šarvuotus automobilius.

Ten vyko judrus, manevrinis karas, kur viena arba kita pusė buvo prasiveržus kyline sistema užpakalin savo priešų. Dėl to kiekvienu momentu grėsė staigūs puolimai tiek priešakinėm, tiek ir rezervinėm dalim. Tokiais momentais ypač svarbus šaltas kraujas ir drąsa. Apie vieną tokį nuotykį čia ir kalbėsime:

„Pėstininkų pulkas pereina Feuchy kanalą. Tiršta rūkinė uždanga kyla iš pievų. Joje medžiai atrodo daug stambesni ir primena kažkokias fantastiškas būtybes.

Prieštankinis būrys eina pats pirmutinis. Jo pareiga atmušti kiekvieną šarvuotą smūgį.

Žingsnis po žingsnio. Pirmyn ir pirmyn. Atrodo, kad vakaro migla vis labiau tirštėja.

Staiga garsus metalinis braškėjimas ir triukšmas. Iš rūko išneria viens, du, trys, keturi šarvuočiai... Iš visų ginklų jie šauna į čia!

Šauksmas per batalioną: šarvuočiai!

Akimirka, ir prieštankinis pabūklas pozicijon. Jis vis tyli, o šarvuočiai iš rūko baisingai veržiasi į bataliono gilumą.

Jei pabūklininkai nesulaikys — baisu, kas čia pasidarys!

Trinktelėja tanko patranka. Blykstelėja ji rūko pilname miške. Minutė tyla.

Staiga trenkia toliausiai esanti prieštankinė mūsų patranka. Viena stambi, juoda priešų mašina blykstelėja ir staiga pasidaro spinduliuojančia saule! Baisus trenksmas nuaidi vakaro tamsoj. Granata pataikė į jo municijos sandėlį ir visas tankas susprogo.

Kerta tuoj pat ir kiti pabūklai. Tokio šaudymo dar neteko matyti, nes nei vienas bataliono artilerininkų šūvis nėjo pro šalį. Jie laimėjo žaibiškai greitu atsistojimu pozicijon, puikiu ir įgudusiu nusitaikymu, blizgančiu šūviu.

Antrasis tankas staiga apsisuka ir lyg norį pabėgti, bet jis sustoja skersai kelio. Visi matė, kaip granata nutraukė jo viksara.

Kiti du staigiai sumanevruoja ir nori pasprukti iš žudančio ploto. Tačiau greit ir trečiąjį tanką sužeidžia ir šis pradeda labai lėtai slinkti, nors pašėlusiai šaudo iš visų ginklų. Paskui staiga atsidaro dangtis. Važiavę iškelia rankas ir greit iššoka. Tankas pradeda degti...

Ketvirtąjį sugadina kiti šūviai. Tačiau jo įgula nepasiduoda ir ginasi lyg sužeisti liūtai. Kelis kartus iš patrankų pataiko į tanką, tačiau jis vis šaudo.

Pagaliau po kelių gerų kliudymų, po kurių matyti didžiulės žaizdos tanko šonuose, šis pamažu nutyla. Dar ilgą laiką pikta loja jo kulkosvaidis, bet ir šį suardo sekantieji šūviai. Šio tanko įgula žuvo ligi paskutinio žmogaus...

Naujai pertvarkytoji karių uniforma

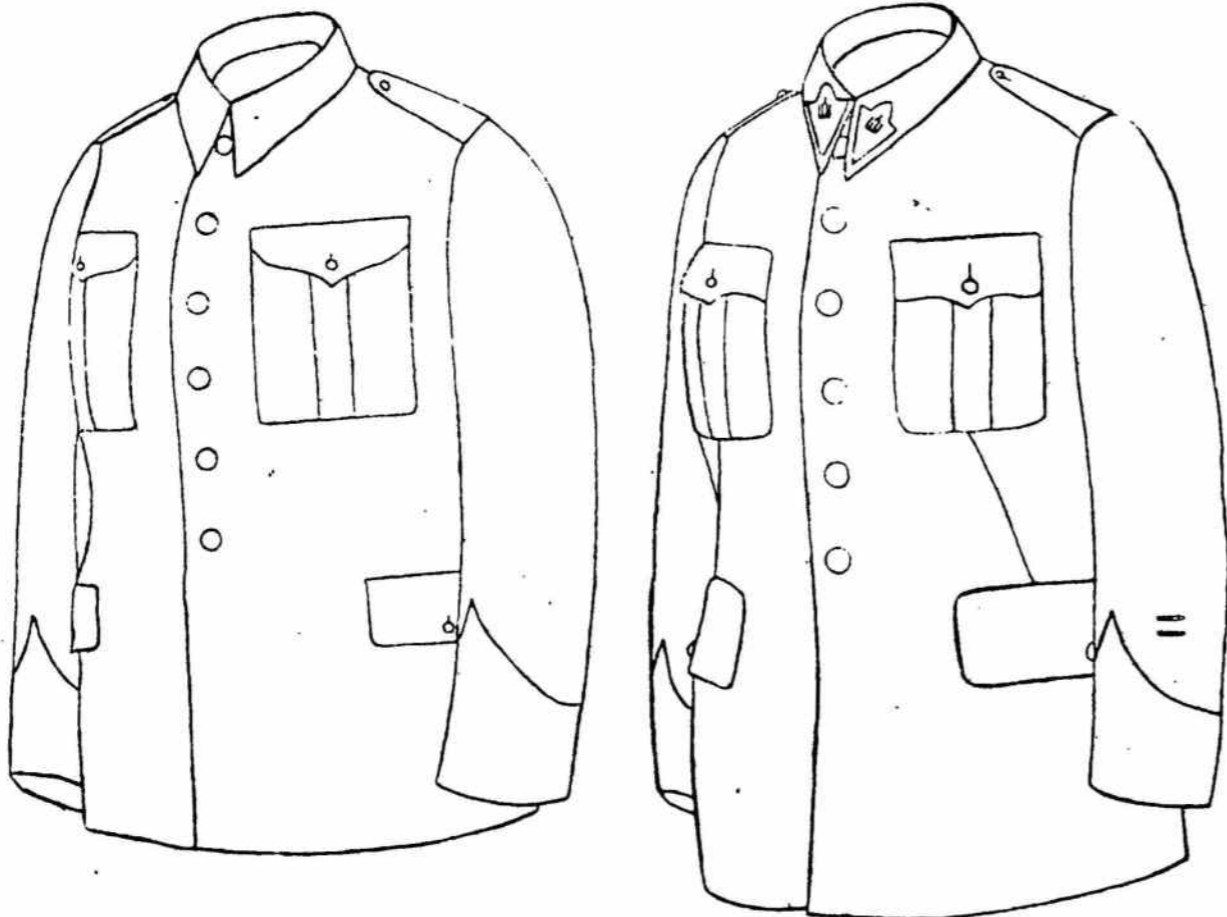
Pastaraisiais metais per atitinkamą komisiją mūsų kariuomenės vadovybė projektavo, tyrė, mėgino ir stebėjo kai kuriuos praktinius mūsų kariuomenės uniformos pakeitimus bei pertvarkymus. Šis uniformos peržiūrėjimo darbas buvo kreipiamas tokia linkme, kad mūsų karinę uniformą padaryti pigesnę, patogesnę ir paprastesnę.

Ir štai, po ilgesnių mėginimų ir svarstymų, Įsakyme Kariuomenei Nr. 45 š. m. gegužės 15 d., Respublikos Prezidentui sutikus, skelbiamas pervarkytas kariuomenės uniformos aprašymas ir jos dėvėjimo taisyklės. Čia suglaustai pateikiami žymesnieji naujai pertvarkytos uniformos skirtumai.

Pagrindinė drabužių spalva ir toliau pasilieka slepiama. Tik aviacijos specialybės karininkams ir liktiniams puskarininkiams lakūnams drabužiai tamsiai mėlynos spalvos, tik milinė slepiamos spalvos. Pridedamosios spalvos trikampiams ir kantams ginklų rūšims palieka tos pačios, tik tarnybų karininkams buvusi trikampių spalva avietinė ir juoda — dabar palieka vien avietinė.

Drabužių aprašymas

Kepurė paliekama kaip buvusi. Ligšioliniam pošalmiui panaikinti kantai. Užpakalinė pošalmio dalis atlen-

1 brėž. Kareivių munduras. 2 brėž. Likt. psk. ir karin. munduras

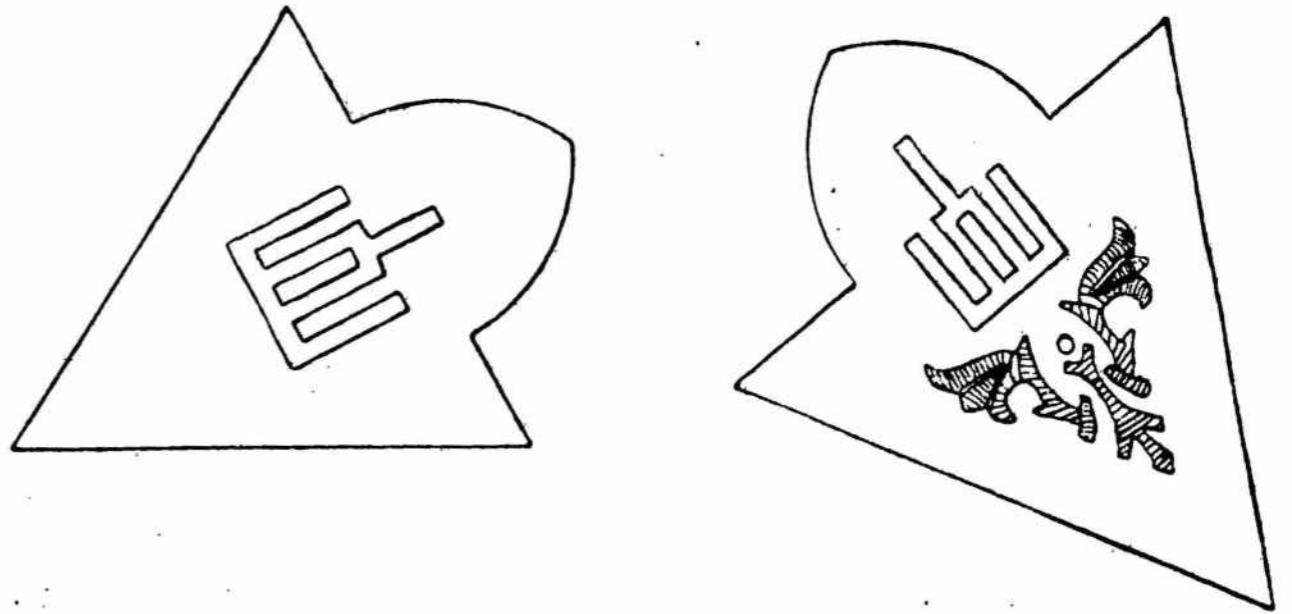
kama, kad žiemą apsaugotų ausis nuo šalčio. Aviacijos specialybės karininkai ir liktiniai puskarininkiai pratimų metu aerodrome dėvi pilotę.

Munduras. Kareivių, atliekančių karinę prievolę puskarininkių ir likt. psk. kandidatų munduras užsegamas šešiomis oksiduotomis sagomis, su keturiais kišeniais: du ant krūtinės prisiūti iš viršaus ir du šonuose, įleisti po apačia. Kišeniai su dangteliais, užsegamais mažomis oksiduotomis sagomis. Munduro užpakalyje išsiūti du metaliniai kabliukai diržui prilaikyti.

Apikaklė pusiau stačia, dviguba o į priekį nuleista; atlenkimo galai praskleisti. Rankogaliai — apie 8 cm atlenkti ir turi iš priekio smailų kampą į viršų. Atlenkimas prisiūtas. Antpečiai tos pačios medžiagos, minkšti, išsiūti. **Apikaklė, rankogaliai ir antpečiai be kantų** (1 brėž.). Šios grupės kavalerijos karių munduras toks pat, tik užpakalyje su praskiepu.

Išiginis kareivių munduras toks pat, kaip anksčiau aprašytas, tik apikaklės galuose 5 mm atstume nuo apikaklės kraštų prisegami ginklų rūšies spalvos trikampiai, kuriuose įsegti aukso spalvos metaliniai Gedimino stulpai. Prie mundurų visada dėvi trikampus: kariūnai, aspirantai, likt. psk. kandidatai ir atliekantieji karinę prievolę puskarininkiai.

Karininkų ir liktinių puskarininkių munduras frenčo sukirpimo, užsegamas šešiomis oksiduotomis sagomis, užpakalyje su praskiepu. Kišeniai, kabliukai diržui prilaikyti, apikaklė, antpečiai ir rankogaliai — kaip bend-

2 brėž. Kareivių trikampis. Likt. psk. trikampis

rojo kareivių munduro (2 brėž.). Apikaklės galuose išsiuvinėti ginklų rūšių ir tarnybų spalvos trikampiai su išsiuvinėtais Gedimino stulpais. Vasarinis munduras tokio pat sukirpimo, tik gali būti plonesnės medžiagos. Aviacijos specialybės karininkų ir liktinių puskarininkių lakūnų munduras palieka tas pats, tik apikaklės galuose naujieji trikampiai. (Trikampių pav. 3 ir 4 brėž.).

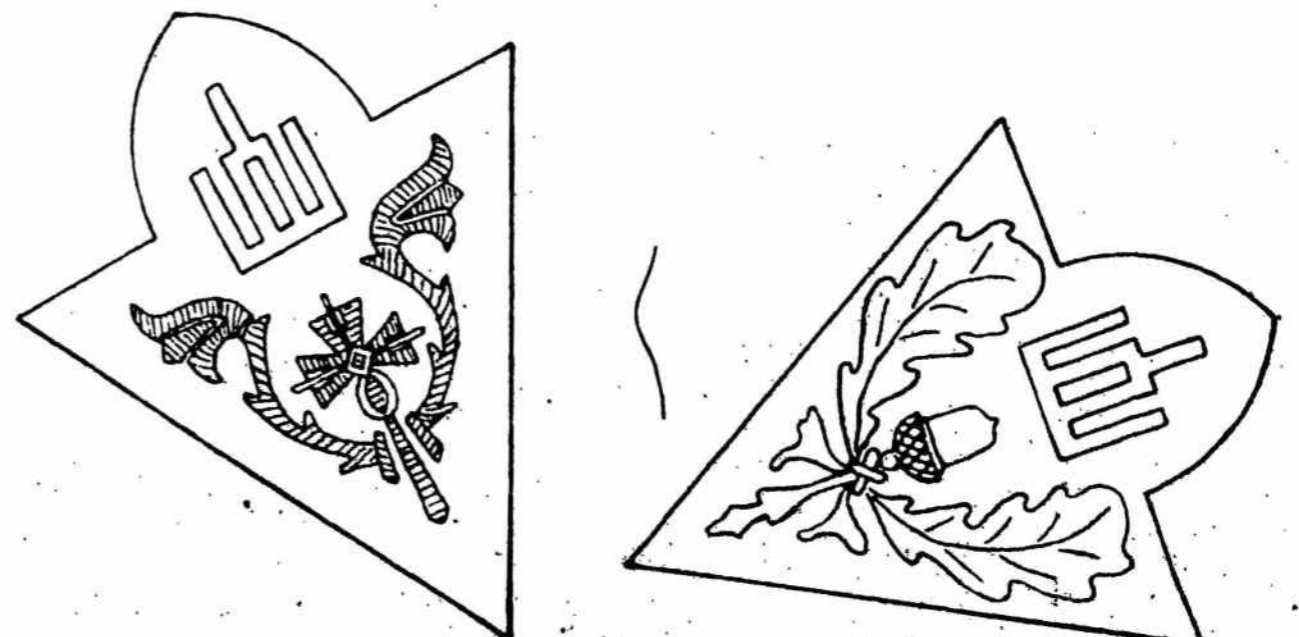
Išiginio karininkų ir likt. puskarininkių munduro apikaklė, antpečiai ir rankogaliai apsiūti kantais. Sagos aukso spalvos. Prie išiginės uniformos karininkai dėvi dabartinio pavyzdžio juostą. Aviacijos specialybės karininkų ir likt. puskarininkių mundurų apikalė be kantų. Aviacijos karininkai juostų nedėvi.

Prie munduro gali būti dėvima balta apikaklė ir balti rankogaliai. Karininkams ir likt. puskarininkiams, dirbantiems štabuose ir įstaigose, kai dėvi mundurą, leidžiama diržą nusiimti.

Palaidinė vienoda karininkams, puskarininkiams ir kareiviams. Užsegama 3 mažomis oksiduotomis sagomis. Ant krūtinės du kišeniai, prisiūti iš viršaus, su dangteliais, užsegamais mažomis oksiduotomis sagomis. Apikaklė, rankogaliai, antpečiai — kaip bendrojo kareivių munduro, be kantų ir trikampių.

Palaidinė dėvima vasaros metu tarnybinėje ir netarnybinėje uniformose. Prie palaidinės gali būti dėvima balta apikaklė ir rankogaliai.

Kelnės kareivių, atliekančių karinę prievolę puskarininkių ir likt. psk. kandidatų — be kantų, dėvimos prie batų ir pusbačių. Raitųjų dalių tos pat grupės karių ir kariūnų trumposios kelnės be kantų. Karininkų ir liktinių puskarininkių trumposios kelnės lėjų sukirpimo be kantų; jos gali būti su tos pačios medžiagos ar odinėmis lėjomis, slepiamos spalvos. Karininkų, liktinių puskarininkių ir

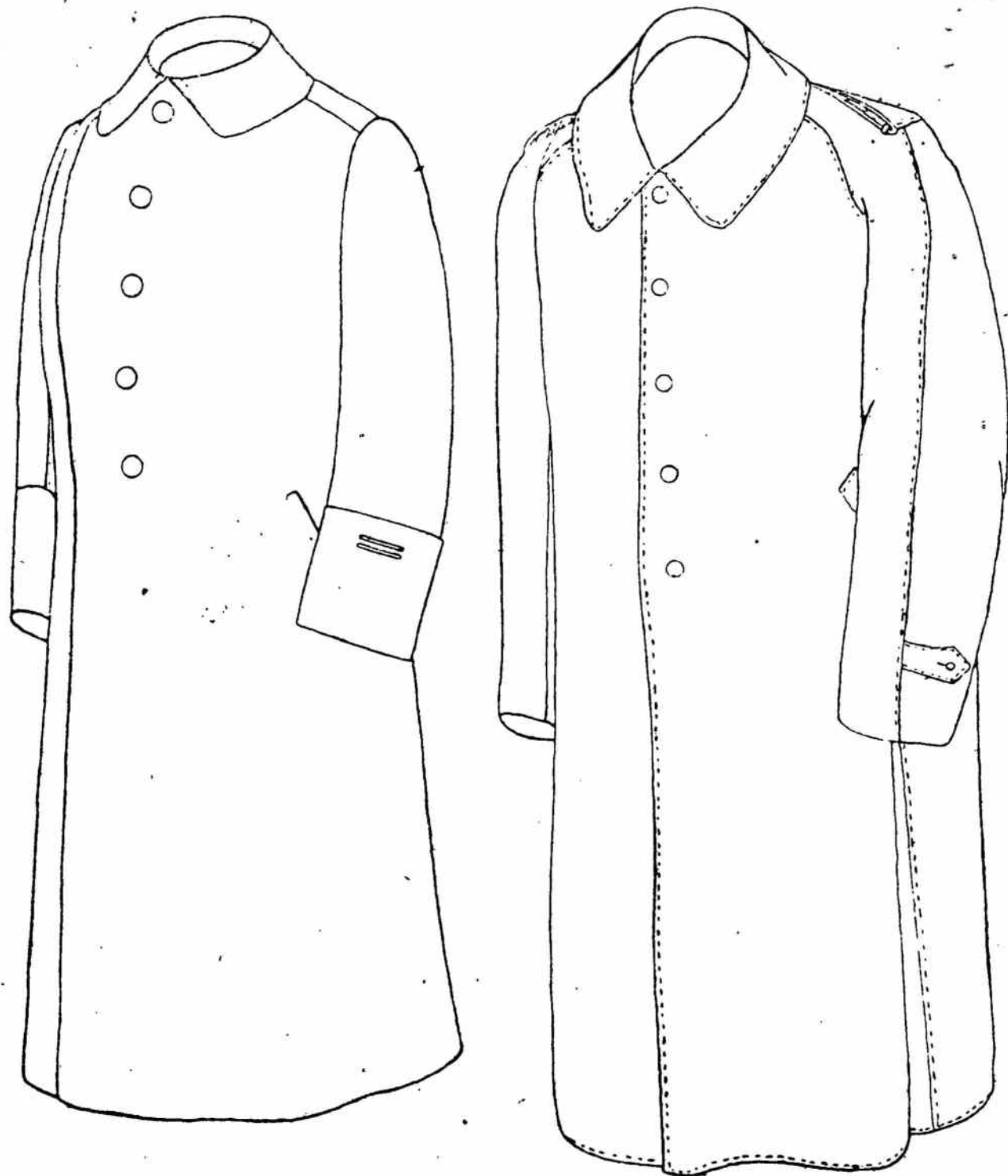

4 brėž. Karininkų likt. ir generolų trikampiai

kariūnų ilgosios kelnės — su kantu išorinėje siūlėje. Aviacijos specialybės karininkų ir liktinių puskarininkų lakūnų kelnės be pakuojų.

Milinė karininkams, puskarininkiams ir kareiviams be kantu, su atversta 10—12 cm platumo apikakle, penkiomis oksiduotomis sagomis iš priešakio; užsegama penkiais paslėptais kabliukais; velkė susegama trimis oksiduotomis sagomis (5 brėž.). Milinės užpakalyje praskiepas. Rankogaliai 15—18 cm ilgumo, atversti, prisegami prie rankovių ties užpakalinėmis siūlėmis. Kišeniai įleisti įžambiai po apačia. Antpečiai tos pačios medžiagos, minkšti, įsiūti. Apikaklės apačioje, kairiojoje pusėje prisegta tos pat medžiagos velkelė, o dešiniojoje pusėje sagutė pastatyta apikaklei susegti. Milinė — iki $\frac{1}{3}$ blauzdos žemiau kelio. Raitųjų dalių karių milinės ilgis — iki $\frac{1}{2}$ blauzdos žemiau kelio. Praskiepas didesnis, užsegamasis 3 oksiduotomis sagomis. Visų karininkų ir liktinių puskarininkų milinės praskiepas, kaip raitųjų dalių karių.

Milinė dėvima užsegta. Prie temperatūros — 10° C

5 brėž. Milinė, 6 brėž. Karin. kasdien. apsiaustas

arba žemesnės, apikaklė gali būti pastatoma ir susegama apikaklės velkele. Karininkams ir likt. puskarininkiams nerikiuotėje ir netarnybos metu leidžiama būti be diržo.

Karininkų kasdieninis apsiaustas slepiamos spalvos su atversta apikakle įmirkyto (inpregnuoto) audeklo, su to paties audeklo antpečiais, be kantu. Užsegamas iš priešakio viena eile penkių oksiduotų sagų. Kišenės įstrižos, įsiūtos vidun. Rankogalių galuos liežuvėliai rankovėms susegti. Apsiausto ilgis — iki kelio sulenkimo (6 brėž.).

Šį apsiaustą leidžiama dėvėti vasarą prie netarnybinės ir išėiginės uniformų, o taip pat prie tarnybinės uniformos nerikiuotėje. Taip pat šį apsiaustą tomis pat taisyklėmis leidžiama dėvėti ir liktiniams puskarininkiams.

Karininkų lauko apsiaustas slepiamos spalvos, inpregnuoto audeklo, su tos pat medžiagos antpečiais, be kantu, su prisegamu kapišonu. Sagos raginės, audeklo spalvos (7 brėž.).

Lauko apsiaustas — visiems kareiviams, atliekantiems karinę prievolę puskarininkiams, likt. psk. kandidatams ir liktiniams puskarininkiams. Šį apsiaustą leidžia-

7 brėž. (kairėje). Karininkų lauko apsiaustas. 8 br. (dešin.). Lauko apsiaustas

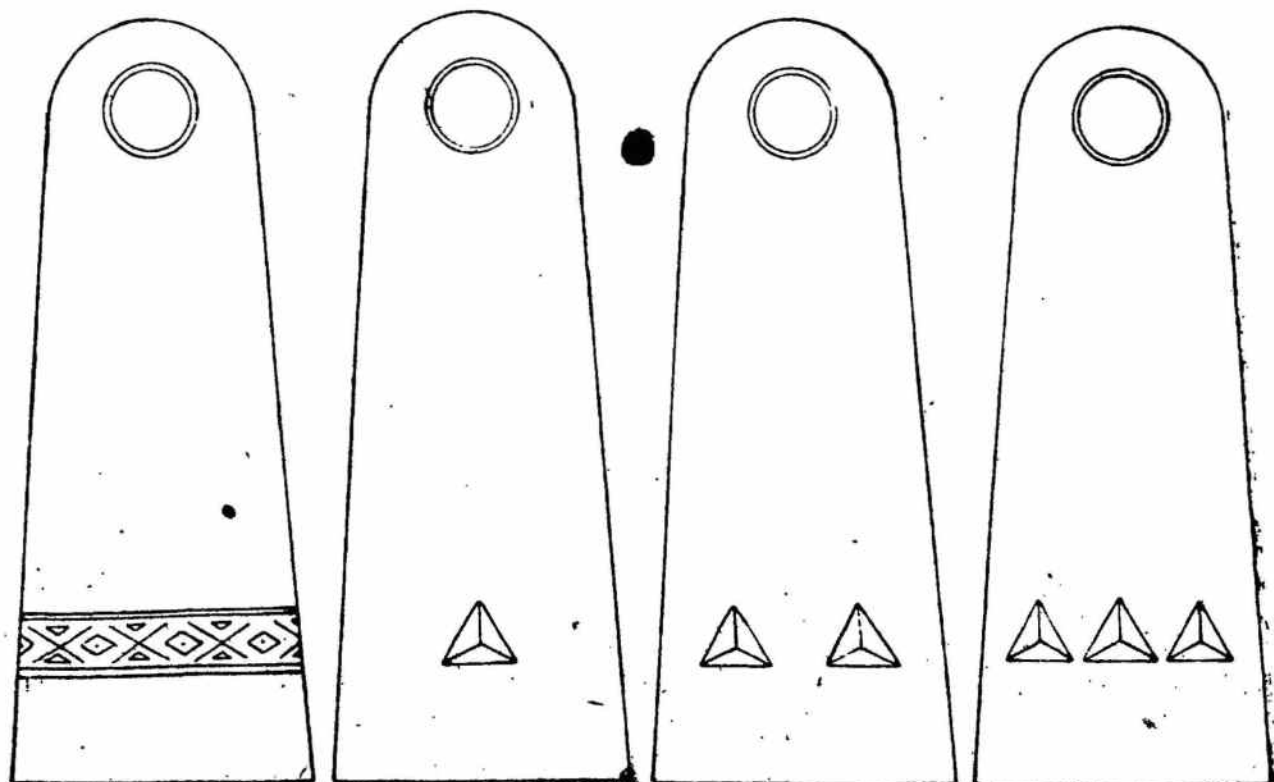
ma dėvėti ir karininkams (8 brėž.). Lauko apsiaustas dėvimas ant munduro, palaidinės ar milinės tarnybinėje lauko uniformoje, pagal reikalą.

Šalikas dėvimas žiemos metu po miline ant kaklo. Šalikas megstas ar veltas, slepiamos spalvos, 85 cm ilgumo ir 20 cm platumo. Aviacijos specialybės kariai išėiginėje uniformoje dėvi baltą šaliką, o kitose uniformose — tamsiai mėlynos spalvos.

Avalynė — kaip ir iki šiol. Karininkams ir likt. puskarininkiams palikti juodi pusbačiai, dėvimi su tos pat spalvos getrais. Karininkų kaliošai paprasti, prie pentinų su užpenčiais. Kaliošai leidžiami avėti ir liktiniams puskarininkiams. Kaliošus galima avėti tik ant kamašų ir pusbačių be getrų.

Apranga — Diržas karininkų ir likt. puskarininkų vienodas — odinis, rusvos spalvos, su perpetiniu dirželiu. Diržas dėvimas ant munduro ir palaidinės, o ant milinės tada, kai prie diržo privalomas ginklas. Kareiviai, atliekantieji karinę prievolę puskarininkiai ir likt. psk. kandidatai diržą ant milinės dėvi visuomet.

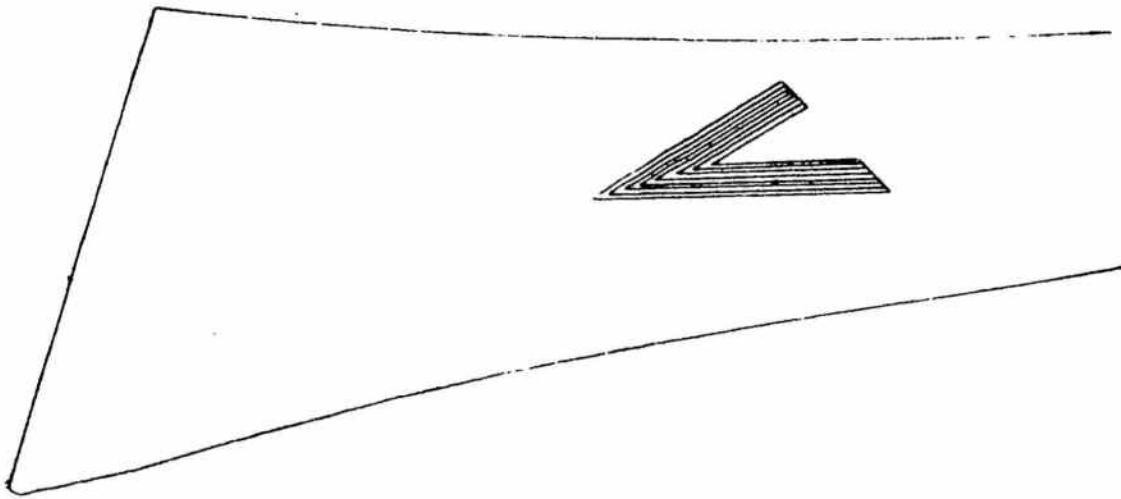
Akselbantai palikti tik adjutantams. Generalinio štabo karininkai akselbantus dėvi tik prie išėiginio munduro

9 brėž. Laipsnių ženklai: grandinio, j. psk., psk. ir viršilos

Laipsnių ženklai dedami ant antpečių. Grandinių — aukso spalvos 1 cm juostelė; jaunesniųjų puskarininkių, puskarininkių ir viršilų — trikampės žvaizdutės (9 brėž.). Karininkų žvaizdutės tos pačios kaip iki šiol, tik kiek mažesnės.

Kariuomenės dalių trafaretai ir venzeliai tie patys, kaip iki šiol. Kareivių trafaretai dažyti, karininkų ir liktinių puskarininkių — metaliniai.

10 brėž. Taikytojų asmens specialybės ženklas

Iš asmens specialybės ženklų pažymėtinas **taikytojų** — trikampių spalvos gulsčias kampas, dedamas ant apikaklės paliai antpečio sagą iš abiejų apikaklės šonų (10 brėž.).

Uniformos dalys: karininkų ir liktinių puskarininkių išeiginio munduro sagos, laipsnių ženklai, Gedimino stulpai, trafaretai ir venzeliai, karininkų specialybių ženklai, asmens specialybės ženklai, diržo metalinės dalys, akselbantų metaliniai galai — aukso spalvos.

Ordinalai ir jų baretės leidžiama nešioti tik prie munduro, o Vyčio Kryžiaus ordinas ir Vyčio Kryžius ir prie palaidinės. Vyčio Kryžiaus ordinas ar vyriausias ordinas, jei jis segamas ant krūtinės, turi būti ties viduriu viršutinės barečių eilės (11 brėž.). Ordinių, medalių ir kitų pasižymėjimo ženklų baretės segamos vyresniškumo eilėje po 4 vienoje eilėje (12 brėž.).

Karininkams, puskarininkiams ir kareiviams uniformoje draudžiama dėvėti gedulo ir kitus nustatytus ženklus.

Uniformos dėvėjimo taisyklės

Karininkų ir liktinių puskarininkių uniforma yra: 1) tarnybinė: a) rikiuotės, b) lauko, c) parado; 2) netarnybinė ir 3) išeiginė. Uniformos daiktai išvardinti uniformos dėvėjimo lentelėje. (Lentelę įdėsime kitam nr.).

Tarnybinė rikiuotės uniforma dėvima rikiuotėje per pratimus, klausinėjant skundų, inspektuojant viršininkams, dalyvaujant dalinio sudėtyje, laidotuvėse. Tarnybos metu dirbant įstaigose ar štabuose, budint, prisistatant viršininkams, atskirai dalyvaujant laidotuvėse, įteikiant garbės ženklus, vietoje pošalmių dėvima kepurė. Šis nuostatas taikomas taip pat kariuomenės teismo ir pulkų teismo sudėties asmenims, o taip pat ir karininkams gynėjams, kai jie dalyvauja teismo posėdžiuose.

Tarnybinė lauko uniforma dėvima žygyje, manevruose, lauko pratimuose ir sargybose. Tarnybinė parado uniforma dėvima paraduose ir garbės sargybose.

Netarnybinė uniforma dėvima lankant teatrus su iškilėmis nesusijusiais atvejais, paskaitas, kavines, restoranus bei kitas viešąsias vietas, o taip pat dalyvaujant išleistuvėse ir visais atvejais, kai nenumatyta kita uniforma.

Išeiginė uniforma dėvima prisistatant Respublikos Prezidentui, dalyvaujant oficialiuose rautuose, teatro iškilminguose spektakliuose, oficialiose iškilmingose palydžose, lankant balius, vakarus, pobūvius, arbatėles, vizituojant.

Prisistatant Respublikos Prezidentui, dalyvaujant oficialiuose rautuose, iškilminguose spektakliuose teatre vasario 16 d., rugsėjo 8 d., lapkričio 23 d ir Naujųjų Metų išvakarėse dėvimi visi garbės ženklai, o kitais atvejais — baretės.

Kareivių, atliekančių karinę prievolę puskarininkių

ir liktinių puskarininkių kandidatų uniforma yra: 1) tarnybinė, 2) išeiginė.

1) Tarnybinė uniforma susideda iš pošalmio arba, įsakius, šalmo ar kepurės, munduro ar vasaros metu palaidinės, kelnių, batų ar pusbačių, diržo, o žiemos metu milinės ir pirštinių. Kada ši uniforma dėvima, nustato dalių vadai bei įgulų viršininkai.

Paraduose ar garbės sargybose prie šios uniformos dėvimi ir garbės ženklai.

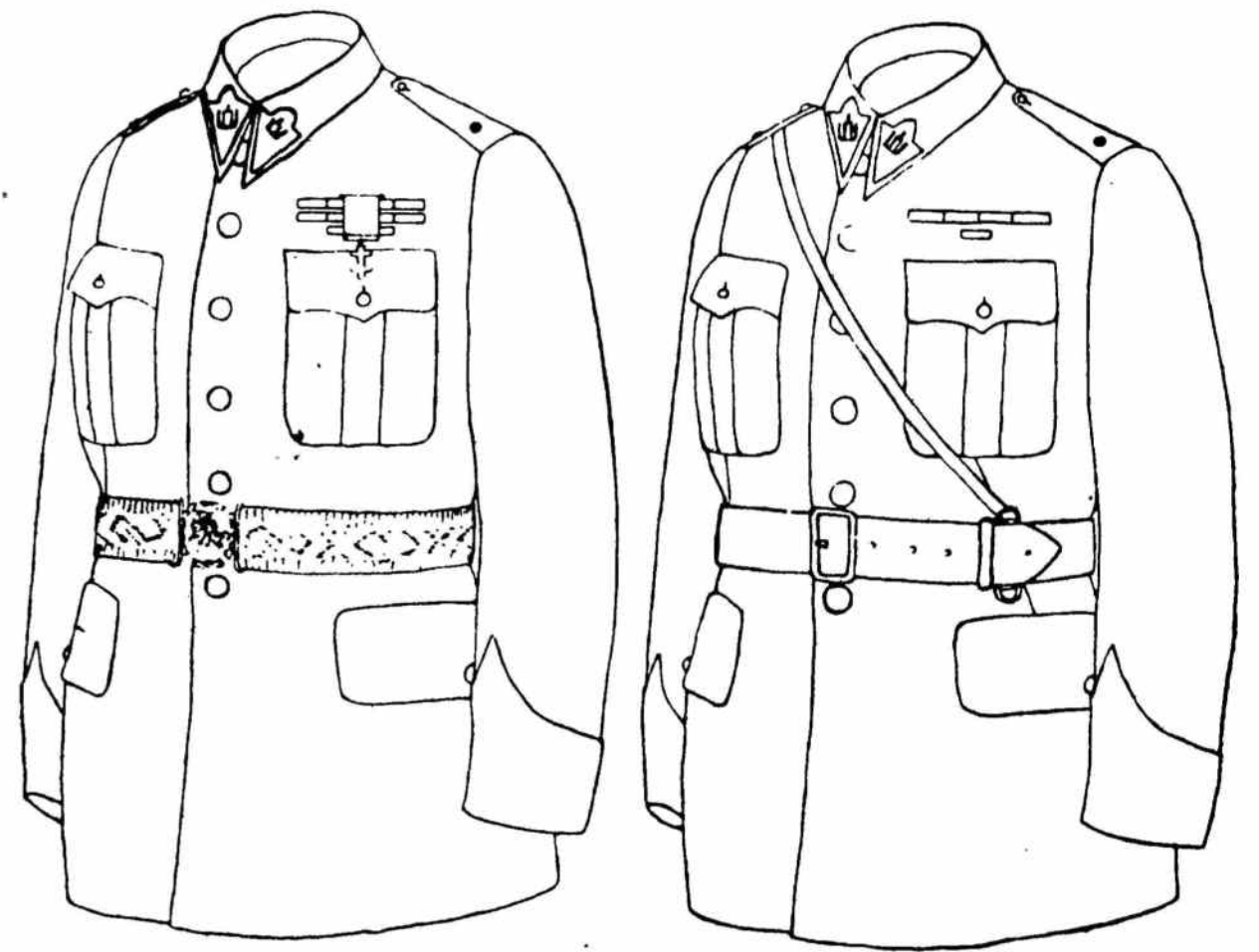
2) Išeiginė uniforma susideda iš kepurės, munduro, vilnonių kelnių, batų ar pusbačių, diržo, o žiemos metu milinės ir pirštinių. Prie šios uniformos ant munduro dėvimos garbės ženklų baretės.

Kariūnai ir aspirantai prie išeiginės uniformos dėvi baltus diržus ir baltas pirštines.

Prie išeiginės uniformos privalomas durtuvas. Nusivelkant viršutinius drabužius ar paliekant kepurę, durtuvas nuimamas.

Ši uniforma skiriama dėvėti atskiriems kariams, lankant teatrus, muziejus, dalyvaujant viešosiose eskursijose, teismuose, einant į miestą, atostogose bei lankant viešąsias visuomenines vietas.

Karininkams ir liktiniams puskarininkiams netarnybos metu leidžiama dėvėti civilinius drabužius.

11 brėž. Vyr. ordino nešiojimas su baretėmis. 12 brėž. Barečių segimo tvarka

Šią uniformą galutinai įvykdyti reikės iki 1942 metų gegužės mėn. 15 dienos. Uniformos dėvėjimo taisyklės veikia nuo š. m. liepos mėn. 1 dienos.

Divizijų vadai ir ginklų rūšių viršininkai, susitarę su kariuomenės intendantu, nustatys, iki kurio laiko galutinai sutvarkyti šią uniformą kiekvienoje dalyje. Pertvarkant drabužius, leidžiama sudėvėti senus mundurus su šoniniais iš viršaus prisiūtais kišenais.

Dalių vadai, įgulų viršininkai ir komendantai įsakyti stropiai prižiūrėti, kad kariai visuomet ir visur griežtai laikytųsi čia aprašytos uniformos. Kariuomenės intendantui leidžiama už pinigus savikaina parduoti karininkams ir liktiniams puskarininkiams uniforminę karinę medžiagą ar pasiūtus uniforminius drabužius, ne daugiau kaip po vieną komplektą per 2 metus.

Visi iki šiol išleistieji uniformos reikalų įsakymai kariuomenei nebegalioja.

Baigiant reikia pažymėti, kad pertvarkytoje kariuomenės uniformoje, šalia suprastinimo, suvienodinimo ir uniformos patogumo, ryškiai pabrėžta liktinių puskarininkių institucija, skiriant juos į vieną grupę su karininkais. Nustatant uniformą, vadovautasi ne įvairių karių grupių skyrimo, bet jų jungimo, vienodinimo prasme. Kareivių masė dabar beveik nesiskirs nuo savo viršininkų, o karininkai ir liktiniai puskarininkiai sudarys dar glaudesnę junginį ir savo išorine išvaizda.

Karių kapai Vilniuje

1920 m. gindami Vilnių žuvo nemaža mūsų karių. Vieni jų ilsisi Vilniaus Rasų kapinėse, o kiti įvairiose kitose vietose.

Didesnė dalis Vilniaus gynėjų palaidota Rasų kapinių šiauriniame kampe tarp Sukilėlių ir Geležinės gatvių. Ten yra ir lenkų karių palaidota. Jiems pastatyti akmeniniai paminklėliai. Yra ir bendras paminklas — nelabai estetiškas stulpas, kuris skiria lenkų ir lietuvių karių kapus.

Čia dviejose eilėse palaidoti mūsų kareiviai: Juozas Srungis, Simonas Žukas, Vincas Savickas, Ignas Lukošius, Ignas Frikas, Antanas Viliūnas, Stasys Matijošaitis, Juozas Rintkus, Stasys Atkočiūnas, Stasys Savickas, Stepas Tomašauskas, Kazys Žukauskas, Juozas Šalčius, Juozas Pranckevičius, Juozas Simonavičius, Vladas Sailis ir 2 nežinomi kareiviai. Taip pat yra ir atskirų kapų: 4 šiauriniame pakraštyje prie tako — ltn. Jonas Mačiukas, eil. Antanas Šliupas ir 2 nežinomi kareiviai — ir 1 nežinomas kareivis prie a. a. K. M. Čiurlionio kapo. Tuo būdu Rasų kapinėse yra palaidota 23 kariai. Be abejo, jų čia yra palaidota daugiau. Tačiau po 9 metų tvarkant kapus jau nebe visus galima buvo surasti. Dar šiomis dienomis visai iš netyčių buvo užtiktas mūsų nežinomo kareivio kapas su kukliu geležiniu kryžiu ir tokiu lenkišku parašu: „SFP Nieznany Żalnierz Litewski Poległy w 1920. Pokój Jego Duszy“.

1929 m. su vietinių lietuvių skautų pagalba sakyti Vilniaus gynėjų kapai buvo sutvarkyti ir pastatyti nustatyto pavyzdžio cementiniai kryžiuokai, ten pat Vilniuje padirbdinti.

Iki šiol tuos kapus globodavo vilniečiai lietuviai. Šiomet juos sutvarkė ir gėlėmis apsodino Vilniaus skautės - studentės Julė Liesytė ir Eugenija Staškevičiūtė. Gėlės buvo nupirktos Vilniaus Universiteto skaučių draugovės lėšomis.

Rasų kapinėse jau yra palaidoti keli mūsų kareiviai, mirę 1939—40 m.

Antakalnyje yra atskiros karių kapinės, kurių plotas apie 18 ha. Vieta labai graži — kalneliai, slėniai, miškas. Ten palaidota tūkstančiai rusų, vokiečių ir lenkų kareivių. Tarp rusų daug lietuviškų pavardžių. Tai per Didįjį karą lietuviai, tarnavę rusų kariuomenėje.

Ten buvo laidojami ir lenkų karininkai, jų šeimos, giminės ir šiaip piliečiai, kurie užsimokėdavo nustatytą mokestį. Viduryje kapinių stovi mūrinė koplyčia. Vienur kapai sutvarkyti, kitur dar netvarkyti. Kapinės aptvertos vieline tvora; reikia jau pagrindinio remonto, nes daugelyje vietų stulpai nupuvę.

Š. m. gegužės 21 d. Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyriaus viršininko plk. Šarauko iniciatyva šias kapines apžiūrėjo tam tikra komisija, kurioje, be plk. Šarauko, buvo: I PD štabo viršininkas g. št. plk. Gustaitis, Karių Kapų Tvirtymo Komisijos pirmininkas plk. ltn. Krikščiūnas ir Vilniaus Miesto Savivaldybės Statybos Skyriaus viršininkas inž. arch. V. Žemkalnis-Landsbergis. Ši komisija išrinko vietą mūsų kariams laidoti ir nustatė bendrus šių kapinių sutvarkymo metmenis. Tačiau tam įvykdyti reikia daug darbo, nemaža lėšų ir ilgesnio laiko.

Kariuomenės pirmūnams

Š. m. balandžio 11 d. Seimas priėmė Kariuomenės Pirmūnų medaliaus statutą. Statutas paskelbtas Vyriausybės Žinių Nr. 702.

Šio statuto nuostatų vykdymui, Kariuomenės Pirmūnų Sąjungos vyriausioji valdyba nutarė prašyti visus skyrius pasirūpinti surinkti iš pirmūnų ir atsiųsti vyriausiajai valdybai, kaip galint greičiau:

1. Kariuomenės pirmūno prašymą, adresuotą Kariuomenės Pirmūnų medaliaus komisijos pirmininkui, prašant pripažinti pirmūnu.

2. Gimimo metrikus ar kurį kitą dokumentą, įrodantį gimimo datą ir kilimo vietą.

3. Policijos liudijimą, kad nėra atimtos teisės pagal Baudž. St. str. 28.

4. Pirmūno, tarnavusio Lietuvos kariuomenėje, ištrauką iš tarnybos lapo (puskarininkiai ir kareiviai gauna pas apskrities komendantą, o karininkų — gaus pati komisija reikalingas žinias kariuomenės štabe).

5. Dokumentą, įrodantį, jog 1917—1919 m. dalyvavo lietuvių karių sąjūdyje pagal Vyr. Žin. Nr. 702, eil. 5390, str. 278⁴. Neturintieji dokumentų, įteikia 2 patikimų asmenų pasirašytą liudijimą. Šiuo atveju skyrių valdybos įpareigojamos pareikšti savo nuomonę.

Pastaba: Pagal Kariuomenės Pirmūnų medaliaus statuto str. 278⁴ (Vyr. Žin. Nr. 702) ir Ordinų, medalių ir kitų pasižymėjimo ženklų įstatymo str. 75 (Vyr. Žin. Nr. 343) prašymai ir visi dokumentai žyminiu mokesčiu neapmokami.

Kadangi nevisi skyrių nariai bus skaitę ir supratę pirmūnų statuto dvasią, reikalavimus ir pirmenybes, pavadama kuo greičiausiai susaukti skyrių narių susirinkimus ir visa tai viešai išaiškinti.

Atsargos pulkininkas **Byla**
Pirmininkas

Adm. majoras **Sabalys**
Sekretorius

KAS NAUJA LIETUVOJE

TRADICINIO TAUTOS PASIAUKOJIMO JĖZAUS ŠIRDŽIAI MINĖJIMAS. Birželio 2 d. 17 val. Kaune, Karo Muziejaus salėje, buvo iškilmingas lietuvių tautos pasiaukojimo Jėzaus Širdžiai aktas, dalyvaujant Respublikos Prezidentui A. Smetonai, nuncijui arkivyskupui Centozui, Kauno arkivyskupui metropolitui J. Skvireckiui, krašto apsaugos ministrui b. gen. Musteikiui ir kitiems aukštiesiems svečiams.

Atidarant šį iškilmingąjį aktą, kalbėjo arkivyskupas J. Skvireckas. Po arkivyskupo J. Skvireckio, kalbėjo Šv. Sosto muncijus Lietuvai arkivyskupas Centozas. Toliau įgaliotas ministras E. Turauskas skaitė iškilmei pritaikytą paskaitą. Iškilmingojo akto meninės dalies metu operos solistės Augaitytė ir Zaniauskaitė, palydimos Šaulių Sąjungos choro, diriguojant N. Martinoniui, pagiedojo kelias giesmes. Iškilmingasis aktas buvo baigtas tautos maldos giesme ir Tautos himnu.

LIETUVOS MIESTŲ SAJUNGOS SUVAŽIAVIME, kuris vyko Vilniuje, dalyvavo visi Lietuvos miestų burmistrai arba jų pavaduotojai. Šiame suvažiavime pirmą kartą dalyvavo Vilnius su kitais Rytų Lietuvos miestais. Į suvažiavimą atvyko ministras pirmininkas ir vidaus reikalų ministras.

LIETUVOS DAILĖ PUKIAI REPREZENTUOJAMA VILNIUJE. Birželio 2 d. Vilniuje, Vrublevskio vardo bibliotekos rūmuose, iškilmingai atidaryta apžvalginė dailės paroda, kurią globoja Respublikos Prezidentas Antanas Smetona. Šios parodos tikslas supažindinti Vilniaus visuomenę su mūsų dailės pasiektais laimėjimais.

ITEIKTOS VILNIEČIAMS RAŠYTOJAMS LITERATŪROS PREMIJOS. Birželio 2 d. Vilniaus universitete rašytojams premijų iteikimo metu kalbą pasakė Vilniaus Kraštui Remti Komiteto garbės p-kė Tūbelienė, o Mykolaitis-Putinas kalbėjo apie vilniečių kūrybą. Laureatų vardu padėkos žodi pasakė R. Mackonis.

GEN. BULOTAI SUTEIKTAS VET. MED. GARBĖS DAKTARO LAIPSNIS. Gegužės 30 d. Veterinarijos Akademijoje, dalyvaujant akademijos vadovybei, studentams ir visuomenės atstovams, iškilmingame akte ats. gen. Bulotai buvo suteiktas veterinarijos medicinos garbės daktaro laipsnis.

STEIGIAMA DRAMOS STUDIJA. Valstybės Teatras steigia Vilniuje Dramos studiją, kuri pradės veikti rugsėjo m. pradžioje. Į šią studiją tikraisiais klausytojais bus priimami baigusieji vidurinę mokyklą, o laisvais klausytojais ir žemesnio cenzo.

NAUJAS MEDVILNIŲ AUDINIŲ FABRIKAS. Akc. B-vė „Medvilnės Audiniai“ Ukmergėje stato audinių fabriką ir šiais metais nori paleisti į darbą. Šiam fabrikui yra nupirktas dalis pačių moderniausių staklių — pilni automatai, kur viena audėja aptarnaus 16 staklių.

VETERINARIJOS AKADEMIJOJE steigama dar viena nauja mokslo įstaiga — mokomoji kalvė arba kanopų tyrimo įstaiga.

TRAKUOSE STEIGIAMA MOKYTOJŲ SEMINARIJA. Nuo šių metų rudens Trakuose bus steigama mokytojų seminarija. Šiomet pradės veikti I rengiamasis ir I pagrindinis kursai.

MAISTO AKCININKŲ SUSIRINKIMAS. Gegužės 30 d. Prekybos, Pramonės ir Amatų Rūmų salėje buvo metinis Maisto akcininkų susirinkimas. Pranešimą padarė Maisto pirmininkas Tallat-Kelpša. Balansas suvestas 62.171.001,65 lt. sumos. Grynas pelnas 713.034,75 lt, kuris paskirstytas krašto ekonominiams kultūriniais ir kt. reikalams.

AKIŲ GYDYTOJAI SPARČIAU KOVOS SU TRACHOMA. Lietuvos Akių Gydytojų Draugijos suvažiavime plačiai buvo kalbėta kovos su trachoma klausimu ir nusistatyta šią kovą aktyvinti. Naujuoju draugijos pirmininku suvažiavimas išrinko Dr. Marcinkų, o naujuoju valdybos nariu Dr. Neimeikšą.

KETURI NAUJI KVALIFIKUOTI JŪRININKAI. Jūrų prekybos laivų egzaminus išlaikė keturi buvusieji Latvijos jūrų mokykloje mūsų valdžios stipendininkai.

30 MIŠKO GAISRŲ. Miškų Departamento žiniomis, šiemet įvairiose miškų urėdijose jau buvo 30 miško gaisrų.

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

Į METALO RINKIMO TALKĄ

Visad atsiminkime, kad geriausiai įrodysime savo Tėvynės meilę, kai prisidėsime prie tautos gerovės realiais darbais, kai nuolat ieškosime progos stiprinti tautos saugumą konkrečiais patarnavimais. Daug šia linkme savo Tėvynei pasitarnavome aukodami nelengvai įgyjamą pinigą Ginklų Fondui, ne kartą dėl to sumažindami įvairius savo reikalavimus, susispauždami asmeninių išlaidų pozicijose.

Dabar turime naują progą, naujo bandymo egzaminą. Nuo gegužės mėn. 15 dienos visoje Lietuvoje paskelbta metalo laužo rinkimo talka. Šiai talkai praversti ėmėsi iniciatyvos Sąjunga Ginkluotoms Krašto Pajėgoms Remti, kuri pastarosiomis dienomis ėmėsi šiuo reikalu energingų žygių.

Įvairiose krašto vietose sudaromi Metalų Talkos Komitetai kreipiasi į visuomenę, ragindami ją rinkti bet kokį metalo laužą, būtent: a) stambų pramonės ir žemės ūkio mašinų, transporto priemonių ir statybos medžiagų laužą, b) įvairias smulkias plieno, geležies ir spūžaus liekanas, nereikalingus namų apyvokos metalinius daiktus, c) vario, nikelio, aliuminijaus, cino, švino, alavo ir kitų spalvotų metalų liekanas bei nuotrupas, d) įvairius kitus smulkius bet kurio metalo

daiktus, nepaisant kokio dydžio jie bebūtų.

Įvairaus metalo laužo Lietuvos miestuose bei kaimuose yra labai daug. Jo galima rasti kone kiekviename žingsnyje. Ypačiai gausu jo yra kaimuose. Daugelis ūkininkų įvairių gelžgalių, nebetinkamų jokiame vartojime, yra sukrovę savo sodybų pašaliuose istisas krūvas. Tokios nebenaudojamo metalo krūvos daugiau ar mažiau išmėtytos yra užsilikusios daugelyje vietų.

Metalo rinkimo talkoje, kaip pabrėžė ir patys šio sumanymo iniciatoriai, daugiausia gali pasitarnauti mokyklinio amžiaus jaunuomenė. Čia ji turi gražiausios progos parodyti savo sumanumą, darbštumą ir pavyzdinę supratimą valstybės reikalų. Mokyklinei jaunuomenei per vis patogiau išnaudoti šiam darbui turimas sąlygas, ypačiai vasaros atostogų metu. Ji turi puikiausią progą atlikti milžiniškos reikšmės darbą.

Visa Lietuvos moksleivija, pradėdant pradžios mokyklos pirmąjį mokinių ir baigiant universitetų studentais, turi imtis šio darbo su didžiausiu atidumu ir uolumu. Kiekvienas moksleivis pirmiausia turi surinkti besimėtančius metalo likučius iš savo sodybų bei namų.

J. Žukna

UKMERGĖS GIMNAZIJA

Veikia aviacijos būrelis

Prasidėjus pavasariui, aviomodelistai pasireiškė su dviguba energija. Statoma daug naujų modelių, kuriais per varžbas tikimasi pasiekti gerų rezultatų. Jau susidarė sklandytojų grupė, kuri bando savo jėgas ant puikaus sklandytuvo. Tai grupė vadovauja V. Šalavėjas.

M. N. Ž.

VILKAVIŠKIO VALST. GIMNAZIJA

Atliko šaudymus. VIII ir VII kl. mokiniai atliko šaudymus kovos šoviniams. Gulom iš 100 m geriausiai šaudė Daniliauskas, Pauliukevičius ir Ribinskas po 32 t. Gulom iš 150 m geriausiai šaudė Daniliauskas 31 t, Ribinskas 29 t ir Meliukas 27 t.

Šauliai atliko šaudymus oro šautuvais. Geriausiai šaudė V. Juodkojis 219 t. iš 240 galimų, Valiukaitis 212 t. Kurauskas 21 t.

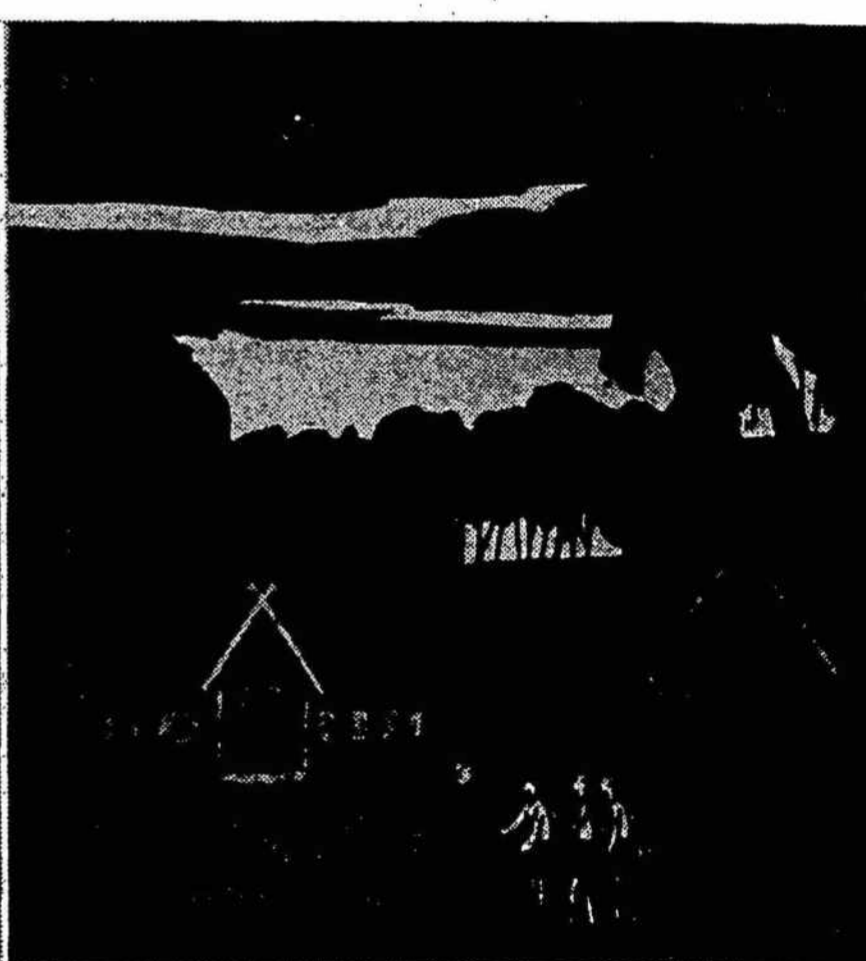
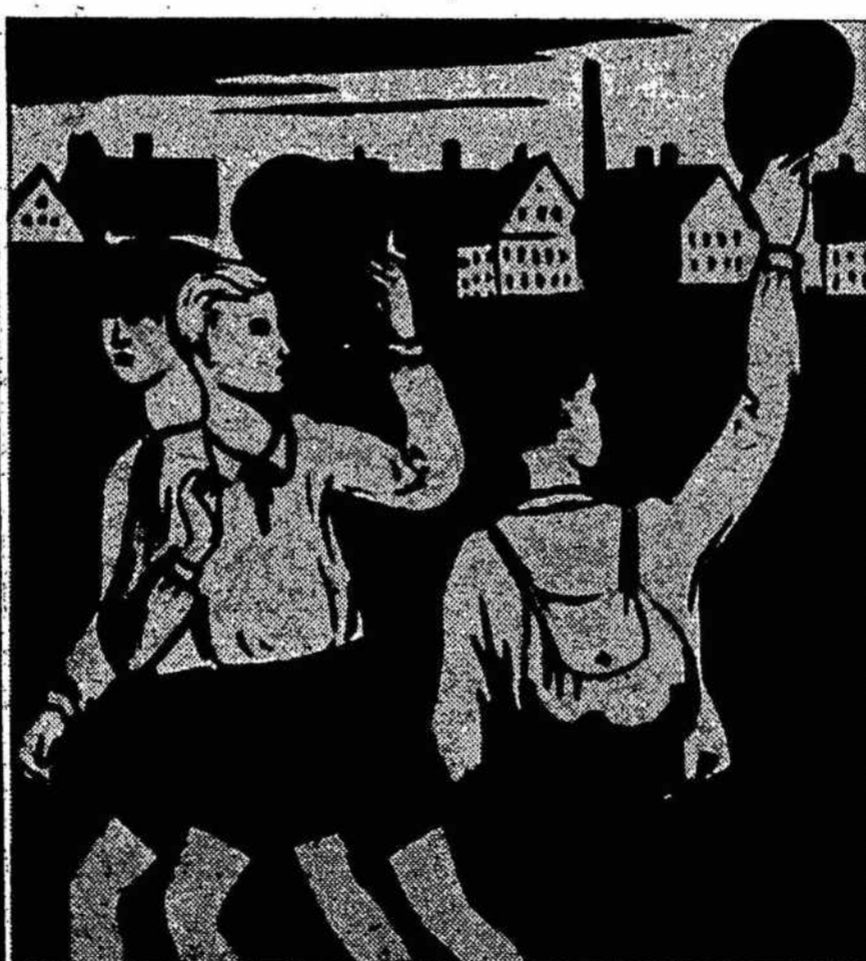
J. Krasauskas

PANEVĖŽYS

Gegužės 26 d. Pajuostės aerodrome įvyko aviomodelių varžybos tarp Berniukų gimnazijos ir Amatų mokyklos. Geriausiai pasirodė: 1. K. Juozaitis, amatų mokykla, — 3 min. 17 sek., 2. B. Pralinskas, berniukų g-ją — 55 sek., 3. E. Palšaitis, berniukų gimnazija, — 47 sek.

A. Zaldokas

Į VILNIJĄ

— Draugai, vėl vasara ateina,
vėl saulė saulėm žemė kais,
miškų garsus, kaip jauną dainą,
vėl neša vasara laukais.

— Tai naujos dainos, naujos giesmės,
o tai ir vasara nauja:

keliai Vilnijon išsities mums —
visi keliai nuves į ją.

— Draugai, kviečiu, — seniūnas taria,
draugėn, į būrį susidėt,
kaip kitamet į šalį marių,
dabar — prie Lietuvos širdies."

— Į Vilnių, Trakus, Švenčionėlius,
į kraštą Vilijos šalies!

Tegu išlaisvintuosius vėliai
laisva laisvų daina užlies!

Ilgai dar klasė svarstė, sprendė,
planavo: kaip, kuriais keliais,
draugai draugų surasti bandė
ir ruošės plaukt laukais žaliais.

Seniūnas, Ruopis ir Tininis
keliauti sutarė trijuos.

Lengvais drabužiais, su kuprinėm,
pėsti Vilnijon jie žygiuos.

— Draugai išleido. Miestas liko
su dūmais, dulkėm ir sausra,
gegutės, vieversiai sutiko
ir skliauto melsvuma tyra.

Toliau — miškai, laukai ir upės
ir ežerai dangaus pilni.

Širdis krūtinėj plakės, supės —
jautėi: su laime gyvenė.

Praėjo kaimų daug, miestelių,
ilsėjos, maudės ežere,
kol vakaras pastojo kelią
su uodų gauja įkyria.

Pasuko vyrų miško pusėn,
kur vienkiemio aukšti namai,
ir tarės naktį čia prabūsią,
pasiilsėsią čia ramiai.

Gerai svetingi šeiminkai
globojo ir vaišino juos,
kelionėn dovanų parinko
ir lauksią grįžtant atgalios.

Ir taip išėjo Trakų pusėn,
kaip rodė žemlapio kryptis:

pro Jėzną, Stakliškes ir Dušę —
kur traukė jų jauna širdis.

M. Pavalkis

Priešu STOVYKLOJE

Petras Rimkūnas

Fragmentas iš „Algiuko Tėvynės“

Suliepsnojo, išsiveržė į nutamsintą padangę balti dūmų kamuoliai. Pro Skaistės pakrančių lazdynus lyžčiojo liepsnos liežuviai ir vandeny atsispindėjo mirgantis žiburėlių šokis. Dideliame lauže tirpte tirpo storuliai pasausiai, čirškė ir bežiūrint baltais dūmais virto lapais nusiklojusios lazdynų, ievų, jaunų berželių ar alksnių šakos. Apie laužą, kaip pasakų plėšikai, rėkė, šoko, valgė, gėrė išilinksminę kazokai. Jų staugesys, pratryškęs pro skardžiai girdimą vakaro orą, knietėsi į ausis vėlybesnių praeivių, kėlė nerimą ir kaupė baimę.

Tuo metu, kai Algiukas, akimis palydėjęs Daurmantų sodyboje nutolstančią Meilutę, atėjo prie Skaistės pakrančių kupstyno, iš krūmų iššoko didelis kareivis ir sugriebė jį už rankos.

— Ko nori, vaike? — šaukė šis Algiukui jau iš gimnazijos žinoma kalba.

— Aš gimnazistas! — drąsiai atsakė šis.

— Nebijai? Vakaras, o čia — kazokų stovykla. Esi matęs šautuvą ir girdėjęs kulkos zvimimo garsą?

Kareivis, visai atlyžęs, jį šypsodamasis klausinėjo. Algiukui buvo nedrąsu, kai šis minėjo kareivius ir šautuvą. Bet, nerodydamas baimės, atsakė:

— Šautuvą mačiau, o kulku zvimbesį girdėjau.

Tuo pat metu į lanką išlindo daugiau kazokų. Jų veidai buvo taukuoti, o kūnai svirduliavo nuo degtinės. Pamatę jie mažąjį ir didįjį, sušuko:

— Atnešk tą piemenį prie laužo, iškeps mums vištą!

— Paleiskit! — plonu balseliu šaukė Algiukas.

— Paleiskit, aš jums nieko nepadariau!

Kareiviai nuodėguliais sukė ratus ir tempė prie laužo besipriešinantį berniuką.

O ką jis ten pamatė! Net akis užsiėmė. Apie džiulį ugniakurą vartėsi gal šimtas kareivių ir ant kardų, ant iečių pamovę kepė ugnyje paukščius. Jie garsiai šūkavo, rėkavo.

Vos Algiuką pasodino prie laužo atgūrinio vienas stipriai išitraukęs barzdotas senis ir kruvina plaštaka glostė jo plaukus.

— Iš tavęs būtų puikus kazokas, — kalbėjo šis.

— Tik linksminkis, juokis ir šok. Še, paragauk gurkšnelį dieviškojo gėrimo, paragauk karčiojo gyvenimo medaus, ir tavo lūpos nenoromis ims juoktis. Tu dar jaunas, tu jaunesnis už mano arkli. Še vieną gurkšnį.

Barzdotasis kazokas bandė pilti baltąjį gėrimą į Algiuko burną, bet šis smarkiai pasisuko, ir butelis nuriedėjo žemyn. Degtinė pylėsi ant jaunos nutryptos žolės ir Algiukas, rodos, matė, kaip ji ten greit

vyto, dar žemiau lenkėsi prie žemės, paragavusi to baisiojo gėrimo. Senis supyko. Jis griuvinėdamas pakėlė ištuštėjusį butelį ir sviedė jį laužan.

— Aš tave iškepsiu, kaip šį butelį, tu, varlės vaikel!

Kazokas atnėrė ranką ir ruošėsi skelti Algiukui į veidą. Bet tuo metu kitas sugriebė jo kumštį ir senį sudraudė:

— Tu nežinai, kad nuo kazoko kumščio miršta suaugęs?!

Senis nuleido ranką. Griežė dantimis ir vartė didelės juodas akis. Nuo senio smūgio Algiuką išgelbėjęs kazokas, matyt, buvo vyresnysis. Jo sagos nuostabiai žvilgėjo, pagavusios ugnies spindulį, ir jo diržas buvo išsiuvinėtas šilkinėmis gėlėmis. Vyresnysis, pastūmęs senį, priėjo prie Algiuko ir švelniai jam pasakė:

— Nebijok, berniuk, tau niekas nieko nedarys. Senis girtas, jis pats nežino ko nori. O kaip čia taip vėlai atsiradai?

Vyresniojo balsas buvo malonus. Algiukas matė, kad jis taip nepanašus į kitus kazokus, kurių daugumas nusigėrė knarkė apie laužą ar kaikurie dar virpančiose rankose tebelaikė didelius butelius. Vyresnysis kazokas jam atrodė artimesnis. Berniukas papasakojo jam gyvenęs čia pat, antroje Skaistės pusėje, priminė, kad lanko gimnaziją ir baigė pirmąją klasę. Kai jis išgirdo, kad Algiukas mokosi gimnazijoje, atkreipė giliai juodas akis į jį ir kalbėjo:

— Ir aš, berniuk, buvau gimnazijoje... Ir aš buvau jaunas, kaip tu dabar. Bet laikas bėgo, tėvas atidavė mane kazokams. Pamiršau savo tėvą ir gimtinę, pamiršau gražiausias jaunystės dienas ir draugus.

— Jei aš kuo galiu, — liūdnu balsu tarė Algiukas, — padėsiu jums grįžti į savo gimtinę.

Jaunasis kazokas prasijuokė.

— Ne, berniuk, negali. Mane reikia surakinti džiulėmis grandinėmis, o tu to neįstengsi.

Kazokas staiga pakilo, paėmė Algiuką už rankos ir tylėdamas nuvedė jį į lanką, kur dabar juodavo tamsiai tamsi naktis, iš dangaus žemėn žiūrėjo daug nuostabiai šviesių akyčių ir laukuose buvo paskli-

des jaunų berželių kvapas. Aplinkui tylią šventadienio naktį drumstė griežlių neperstojantis čirškimas.

KARININKŲ PAKĖLIMAI IR PAKĖITIMAI. Respublikos Prezidento aktu, iš kpt. į majoro laipsnį pakeltas A. Tamulevičius. Be to, pakelti į ltn. laipsnį šie j. ltn.: H. R. Stepaitis, K. Liakšas, J. Juodis, A. Kostkus, E. K. Lisauskas, A. Drunga, J. Valevičius, M. Bužėnas, L. Tribė, V. Stankūnas, V. Kantauskas, J. Kalasiūnas, V. Numgaudas, Br. Norkus, St. Bulota, Vl. Malinauskas, Alb. Rungys, J. Strazdas, J. Karosas ir P. Aleksonis.

Plk. ltn. gyd. J. Abraitis paskirtas I pėst. divizijos sanitarijos viršininku.

Priimti į kariuomenę iš atsargos j. ltn. gyd. J. Baškys ir ltn. A. Stankevičius.

Plk. ltn. A. Motuzas pakeltas į plk. laipsnį ir paleistas į atsargą su teise dėvėti karinę uniformą.

SUDARYTA KARIUOMENĖS PIRMŪNŲ KOMISIJA. Respublikos Prezidento aktu, sudaryta mūsų kariuomenės pirmūnų medalio komisija, į kurią paskirti: pirmininku b. gen. K. Navakas ir nariais: plk. J. Tumas, plk. ltn. J. Laurinaitis, adm. mjr. K. Sabalys ir ats. plk. J. Byla; nariais pavaduotojais paskirti: san. plk. K. Ingelevičius, plk. M. Kalmantas ir ats. mjr. J. Puikūnas-Pupkys.

NAUJAS PLAKATAS KARIUOMENEI IR VISUOMENEI

Spaudos ir Švietimo Skyrius išleido naują plakatą „Kovokime su šnipinėjimu“, kuris jau siuntinėjamas kariuomenės dalims ir įstaigoms. Plakatas didelio formato, 4 spalvų, atspausintas ofseto būdu ir yra labai puošnus. Plakato autorius dail. Vl. Norkus.

Šiame plakate labai ryškiai pavaizduotas garbingo ir susipratusio kario kelias ir svetimiesiems parsidavusio kario šuntakis. Pirmasis karį veda pareigos ir garbės keliu, o antrasis — į išdaviko panieką ir kalėjimą iki gyvos galvos... Šnipas — krašto išdavikas!

Plakatas gaunamas Spaudos ir Švietimo Skyriuje. Kaina 85 ct.

„VAIDILOS“ TEATRAS KAUNO ĮGULOJE. Gegužės 28 ir 29 d. Vilniaus skrajojantis teatras „Vaidila“ Darbo Rūmų salėje surengė Kauno įgulos kariams du spektaklius. Buvo suvaidinta Juozo Kanopkos 3 veiksmų drama „Replėse“. Ši drama premijuota Vilniaus Kraštui Remti Draugijos literatūriniam konkurse. Joje ryškiai atvaizduotas netolimos praeities pavergtųjų vilniečių sunkus gyvenimas, kovos dėl lietuvių ir žiaurios svetimųjų skriaudos. Šį kartą kariai turėjo pakankamai progos įsitikinti, kad laimėjimai atsiekiami tik pasiryžimo ir pasiaukojimo dėka.

Po vaidinimo Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyriaus viršininkas plk. J. Šarauškas pasakė kalbą, kurioje išskėlė veikalo vertę ir teatro „Vaidila“ nuopelnus lietuvių pavergtame Vilniaus krašte. Po kalbos teatro artistams įteikė po knygą „Lietuvos kariuomenė“, o kariai už gražų vaidinimą atsidėjo sušukdami valio. Kariai šiuo spektakliu patenkinti.

Vilniaus skrajojantis teatras „Vaidila“ įsisteigė 1930 m. rudenį, Antano Krutulio iniciatyva. Nežiūrint lenkų persekiojimų, nors ir labai sunkiomis sąlygomis, teatras nuo įsisteigimo iki karo pradžios įvairio-

se Vilniaus krašto vietose surengė 166 spektaklius, kuriuos aplankė apie 55.243 žmonės. Dabar šiam teatrui vadovauja J. Kanopka, o režisieriumi nuo šių metų kovo mėn. pakviestas Valstybės Dramos aktorius Algirdas Jorigis-Jokševičius. Teatras turi nuolatinį aktorių kolektyvą, tad reikia tikėtis, kad jo spektaklių teks ir dažniau pamatyti kariams. **Ainis**

P. L. P. KARO MOKYKLA. Baigiant pavasario mokslo programą ir išvažiuojant į pulkus, gegužės 26 d. aspirantų jungtinės meninės jėgos surengė vakarą.

— Gegužės 26 d. mokyklos eskadrono iniciatyva eskadrono aikštėje buvo surengtos raitųjų rungtynės. Programoje buvo kav. aspirantų jodinys su kliūtimis, karininkų ir kav. liktinių puskarininkų; aspirantų figūrinis jodinys, kirtimas ir dūrimas. Laimėję pirmąsias vietas aspirantai kavaleristai gavo dovanas.

— Gegužės 28 d. II-rojo kurso kariūnai ir 1. ir 2. kuopos aspirantai surengė ekskursiją į karo aviaciją. Keliems ekskursijos dalyviams nusišypsojo laimė: jie, ištraukę burtus, buvo paskraidinti lėktuvais.

— Įvykusios mokyklos stadione draugiškos futbolo rungtynės tarp Karo Mokyklos ir technikos dalių futbolo rinktiniių baigėsi gana aukšta kariūnų pergale 7:2. **J. N.**

ŽIRGINIO SPORTO RUNGTYNĖS KAUNO HIPODROME. Birželio 2 d. Žirginio Sporto Sąjunga buvo surengusi Kauno hipodrome, Karmelitų pusiasalyje, pirmąsias šiais metais žirginio sporto rungtynes.

Esantis rungtynių dieną gražus oras į rungtynes sutraukė daug žiūrovų. Rungtynių pasižiūrėti atvyko ir Respublikos Prezidentas A. Smetona. Tą dieną buvo įvykdytos šešios lenktynės ir vienos kliūčių šokimo rungtynės.

I-se lenktynėse lygumoje 1500 m atstume nugalėtoju išėjo ir I-ją vietą laimėjo Rakauskio kumelė „Stirna“, jojama Butvydo, II-ją vietą — Šatenšteino arklys „Nurmis“, jojamas Šatenšteino, III-ją — St. Andriūnienės kumelė „Saulutė“, jojama Civinsko.

II-se lenktynėse — risčia važiuojant 1500 m atstume nugalėtoju išėjo ir I-ją vietą laimėjo Biliūno kumelė „Žvaigždė“, važiuojama Biliūno, II-ją vietą — Rinkevičiaus kumelė „Laimutė III“, važiuojama Rinkevičiaus, ir III-ją vietą — Dičiaus kumelė „Laimutė I“, važiuojama Dičiaus.

III-se lenktynėse 1800 m nugalėtoju išėjo ir I-ją vietą laimėjo Matūzos arklys „Aras“, jojamas Matūzo, II-ją vietą — Einorio arklys „Gerbis“, jojamas Einorio, III-ją vietą — Dočkaus kumelė „Voverė“, jojama Petruičio.

IV-se lenktynėse — risčia važiuojant 1800 m atstume nugalėtoju išėjo ir I-ją vietą laimėjo Svilo arklys „Uosis II“, važiuojamas Svilo, II-ją vietą — Barausko arklys „Patrimpas“, važiuojamas Barausko ir III-ją vietą — Tarnausko arklys „Širmukas“, važiuojamas Magušo.

V-se lenktynėse 1800 m atstume buvo leidžiami nuosavi karininkų arkliai.

I-ją vietą laimėjo ir nugalėtoju išėjo plk. ltn. Ugiansko kumelė „Palestrina“,

jojama kpt. Stravinsko, ir II-ją vietą — mjr. Andriūno arklys „Audringas“, jojamas ltn. Civinsko.

VI buvo kliūčių šokimo rungtynės. Atstumas 800 m, 12 kliūčių iki 1,3 m aukščio ir 3,5 m pločio.

Šiose rungtynėse dalyvavo 1. husarų pulko arkliai — karininkų jojami. Nugalėtojas kumelė „Mintis“, jojama kpt. Kazakevičiaus, II-ją vietą laimėjo kumelė „Karazija“, jojama ltn. Statnicko, ir III-ją — kum. „Lordė“, jojama ltn. Babicko.

VII lenktynes 1500 m atstume vykdė 1. husarų pulko arkliais to pat pulko puskarininkiai.

I-ją vietą, nugalėtoju išeidamas, laimėjo arklys „Sąskrydis“, jojamas j. psk. Jankausko, II-ją — arklys „Rytas“, jojamas vrs. Kancevičiaus ir III-ją — arklys „Pyplis“, jojamas j. psk. Vaitkaičio.

Rungtynių ir lenktynių nugalėtojams bei laimėjusiems vietos buvo paskirtos piniginės ir daiktinės dovanos. Rungtynės labai domino jose veikusio totalizatoriaus, kur žmonės, numatę arklių ir pirkę už jį bilietą, galėjo laimėti tam tikrą sumą pinigų.

Kitą sekmadienį, t. y. birželio 9 d., ten pat tokios rungtynės vėl įvyksiančios.

Psk. A. Grinius

5. PĖST. D. L. K. KĖSTUČIO PULKAS. Pulko sportininkai kariai užmezgė glaudžius sportinius santykius su šaulių sporto klubu „Grandimi“. Pirmas viešas to bendradarbiavimo rezultatas buvo birželio 1 d. į pulką atvyko grandiečiai sportininkai, kurie parodė, ką galima atsiekti planingai treniruojantis. Pirmiausia grandiečiai pašoko tautinių šokių. Dar įvyko krepšinio rungtynės tarp „Grandies“ lygos komandos ir 5. PP. Laimėjo „Grandis“ 31:11.

Krepšinio rungtynių pertraukoje grandiečiai parodė keletą sportinės akrobatikos numerių, kuriais kariai labai patenkinti.

MARIJAMPOLĖS ĮGULA. Gegužės 26 d. įgulos šaudykloje tarp likt. puskarininkų ir vietos cukraus fabriko šaulių ekipų buvo suruoštos draugiškos šaudymo rungtynės iš karinių šautuvų. Rungtynes laimėjo puskarininkų ekipa. Daugiausia taškų surinko vrs. Adomaitis ir šaulys Karpus. **Vytėnėnas**

RYŠIŲ BATALIONAS. Birželio 1 d. išėjo į atsargą likt. psk. Pijus Petrukaitis. Jį daugelis pažįsta, kaip gerą sportininką bėgimuose, už ką yra laimėjęs daug dovanų, taip pat Olimpiadoje laimėjo du sidabro medalius už 5 ir 10 kilometrų bėgimus. **J. psk. Gaiziūnas**

I PĖST. DIVIZIJOS BŪSTINĖ. Kaip visur, taip ir ryšių kuopoje yra daug iškraipytų ir sužalotų pavardžių. Tad kuopininkas psk. Guoba išskėlė pasiūlymą nelietuviškai skambančias pavardes atitaisyti — atlietuvinti. Pasiūlymas buvo suprastas ir visi, ką tai liete, sutiko savo pavardes atlietuvinti. **Gr...**

KLAIDOS ATITAIŠYMAS. „Kario“ Nr. 22, giliauspaudės 3 psl., tarp nuotraukų minint fotografų pavardes, vietoj „Relevičiaus“ — turi būti „Juralevičius“.

VILNIAUS STUDENTAI ĮTEIKĖ KARIUOMENEI GINKLŲ. Gegužės 26 d. Vilniuje įvyko studentų pavasario šventė. Rytą studentai atsargos karininkai — ramovėnai perėjo miesto gatvėmis. Kiti studentai ir studentės atžygiavo Vilniaus gatvėmis į Katedros aikštę. Studentai šauliai atnešė šautuvus. Čia aikštėje studentai išsirikiavo korporacijomis, o studentų atstovybės pirmininkas A. Kučys pasakė kalbą. Šaulių rinktinės vadovas plk. Kaunas, priimdamas studentų ginklus, taip pat pasakė kalbą.

Įteikę ginklus kariuomenei, studentai nuėjo į Gedimino pilį, kur prisiekė Vilniui ir Lietuvai. Čia kalbėjo vilnietis stud. Račys. Po kalbos buvo priesaika.

Sugiedoję Tautos himną, studentai nuėjo pasveikinti rektorių M. Biržišką. 14 val. studentai autobusais nuvyko į savo vasarnamį Legetiškėse, kur buvo gegužinė.

II PĖST. DIVIZIJOS ŠTABAS. Gegužės 25 d. ryšių bataliono aikštelėje įvyko draugiškos krepšinio rungtynės tarp ryšių bataliono ir štabo komandos, kurios baigėsi 30:27 (15:15) štabo naudai.

Gegužės 29 d. 5. pėst. pulko aikštelėje buvo surengtos draugiškos krepšinio rungtynės su 5. PP komanda, kurias laimėjo 25:17 (11:4) pulkas.

Gr. Verbauskas

1. HUSARŲ D. L. K. E. JONUŠO RADVILOS PULKAS. Gegužės 28 d. 1. husarų pulko karininkai ir puskarininkiai Kauno įgulos šaudykloje atliko sportinį prizinį šaudymą iš karabinų. Šaudyme laimėjo: karininkų grupėje I-ją vietą ltn. Martikaitis, II-ją — ltn. Lenkevičius ir III-ją — ltn. Germanavičius. Puskarininkų grupėje 1-ją vietą vrs. Kežys, II-ją — j. psk. Časinas ir III-ją — psk. Šimkus.

A. G-nius

7. PĖST. ŽEM. KUN. BUTEGEIDŽIO PULKAS. Gegužės 28 d. baigėsi pulko sportiniai šaudymo pratimai iš šautuvų. Daugiausia taškų surinko šie karininkai: kpt. Ruzgys, ltn. Krikščiūnas, ltn. Bankauskas, kpt. Počebutas, ltn. Jomantas, j. ltn. Karmazinas ir ltn. Krygeris. Iš viršelių ir puskarininkų šie: vrs. Diglys, psk. Šikšnius, psk. Adomavičius, psk. Ruškys, psk. Levickas, psk. Palskys ir vrs. Ermošenka.

K. K. B. Saulėnas

8. P. K. K. VAIDOTO PULKAS. Gegužės 26 d. karių šeimą aplankė ir jai su-

rengė koncertą Šiaulių Darbo Rūmų jaunieji kanklininkai, p. Jankausko vadovaujami.

Tenka pažymėti, kad veik visi kanklininkų atlikti dalykėliai buvo sukurti orkestro dirigento p. Jankausko arba pačių kanklininkų ir skirti kariams arba Vilniui.

Psk. Gulbinskas

VAIDOTĖNAI RŪPINASI ŽUVUSIŲJŲ KAPAIMS. 8. PP civ. tarnautojo Žilevičiaus pastangomis labai gražiai sutvarkytas pulko sodnas. Dabar medeliai sutvarkyti, kurie jau pereitais metais davė gražių vaisių. Gauti vaisiai buvo duodami gulintiems pulko ligoninėje kariams-ligoniams. Į sodne buvusius tuščius tarpus prisodinta daug vaiskrūmių, aviečių ir braškių. Be to, jo pastangomis užvestas nemažas medelynas, kuriame auginami geriausių atmainų čiepai — obelys ir kriaušės. Tame medelyne auginama labai daug dekoratyvinių medelių, kuriais šiais metais numatoma apsodinti rajono takus ir kelius. Pulko rajono pagražinimu rūpinasi tam tikslui paskirtoji komisija.

Tvarkant pulko rajoną, taip pat didelis dėmesys kreipiamas ir į karių kapų priežiūrą. Karių kapų tvarkymo priežiūra pavesta pulko kapelionui kun. Balandžiui. Jo rūpesčiu kapai labai gražiai sutvarkyti. Antkapiai apsodinti rūtomis, takeiliai išbarstyti geltonu smėliu. Gražus mūsų žuvusiųjų bei mirusiųjų karių kapų sutvarkymas sudaro gražų vaizdą ir tie kapai, ypač vasarą, labai gausiai lankomi.

Vrs. L. Griškevičius

KUPIŠKIO ĮGULA. Gegužės 26 d. Kupiškioje įvyko draugiškos futbolo ir krepšinio rungtynės tarp Kupiškio ir Panevėžio įgulų. Abejas rungtynes laimėjo panevėžiečiai: futbolą 7:1 ir krepšinį 28:9 (8:9).

Dalyvis

PAJUOSTĖS ĮGULA. Gegužės 26 d. psk. Aleksiūno ir jo žmonos iniciatyva ir pastangomis kareivinių salėje karininkų ir likt. puskarininkų vaikams buvo surengtas šventvakaris. Programoje: 1) Bronės Buivydaitės: „Stebuklingoji radasta“, 3 v. pasaka, 2) dainos ir deklamacijos ir 3) šokiai ir žaidimai. Programą atliko patys vaikai. Be to, reikia pažymėti, kad p. Aleksiūnienės pastangomis šiais metais jau nepirmą kartą yra surengiamos panašios pramogos.

Psk. A. Ivanauskas

ŠAULIŲ GYVENIMAS

ŠAULIŲ SAJUNGOS 21 METŲ SUKAKTUVĖS minimos birželio 23 d. Šaulių Sąjungos metinė šventė laisvame Vilniuje, minima čia pirmą kartą, bus švenčiama išskilmingiausiai.

KARIUOMENĖS VADAS PATVIRTINO ŠAULIŲ ŽVAIGŽDĖS TARYBĄ 1940—1942 METAMS. Ją sudaro: dim. div. gen. J. Bulota, Panevėžio g-jos dir. J. Elisonas, viceministras inž. J. Jankevičius, Vilniaus rinkt. vadovas plk. Pr. Kaunas, Marijampolės rink. vadovas plk. ltn. A. Kerbelis, moterų šaulių garbės vadė E. Pūtvienė, adv. R. Skipitis, rašytojas A. Vienuolis-Žukauskas, proviz. M. Žvirėnas ir mokyt. L. Žvirblytė.

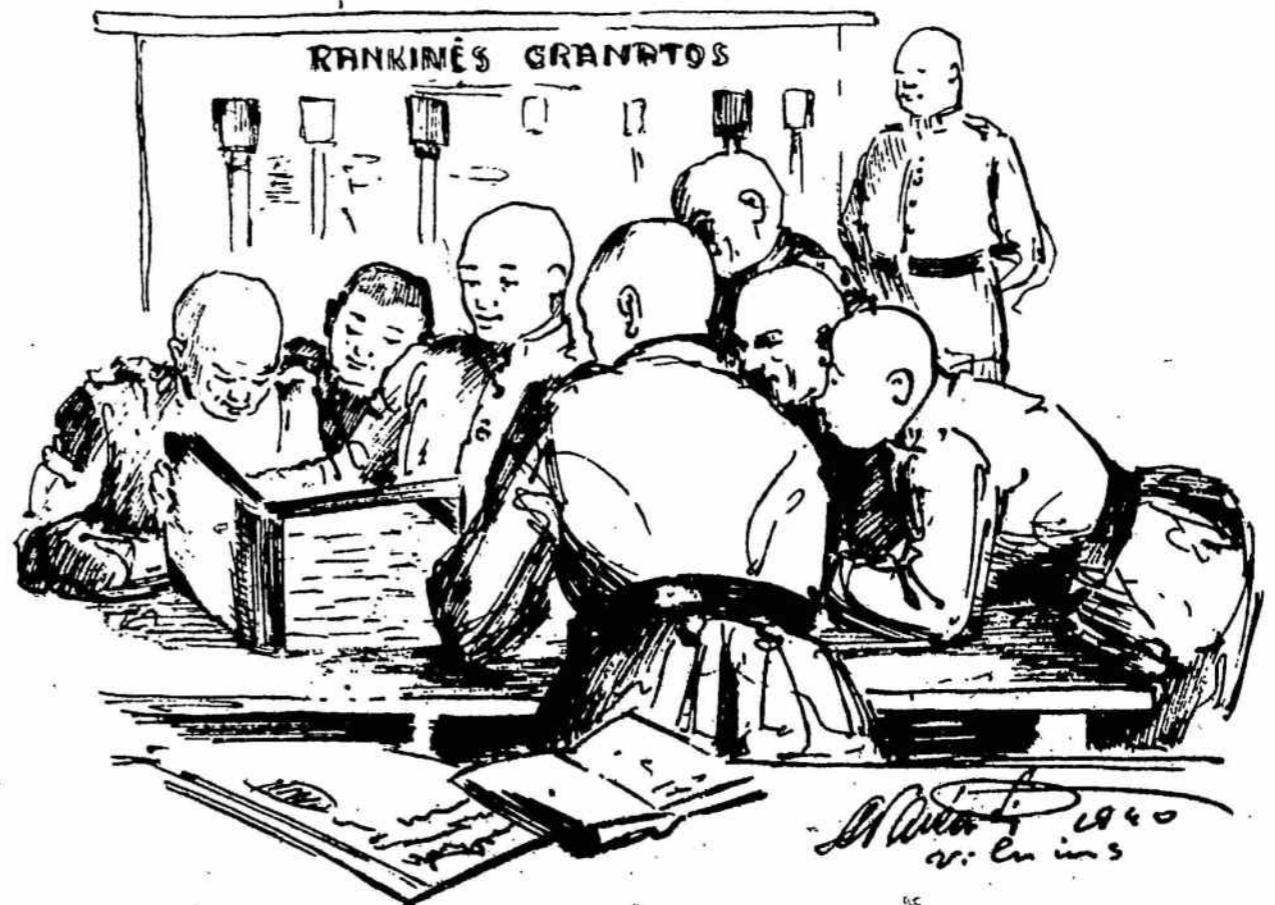
ĮSAKYMAS ŠAULIŲ SAJUNGAI DĖL KOVOS SU GIRTAVIMU. Šaulių Sąjungos vadovas kovai su girtavimu stiprinti paskelbė įsakymą Šaulių Sąjungai, kuriame pažymėta, kad kovoje su girtavimu šauliai turi vykdyti šiuos uždavinius: 1) kviesti visuomenę susilaikyti nuo alkoholio vartojimo, o patys šauliai turi būti blaivumo pavyzdžiu, 2) papildyti dalinių bibliotekas blaivinimo knygomis, 3) neruošti pobūvių su svaig. gėrimais, 4) nesteigti šaulių namuose klubų su svaig. gėrimais, 5) kviesti talkon sąmoningus ūkininkus ir darbininkus kovoti su naminės degtinės vartojimu, 6) šaulių vakaruose ir gegužinėse nelaikyti bufetų su svaig. gėrimais, 7) visų šaulių pareiga visur griežtai kovoti dėl blaivybės idėjos; nusikaltusiems dėl girtavimo neteikti jokių lengvatų; neblaivius šaulius, jei tokie pasitaikytų, bausti visu griežtumu.

ŠAULIŲ NAMUOSE VILNIUJE RENGIAMOS PATALPOS NAKVYNEL. Vilniaus šaulių kuopa turi didelius ir erdvius šaulių namus. Kuopos vadovybė užsibrėžė įrengti patalpas, kuriose atvykusios iš viso krašto šaulių ekskursijos galėtų rasti nakvynei vietos. Paskelbtas atsisaukimas, kviečias visus dalinius į talką nakvynės patalpoms įrengti.

AKYLAS IR PAVYZDINGAS ŠAULYS. Sidarų (Šiaulių apskr.) apylinkėje vaikščiojo nepažįstama moteris, skleisdama gandus, įžeidinėdama mūsų tautą, valstybę, vyriausybę ir t. t. Šilėnų gelž. st. būrio Sidarų skyriaus vadovas šaulys Kazys

Anksčiau dažnai ir taip leisdavome laiką...

Kariuomenėje daug ko išmoksime

Džekčorius nepažįstamą sulaikė, patikrino asmenybę ir perdavė Šiaulių saugumo policijai. Taip pat jis išaiškino piktdarius, kurie buvo padėję sniegotvorių krūvą ant geležinkelio bėgių netoli Sidarų stoties. Jis piktdarius suėmė ir perdavė policijai. Geležinkelių rinktinės vadas šauliui K. Džekčoriui už šaulinį pareigingumą, išaiškinant ir sulaikant piktdarius jau ne pirmą kartą, tuo pasitarnaujant valstybei, įsakyme rinktinei pareiškė ypatingą tarnybinę padėką.

„MAISTO“ ŠAULIŲ KONCERTAS. Birželio 1 d. Valstybės Teatre įvyko „Maisto“ Kauno fabriko šaulių kuopos koncertas. Programinę dalį atliko kuopos choras ir orkestras, Juliaus Gaidelio vadovaujamas. Choras padainavo liaudies ir kompozitorių St. Šimkaus, T. Kelpšos, Kačanausko, Gaidelio ir kitų kompozitorių dainas. Solo dainavo Valst. Teatro solistė šaulė Staškevičiūtė ir Valst. Operos choro art. šaulys Kružintaitis. **Aš. Aug. ŠAULIŲ SPORTO VADOVŲ STOVYKLA** įvyksta liepos 1—20 d. Trakuose.

ĮSISTEIGĖ UGNIAGESIŲ KOMANDA IR DŪDŲ ORKESTRAS prie Juodšilių (Vilniaus r.) šaulių būrio. Priemonės, ugniagesių ir orkestro, jau įsigytos.

ŠAULINĖS PROPAGANDOS DIENA gegužės 13 d. surengė Šakių šaulių kuopa.

TIKŠLIŲ (Mažeikių r.) MOTERŲ ŠAULIŲ BŪRYS surengė sanitarinius kursus. Vadovauja gyd. Motičiūnas.

VILNIAUS UNIVERSITETO STUDENTAI, sudėję savo lėšų, gegužės 26 d. paaukojo universiteto šaulių kuopai šautuvų.

MENO VAKARAS IGNALINOJE (Vilniaus r.), suruoštas Šaulių S-gos štabo kult. ir šviet. skyriaus, įvyko birželio 2 d. Programoje dalyvavo V. Operos solistai, V. Dramos artistai, oktetas ir instrumentalistai. Panašaus turinio meno vakarai numatyti birželio 9 d. Švenčionėliuose ir birželio 16 d. Pabradėje.

MERKINĖS (Alytaus r.) ŠAULIŲ KUOPAI paaukojo 497,99 litus darbininkai, per žiemą dirbę prie miško darbų Bingelių girininkijoje.

PANEVŽIO 40 ŠAULIŲ BŪRYS šventė gegužės 26 d. 10 metų sukaktuves. Rinktinės vadas plk. ltn. Stapulionis pasakė kalbą. Sveikino vietos įgulos kariai ir organizacijos. Meninę dalį atliko Dainos šaulių choras, solistai, kvartetą ir duetas, vedami muz. Karkos. Be to, vaidinta komedija.

SKAUDVILĖS MOTERYS ŠAULĖS nuo gegužės 9 d. lanko suruoštuosius higienos, sanitarijos ir cheminės apsaugos kursus.

PAVILKIO (Šakių r.) ŠAULIŲ BŪRIO gegužės 26 d. šaudymo pratimus šroteliais geriausiai atliko š. Jonas Matusevičius. **Sudeikių (Utenos r.) šaulių būrio** šaudymo pratimus kovos šoviniams geriausiai atliko J. Mickevičius.

SALOČIŲ (Biržų r.) ŠAULIŲ KUOPA gegužės 26 d. surengė kariuomenės ir visuomenės dieną. Šventė prasidėjo pamaldomis. Ant paminklo žuvusiems sudėtas vainikas. Kapinėse pašventinti žuvusiųjų dėl Lietuvos laisvės kapai ir kryžiai. Apdovanotiesiems šauliams įteikti garbės ženklai. Iškilmingo posėdžio metu pasakyta atitinkamų kalbų.

PASVALIO (BIRŽŲ R.) ŠAULIŲ KUOPA jau kelinti metai leidžia sieninį savo laikraštį „Pasvalio šauli“. Laikraštį tvarko š. j. psk. J. Leskauskas.

POCIŪNĖLIŲ (KĖDAINIŲ R.) ŠAULIŲ BŪRIO šaulys Ad. Ribikauskas šaudyme kovos šoviniams laimėjo ženklą „Geram šauliui“, kuris įteiktas gegužės 23 d.

RŪDIŠKIŲ (TRAKŲ R.) ŠAULIŲ BŪRIS gegužės 23 d. aplankė rinktinės vadas plk. ltn. Žutautas ir skaitė paskaitą „Šaulių Sąjungos organizacija“. Šauliai kandidatai prisiekė.

ŠAULIŲ DALINIAMS DUODAMA ŽEMĖ. Pradedant vykdyti žemės reformą Rytų Lietuvoje, atitinkamos žemės tvarkymo įstaigos įpareigtos vietas šaulių daliniams skirti žemės sklypus ligi 2 ha be atlyginimo. Žemės sklypai skiriami šaulių namams statyti ir sporto bei pratimų aikštėms įrengti.

KARINĖS ŽINIOS

NAUJOS ŽIEMINĖS KEPURĖS. Krašto apsaugos komisaro įsakymu raudonosios kariuomenės kariams įvedama žeminė kepurė iš vilnonės medžiagos ir avių kailio (kareiviams iš gelumbės ir dirbtino pilkos spalvos kailio), su atlenkiamomis ausinėmis. Naujomis kepurėmis bus aprūpintos visos kariuomenės dalys, išskyrus pietų karo apygardų dalis. Iki 1941 m. spalio 1 d. dar leidžiama dėvėti seno pavyzdžio gelumbinį šalną.

LENGVASIS TANKAS. Amerikos žurnalas „Infantry Journal“ rašo, kad anglų kariuomenėje jau vartojami nauji 5,84 lengvieji Vickerso tankai, aprūpinti 85

a. j. varikliu ir gali važiuoti keliais 80 km greičiu. Tankas ginkluotas 2 kulkosvaidžiais 12,7 mm ir 7,67 mm kalibro. Tanko įgula susideda iš vado, bokšto kulkosvaidininko, šoferio ir radisto. Tanko radijo stotis veikia 80 km atstume. Tankas gali pervaziuoti 1,2 m platumo apkasus; jis skiriamas žvalgybos reikálams, o taip pat tankų dalinių vadams. Tanko greitumas ir gera radijo stotis ypač tinka vadams skirtai mašinai.

ŠIAUDINIAI PARAŠIUTININKAI. Italų laikraštyje „Popolo d'Italia“ buvo aprašytas tikras atsitikimas iš vokiečių-prancūzų karo. Belgų-prancūzų pasienyje važiuo karinis traukinys, perpildytas prancūzų karių. Staiga atlėkė vokiečių lėktuvai ir paleido apie 100 parašiutininkų. Traukinys buvo sustabdytas ir prancūzų kariai iš kulkosvaidžių ir šautuvų apšaudė besileidžiančius vokiečius. Tačiau tai buvo tik šiaudiniai karių manekėnai, ginkluoti... mediniais šautuvais. Kai prancūzai kovojo su šiuo oro desantu, tikėdami, kad į žemę nusileis vieni lavočiai, vokiečių lėktuvai išmetė tikrą oro desantą kiek toliau nuo šios vietos, 5—10 km atstume. Parašiutininkai pasiekė žemę be jokių kliūčių, greit susirinko ir puolė prancūzus. Apgauti prancūzų kariai pasidavė panikai.

LAIVAI — SPĀSTAI ESĄ ATGYVENĘ

Praėjusiame kare buvo vartojamas naujas ginklas, t. v., laivai-spāstai. Tai buvo paprasti garlaiviai, savo išore nieku nesiskiria nuo kitų prekybinių garlaivių, bet jų denyje būdavo užmaskuotos 4—5 didelės patrankos ir 2 torpedų vamzdžiai. Tarnybą sudarė civiliai apsirėngę jūrininkai. Šitų laivų tikslas buvo privylioti priešų povandeninius laivus ir apgaule juos sunaikinti. Dažnai, kai pastebėdavo artinantis priešų povandeninį laivą, spāstinio laivo įgulos dalis, atvaizduodama paniką, lipdavo į gelbėjimosi valtį, o dalis tarnybos pasislėpdavo prie pabūklų ir laukdavo išnirant priešininko. Pagal tarptautinės teisės nuostatus, povandeninis laivas turi iškilti ir patikrinti sulaikyto laivo dokumentus. Išnirimo ir prisiartinimo metu pasislėpusioji tarnyba tokį povandeninį laivą ir paskandindavo. 1914 metų kare šituo būdu anglams pasisekė sunaikinti 11 vokiečių povandeninių laivų. Tačiau vėliau vokiečiai šią anglų klastą susekė.

Vokiečių karo laivyno specialistai mano, kad spāstiniai laivai savo amžių yra atgyvenę ir šiame kare jokio vaidmens nesuvaidins.

PIRMAS BOMBARDAVIMAS IŠ ORO. Tai įvyko 1849 m., kai austrai buvo apgulę Venecijos (dab. Italijoje) miestą. „Mūsų Jaunimo“ žurnale aprašytas šis bombardavimas. Austrai panaudojo tam tikras orpūslas. Jos buvo daromos austrų mokslininko, karininko Uchatijaus priežiūroje. Oro bomba svėrė 9 kg. Ji buvo numetama iš orpūslės tam tikro prietaiso pagalba. Tačiau bandymai parodė, kad vėjas gali nunešti orpūslę į savo kariuomenės užnugarį ir padaryti ten žalos. Mėginta padaryti iš karto 100 orpūslių, tačiau šis sumanymas nebuvo įvykdytas. Pagaliau sugalvojo pritvirtinti orpūslas prie karo laivų. Pastarieji nuplaukė tokia

Prie žemėlapiu lauke

Ilgulos sportininkas

linkme, kad paleidus orpūses, jos nulėkė pavėjui į miestą. Gyventojų tarpe kilo nemaža panika. Bombos užmušė kelis žmones, kitus sužeidė. Iš viso nukentėjo apie 50 žm. Bet miestas vis dėlto nepasidavė austrams. Po 90 metų bombardavimas iš oro virto viena galingiausių karo priemonių. Tai rodo paskutiniųjų metų karų patyrimas.

SPORTAS

TINKLINIO TURNYRĄ LAIMĖJO PLIENAS IR GRANDIS. Gegužės 29 d. pasibaigė Kauno tinklinio turnyras, kurio vyrų grupės nugalėtoju liko Plienas, finale įveikęs Kauno Audinių ekipą 2:1 (16:14, 13:15, 15:6); moterų grupės nugalėtoju liko Grandis, finale nugalėjusi CJSO 2:1 (10:15, 15:12, 15:12). Abejos finalin. rungtynės buvo gero lygio ir pergalės buvo pasiektos tik po trijų puslaikių. Po rungtynių nugalėtojams buvo įteiktos dovanos.

IŠ KAUNO APYGARDOS L KL. FUTBOLO PIRMENYBIŲ. Birželio 1 d. buvusiose L klasės futbolo pirmenybių rungtynėse LFLS nugalėjo ŠMSK 6:0.

Birželio 2 d. buvusiose L klasės futbolo pirmenybių rungtynėse LGSF įveikė G. Š. Kovą 4:0.

KAUNAS — VILNIUS — ŠIAULIAI. Birželio 29 d. Kaune bus trijų apygardų Kauno, Vilniaus ir Šiaulių lengvosios atletikos rungtynės. Dalyvaus tik vyrai lengvaatlečiai.

ŠIAULIAI. Birželio 2 d. Šiauliuose įvyko futbolo pirmenybių rungtynės tarp KSS ir Šiaulių „Žinia“. Šias rungtynes laimėjo KSS 2:0.

NAUJIEJI LEIDINIAI

VILNIAUS MIESTO PLANAS, Karo Topografijos Skyriaus leidinys, 1940 m.

Šis naujai išleistas Vilniaus planas yra sulankstomas knygelės formata, kur įdėti Vilniaus miesto žymesniųjų vietų ir gatvių sąrašų puslapiai. Tai naujausias ir geriausias Vilniaus planas, su naujais

gatvių, aikščių ir vietovių pavadinimais. Mastelis: 1:125.000, Planas atspausdintas labai gražiai ir yra net 5 spalvų. Sulankstytas planas su minėtų sąrašų priedeliu įdėtas į kuklų, skoningą viršelį ir yra labai patogus kelionėje. Galima pirkti ir vieną planą atskirai. Kaina su viršeliais ir priedeliu — 1,50 lt., planas atskirai — 1,25 lt. Pardavinėjama Karo Topografijos Skyriuje, Šv. Kazimiero D-gijos ir Karvelio knygynuose.

LIETUVOS ŽURNALISTŲ SAJUNGOS METRAŠTIS, III, 1940 m. Redagavo Vyt. Alantas.

Naujasis Lietuvos Žurnalistų Sąjungos Metraštis savo žymiąja dalimi eina atgautojo Vilniaus ženkle. Turinyje: A. Gricius — Spaudos darbininkų aprūpinimas; Vyt. Alantas — Vilniaus Akademijos spaustuvė; R. Mackonis — Vilniaus lietuvių periodinė spauda 1919—1939 m.; Ign. Skrupskelis — Vilniaus lietuviškoji spauda; J. Kardelis — Pagrindiniai žurnalistų profesijos klausimai; J. Levickas — Ko nori ir ko reikalingas Lietuvos žurnalistas; Petras Babickas — Su kariais į Vilnių; Bronys Raila — Spaudos Santarvė Baltijos tautų laisvės sargyboje; Juozas Žlabys — Žiburiuotasis Vilnius; J. Gerulaitytė — Iš Žurnalistų Sąjungos istorijos; J. G. — Iš Žurnalistų Sąjungos veiklos; Garbės teismo sprendimai; J. G. „Eltos“ sukaktuves minint; Levas Kairys — Propaganda ir informacijos centralizacija; A. Steponaitis — Estijos Žurnalistų Sąjungai 20 m.; Dr. G. R. — Danų Žurnalistų Sąjunga; Žurnalistų Sąjungos įstatai.

Metraščio turinys, kaip matome, apima: lietuvių spaudos raidos bruožus ir perspektyvas, socialinius laikraštinių reikalus, Žurnalistų S-gos gyvenimą vaizduose ir informacinę dalį. Skoningai su tvarkytą ir gražiai išleistą metraščių puošia prasmingos iliustracijos. Pradžioje įdėti pereitais metais mirusiųjų S-gos narių atvaizdai. Toliau eina istoriniais dokumentais iliustruotas rašinys apie Vilniaus Akademijos spaustuvę. Periodinės Vilniaus lietuvių spaudos apžvalgoje randame visų žymiųjų žurnalistų vilniečių atvaizdus, lietuviškųjų okupacijos meto spaudos leidinių antraštines vinjetes ir žymiausių to meto laikraščių bei žurnalų redakcijų kolektyvų nuotraukas.

Iliustracinėje metraščio dalyje įdėta L. Ž. S. Valdyba 1939—40 m., visa eilė istorinių nuotraukų iš Vilniaus žygio, kuriame su mūsų kariuomene drauge vyko ir žurnalistai, ir pagaliau vaizdai iš mūsų žurnalistų kelionių po buvusią Lenkiją ir Vokietiją. Metraščio pabaigoje gausu skelbimų.

Apskritai šis L. Ž. S. Metraštis gan turiningas kiekvienam laikraštiniui aktualia medžiaga ir ryškiai iškelias mūsų žurnalistų būklę ir jų rūpesčius viešame gyvenime.

MERCURIUS. Lietuvos filatelijos laikraštis. Nr. 1. Gegužės mėn. Atskiro numerio kaina 1 lt.

Vadovaudamasi savo draugijos šūkiu: „visas filatelisto propagandos darbas yra paskirtas tik savo krašto naudai ir garbei“, Lietuvos Filatelistų Draugija ir ėmėsi leisti savo organą, kuriame bus nagrinėjami visi filatelistams rūpimi klausimai. Žurnalas daro malonų įpūdį. Pažymėtina, kad visos informacijos, kiek jos liečia Lietuvos filatelistų gyvenimą bei

mūsų valstybės leidžiamus pašto ženklus, parašytos vokiečių ir prancūzų kalbomis. Tai padės ir svetimiesiems pažinti mūsų filatelistus.

Laura Šlapellenė, DVI LIETUVAITĖS AMERIKOJ. Apysaka iš Amerikos mokyklų gyvenimo. Iliustravo autorė. 180 psl. Lt 2,50. Kelionė į Ameriką, pirmosios dienos svetimose šalies mokykloje, draugystė su amerikonių vaikais, mokyklų ir šalies papročiai ir visa toji dvasia, kuri slegia ateivius, netekusius tėvynės, jaunųjų knygos draugų bus skaitoma su dideliu įdomumu.

Arthur Mills, PASLAPTINGIEJI RYTAI. Egzotiškas romanas. Iš VI originalo laidos vertė B. Dundulis. Populiarioji biblioteka nr. 14. Lt 1,50. Plačiai žinomas Anglijoje ir Prancūzijoje egzotinių romanų rašytojas, kaip anglų karininkas ilgai gyvenęs Tolimuose Rytuose, plačiai aprašo Indo-Kinijos gamtą, žmones, papročius, sukurdamas įdomią intrigą ir dideliu fantazijos lakumu profesionalią keliautoją ir nuotykių ieškotoją išgelbėdamas iš painiausių situacijų.

Juozas Paukštelis, KAIMYNAI. Romanas. Sakalo leid. 238 psl. Lt 3. Talentingai parašytas romanas iš kaimo buitės. Veikale su didele meile ir pagaunanciais vaizdais piešiamas artojų ir jų vaikų gyvenimas — kasdieniai darbai, šventės, rūpesčiai skirstantis į vienkiemius, tėvų ir vaikų santykiai, jaunųjų meilė, kliūtys ir nusivylimai, nešvarios miesto dvasios brovimasis į kaimą etc. Ypatingai puikūs aukštaičių žemės paveiksai.

Adomas Lastas - Adomas Juodasai, PA-SIILGIMAS. Eilėraščiai. Raštų rinkiniai. II tomo I-ji knyga. Sakalo leid. 150 psl. Lt 3. Šiame rinkinyje sudėta 1917—1918 metų ir keliolika 1938 metų eilėraščių. Poetas, neišeidamas iš savo įprasto stiliaus, apima nesiaurą tematiką, jis nesitenkina ketureiliais posmais, todėl forma įvairi, nenuobodė. Šalia rimtų dalykų yra ir „mažiems, jauniems ir seniems“ bei humoristinių.

M. Vaitkus, AUŠTANT. Romanas. I dal. Sakalo leid. 220 psl. Lt 2,50. Viršelis dail. V. Jomanto.

M. Vaitkus, AUŠTANT. Romanas. II dalis. Sakalo leid. 270 psl. Lt 2,50. Romanas iš spaudos draudimo ir persekiojimo laikų. Jame ypač plačiai vaizduojama Lietuvą „švietusi“ rusiškoji mokykla, jos priemonės lietuvių vaikus rusinti ir pravoslavinti, mokytojai ir jų darbo auklėjimo metodai. Kartu romane su įdomumu sekame vieno berniuko (vyr. personažo) gyvenimą nuo pirmosios mokyklos dienos, jo psichikos brendimą, net jo pirmąją, trapią vaikišką nekaltą meilę. Romanas tinka ir mokyklinio amžiaus vaikams. (Šviet. Min. aprobuota).

Stepas Zobarskas, PABŪGĖLIS. Gražios apysakos iš okupacijos meto. Dail. D. Tarabildienės puikios grafograviūros, iliustracijos ir viršelis. 100 psl. Lt 3,—.

Liūdas Dovydenas, VARPINĖS ŠUVA. Apysaka iš Vilniaus jaunimo gyvenimo. Įdomi ir graži knyga jaunimui. Iliustracijos ir vinjetės dail. Liūdo Vilimo. 120 psl. Lt 3,—.

Fr. Em. Silanpe, ŽMONĖS VASAROS NAKTĮ. Romanas. Vertė J. Šimkus. Kritiko K. Korsako-Radvilo įvadas apie Silanpe kūrybą ir gyvenimą. Viršelis dail. D. Tarabildienės grafograviūras. Šis 1939 m. Nobelio liter. laureato Silanpe romanas

Kai išsiblaškęs dviratininkas pamiršta šalimą... (anglų ju-moras)

yra vienas geriausių jo kūrinų ir būdingiausias Suomijos gamtai ir žmonių būdui. Tai tikras moderniškasis suomių literatūros perlas. „Literatūros Panteono“ Nr. 34. 208 psl. Lt. 2,50.

F. M. Dostojevskis. LOŠĖJAS. Romanas. Spaudos Fondo leid. 226 psl. Lt. 2,50. Autorius — žinomas rusų klasikas, kurio veikalus su pamėgimu skaito visas kultūringasis pasaulis. Šiame romane puikiausiai atvaizduota lošėjų (rulėtė ir kortomis) psichologija. Išvertė K. Augulis. Efektingas dail. P. Augustinavičiaus viršelis. Įdėtas autoriaus atvaizdas. „Literatūros Panteono“ 33 nr.

A. Grinas. NAMEIKIO ŽIEDAS. Romanas. Spaudos Fondo leid., 336 psl. Lt. 3,50. Šis romanas susietas su Lietuvos istorija, vaizduojas vokiečių įsikūrimą Pabaltijy (dabar eina repatriacija); laimėjęs Latvijos Kultūros Fondo liter. premiją. Tai įdomus ir dabar aktualus istorinis romanas Latvijoje, jau susilaukęs trijų laidų. Išvertė V. Kemežys.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Psk. Rusinui. Mūsų žiniomis, kol kas nėra jokių nuostatų, kurie suteiktų teisę dalių vadams bei įstaigų viršininkams reikalauti iš liktinių puskarininkių, baigusiu šoferių (ar mechanikų) kursus, kad jie už įgytą specialybę sumokėtų arba atitarnautų. Galimas daiktas, kad tokie nuostatai netolimoje ateityje bus, bet tuo tarpu jų nėra.

Žiopl. Šiuokart nieko naujesnio: eilėraščiai dar silpnoki, stinga įgudimo. Geresnis „Mes — kariai“. Tik nepatartina tokius kvailus slapyvardžius pasirinkti.

J. Žukauskui. Dar labai mažai rašymo praktikos ir stinga teoretinių žinių apie rašymą.

V. Gavėnui. „Tanke“ stinga tos nuotaikos, kurią turėtų sukelti tanko ėjimas ir mašinų bei geležies tarškėjimas ir ūžimas. Iš eilėraščio susidaro vaizdas, kad Tamstos tankas popierinis, na, gal medis, bet ne daugiau.

St. Džiugui. Pakanka nuotaikos, pakankama forma, bet turinio nesuderini. Pav., apie karėvėlių rašai taip, kaip apie juodų akių mergaitę, o vaikišką eilėraščių pradėdai visai pakiliai ir rimtai, tik paskui prieini prie vaikiško pasaulio, o skaitytojas esti apgautas. Geriausias „O šiandien

jaunleji“, bet jisai ne kariškas, o tik iš viso apie Tėvynę.

J. Kudeliui. Tas pats, ką ir J. Žukauskui.

Als. Tamstos juokai labai kasdieniški ir nejuokingi.

VI. Vilčiaui. Feljetoną, esant vietas, gal ir įdėsim — neblogas. Straipsnelis pe bendras. Tuo klausimu mes smulkiau žadame išsitariti.

M. Nekrašui. Tikrai nelaimingas tas Kriukis. Nenorėdami padaryti jo dar nelaimingesniu, feljetono nespausdinsim. Pastaba: Tamstai, matyt, visai nepažįstamas karių gyvenimas, kad baudas dėlioji kaip karalius.

Jn. k-viui A. Blažiui. Apie tokias pirmenybes pas mus nieko negirdėjome.

J. Kaminskui. Nuotrauką ir aprašymą apie eil. Matų Urboną gavome.

Kulkosvaidininkui siuvėjui. Kai atliksi karinę prievolę, kreipkis į kariuomenės intendantūros dirbtuvių viršininką.

GALVOSŪKIAI

GALVOSŪKIO Nr. 17 SPRENDIMAS

Stulpeliuose

Stačiai: 1. Latvija, 2. Inkaras, 3. Ekranas, 4. Terekas, 5. Ukraina, 6. Velykos, 7. Aukuras.

Gulsčiai: 1. Litoria, 2. Islamas, 3. Elektra, 4. Telšiai, 5. Utopija, 6. Varniai, 7. Arktika.

Įstrižai iš viršaus į apačią: LIETUVA. Kampe kvadrata: DIDŽIAUSIAS MŪSŲ TURTAS — LAISVA TĖVYNĖ. Raktas: 1) Tuta. 2) Musė.

Išsprendė ir gauna po 2 taškus: 1) vrš. F. Alekna (3. PP), 2) psk. Kriščiūnas (2. AP), 3) psk. Z. Bačanskas (9. PP), 4) ats. j. psk. Adukevičius (Pj.), 5) psk. Kelmelis (2. AP), 6) Z. Gobis (P.), 7) gr. VI. Žukauskas (9. PP), 8) eil. T. Bendinskas (1. InžB), 9) gr. Kmita (5. PP), 10) psk. M. Antaniškis (4. PP), 11) K. Narvidas (P.), 12) eil. B. Mickevičius (2. KP), 13) Ed. Stalilionis (4. PP), 14) J. Laužonis. Gauna po 1 tašką: ats. psk. J. Zapkus (Pl.).

GALVOSŪKIS Nr. 21 (Vrt. 1 tšk.)

Polilogrifas

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25

Vietoje skaičių įstatykite raides ir suraskite šios reikšmės žodžius:

1. Medžio žievė: 8.5.17.3.13.
2. Lietuvos miestelis: 11.6.24.12.4.25.20.
3. Gyvulių bei žvėrių susibūrimas: 14.15.1.22.
4. Žodelis, reiškias reikalingumą: 23.2.10.21.7.9.
5. Kulkosvaidininkų terminas: 18.16.

Dabar į pažymėtą skaitlinėmis keturkampį įrašykite surastąsias raides ir gausite žinomą posakį.

R. M.

ŠACHMATAI

Bergerio lentelės paslaptis

Šachmatais žaisti geriausiai išmokstama tik dalyvaujant turnyruose, kur tenka įtemptose kovose susitikti su įvairiais nežinomais varžovais, jų individualiais protais ir psichologija. Turnyrų organizacija, be pagrindinių nusistovėjusių tarptautinių šachmatų žaidimų principų, turi ir savo specifinius dėsnius ir taisykles, pagal kurias verbuojami žaidėjai, poruojami su priešininkais, paskirstomos jiems žaidimų spalvos ir t.t. Čia trumpai supažindinsime skaitytojus su viena turnyrų organizacijos „paslaptimi“, t. y. su lengviausiai sudaroma Bergerio lentele.

Paprastai, turnyrų žaidėjai varžybų ratams-tūrams tarpusavy poruojami pagal taip vadinamą Bergerio lentelę. Tačiau retas kuris turnyro žaidėjas žino, kad jis lengvai gali žinoti, be didžiulių lentelių, kas su kuo, kuriame rate ir kokia spalva rungtyniaus. O čia tik reikia žinoti Bergerio lentelės „paslaptį“.

Tą paslaptį (dievaž, ne karinę) išduodame! Jai išaiškinti reikia prisiminti tik du pagrindinius dėsnius.

1. Mišrių numerių žaidėjų poroje (pvz., 2 su 7 ar 5 su 8) mažesnis numeris visuomet žaidžia baltais. O lyginių ar nelyginių numerių žaidėjų porose (pvz., 7 su 3 ar 12 su 2), atvirkščiai, mažesnio numerio žaidėjas žaidžia juodais.

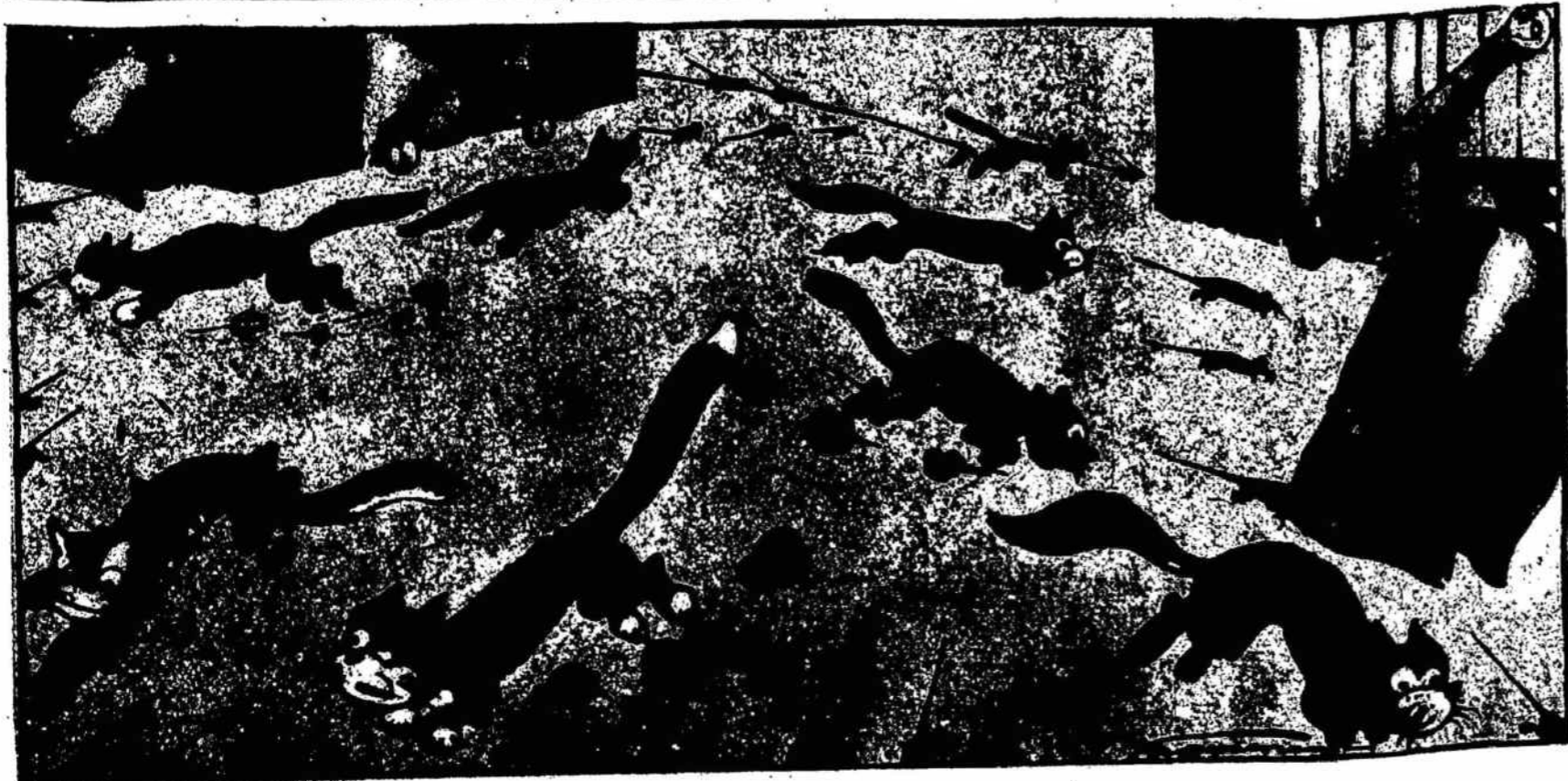
2. Norint sužinoti, kuriame rate susitinka tam tikri žaidėjai, reikia sudėti jų eilinius numerius ir iš gautos sumos atimti vieneta. Pvz., turnyre dalyvauja 15 žaidėjų, o mums įdomu, kada susitiks trečiasis su aštuntuoju. $3+8-1=10$ ir šis atliktas veiksmas parodo, kad jie žais tarpusavy tik 10-tame rate. Bet, jei gautoji žaidėjų numerių suma viršys žaidėjų skaičių, tai reikia iš jos atimti ir žaidėjų skaičių, pvz., kada susitinka dešimtas su vienuoliktuoju. Žiūrime: $10+11-1-15=5$. Vadinasi, penktame rate.

Panašiu būdu sužinom, kuris žaidėjas ir kuriame rate būna laisvas, nežaidžia, kitaip sakant, kada jis žaidžia su savimi. Pvz., 11 turnyro dalyvių, o norim sužinoti, kada nežaidžia Nr. 8. $8+8-1-11=4$, vadinasi, ketvirtame rate.

Tai ir visa, kas reikia žinoti, dalyvaujant turnyre nelyginiam dalyvių skaičiui (3, 5, 7, 9, 11 ir t.t.) ir jiems šifruojant Bergerio lentelės paslaptį. Tačiau, jei turnyre dalyvių yra lyginis skaičius, k. a. 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14 ir t.t., tai paskutiniojo Nr. dalyviui pritaikytina ši pastaba-išimtis. Su pirmąja turnyro dalyvių grupės Nr. Nr. puse jis kovoja juodaisiais, o su likusiais — baltaisiais. Pvz., 12 dalyvių turnyre Nr. 12 su Nr. Nr. 1—6 žaidžia juodais, o su Nr. Nr. 7—11 — baltais. Norint sužinoti, kada Nr. 12 susitinka su tuo ar kitu priešininku, reikia išsiaiškinti, kada jo pasirinktasis priešininkas, jei dalyvių būtų turnyre vienu mažiau, būtų laisvas nuo žaidimo. Pvz., kuriame rate 12 dalyvių turnyre dvyliktasis žaidėjas žaistų su penktuoju. Aiškinamės $5+5-1=9$, ir sužinom, kad tas susitikimas įvyktų devintame rate.

Šias pastabas labai naudinga išidėmėti kiekvienam turnyro dalyviui, o ypač turnyro organizatoriui.

Z. S.

DESANTAS

Eil. Taikmenėlis nebuvo erdvės žmogus. Jis geriau mėgo vaikščioti purvina žeme, negu skraidyti bekrasčiais padangių keliais, kur riba tarp šio ir ano gyvenimo labai arti. O gyventi Taikmenėlis norėjo, kaip jaunas kareivis pataikyti į taikinio širdį.

Namuose Taikmenėlis tik tiek nuo žemės pasikeldavo, kad galėtų pasiekti savo ir kaimyno sodo gėrybes.

Kada Taikmenėlis važiuo kariuomenėn, jo giedrią nuotaiką temdė skaudus abejojimas:

— Kad tik aviacijon nepaskirtų, — dūsavo Taikmenėlis. Juk jis namuose paliko skaistaveidę Zosytę, o ten trūktų lėktuvo sparnas, ir baigtas gyvenimėlis.

Bet baimė buvo be pagrindo: Taikmenėlį paskyrė šaulių kuopon. Čia Taikme-

nėlis tik tiek bendra turėjo su metaliniais paukščiais, kad puikiai mokėjo juos užtupdyti ant kryptuko.

Kada Taikmenėlis girdėdavo per radiją, kaip priešas iš lėktuvo sėja desantus, o juos iš žemės pasitinka kulų spiečius, rimtai nuspręsdavo:

— Mirti nebijau, bet nė iš aukšto medžio nešokčiau.

Matyt, likimas panoro pasijuokti iš Taikmenėlio. Priežastis buvo visai mažas įvykėlis.

Vieną šeštadienio popietę Taikmenėlis tvarkė kareivinių rajoną prie karininkų fligelio. Darbas nesudėtingas: išrauna varnalėšą, dėžėn įmeta papiruso nuorūką, akis pagano medžių šakų praperšose ir vėl dirba.

Kada vieną kartą Taikmenėlis atsitisė, antro aukšto lange pamatė moterišką esybę. Tokia raudonais veidžiukais, duobute smakre ir sniego spalvos prijuoste. Nepažįstamoji draugė meiliai šypsojosi.

Taikmenėliui nebuvo aišku, pradėti kalbą ar toliau dirbti. Jis tik šypsojos nuo ausies iki ausies ir laukė.

— Tai truputį švarinatės, — nežemiškos lakštingalos balsas atplaukė iš lango.

— Taigi, taigi. . . tik tiek žodžių surado Taikmenėlis.

Kalba mezgės toliau. Pabaigoje būtybė pasiūlė:

Gal susitiksime kada? Vienai nuobodu. Sutarė.

Dienos bėgo greitai, kaip mūsų štabo pasiuntinys. Gražioji draugė, kuopos vado tarnaitė Verutė, dažnai susitikdavo su Taikmenėliu.

Vieną vakarą Verutė Taikmenėliui pasiūlė:

— Užeikim į kambarį. Ponų nėra namie. — Taikmenėlis pasiūlymą priėmė ir už valandėlės jau sėdėjo salone.

Po valandėlės trinktelėjo durys, ir prieškambarėje pasigirdo kuopos vado balsas.

— Ponas grįžo. . .

Susitikti su savo vadu Taikmenėlis nenorėjo, o susitikimas buvo beveik neišvengiamas.

Bet Taikmenėlis būtų ne karys, jei ir iš kėblios padėties nerastų išeities.

Vienintelis kelias — langas. Taikmenėlis ryžosi pasinaudoti desanto taktika. Nors ir be parašiuto. Atidarė langą ir nėrė tamson. Nusileidimas buvo gana laimingas, jei neskaityti sutrenktų padų.

— O vis dėlto, ir kasdieniniam gyvenime desanto taktika labai praktiška, — nusprendė Taikmenėlis. Andr. Titlius

Su pavasariu pasveikino

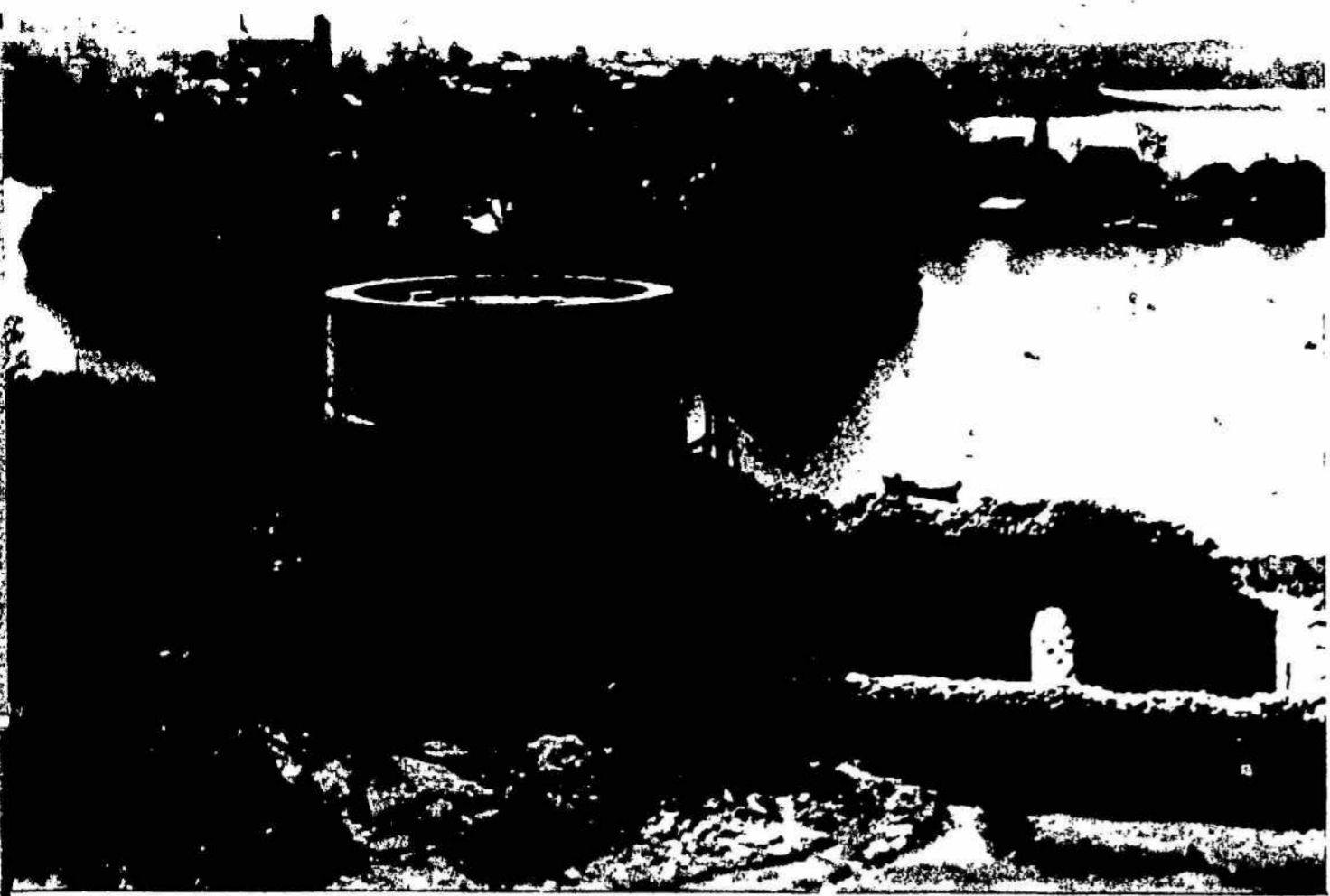

KARAS

Kairiajam psl.:
Parašiutininkai
puola iš oro svar-
bią priešų vietovę.
— Dega numuštas
lėktuvas. — Že-
miau: Uosto bom-
bardavimas. — Sul-
pę ant tanko vo-
kiečių kariai sku-
ba į priekį. — Mo-
dernusis Liežo for-
tas Eben Emael po
užėmimo...

Dešiniajam psl.:
Sovietų kariai lau-
ko pratimuose. —
Kautynės sugriau-
tame mieste. — Mo-
torizuoti vokiečių
kariai puolime. —
Prancūzai veržiasi
per vielų kliūtis. —
Apačioje: Moto-
rizuoti vokiečių
daliniai Olandijoje
keliasi per upę.
Toliau matyti su-
griautas tiltas.

Žvilgsnis į mieluosius Trakus

Bunikio, Augustino ir Dmt. Čibo nuotraukos

Jie kalbasi apie karą

89 39 315